

Innehåll

1	Bakgrund.....	9
1.1	Lagstiftningsärendet.....	9
1.2	Lagrådets yttrande.....	10
2	Lagtext.....	13
2.1	Inledning.....	13
2.2	Förslag till lag om elcertifikat.....	13
2.3	Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken	33
2.4	Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979).....	35
3	En bild av en marknad för elcertifikat.....	37
3.1	Systemets huvuddrag	37
3.2	En analys av marknadens funktioner	38
3.3	Prisutvecklingen för elcertifikat.....	40
3.3.1	Olika typer av aktörer på marknaden för elcertifikat.....	40
3.3.2	Faktorer som kan tänkas påverka priset för elcertifikat.....	41
3.3.3	Slutsatser.....	47

3.4	Skall en marknadsplats skapas?	48
4	Elcertifikatens rättsliga natur	51
4.1	Elcertifikatens rättsliga natur	52
4.1.1	Elcertifikat som innehas av producenter	52
4.1.2	Elcertifikat som innehas av elanvändare	53
4.1.3	Elcertifikat som innehas av icke-kvotpliktiga aktörer	54
4.2	Slutsatser	54
4.3	Certifikatens giltighetstid skall inte begränsas	58
5	Elcertifikatens ekonomiska värde.....	61
5.1	Inledning	61
5.2	Värdet av elcertifikat som innehas av en producent.....	61
5.3	Värdet av elcertifikat som innehas av en kvotpliktig.....	62
5.4	Värdet av elcertifikat som innehas av en icke-kvotpliktig aktör.....	64
5.5	Slutsatser	65
5.6	Elcertifikat – Skatterättsliga frågor	65
5.6.1	Inkomstskatt	65
5.6.2	Förmögenhetsskatt samt arvs- och gåvoskatt	66
5.6.3	Mervärdesskatt	67
5.7	Bokföringsfrågor	68
5.8	Årsredovisning.....	71
5.9	God redovisningssed	74
5.10	Slutsatser	76

6	En lag om elcertifikat.....	77
6.1	Behovet av en lag.....	77
7	Certifikatberättigande elproduktion	79
7.1	Gränsdragningen	79
7.2	Elproduktion med förnybara energikällor.....	79
8	Godkännande av produktionsanläggningar.....	85
8.1	Ansökan om godkännande	85
9	Mätning och rapportering	87
9.1	Allmänna utgångspunkter.....	87
9.2	Timmätning och rapportering.....	89
10	Tilldelning av elcertifikat.....	93
11	Kontoföring av elcertifikat	95
11.1	Hanteringen av elcertifikat	95
11.2	Analys av utredningens förslag.....	96
11.3	En hänvisning till kontoföringslagens bestämmelser?.....	96
11.4	En anpassning av kontoföringslagens bestämmelser?.....	98
11.5	Avstämningsregister och avstämningskonton.....	99
11.6	Registreringsåtgärder	101
11.7	En registrerings rättsverkan.....	102
11.8	Skadestånd	105

11.9	Insyn och tystnadsplikt.....	109
11.10	Generella utgångspunkter	111
11.11	Elcertifikatsregistret och certifikatkonton	111
11.12	Frågan om formkrav.....	113
11.13	Hur en notering skall ske.....	115
11.14	Noteringsåtgärder i elcertifikatsregistret.....	115
11.15	Rättsverkan av en notering i elcertifikatsregistret.....	124
11.16	Behandlingen av personuppgifter	126
11.17	Skadestånd.....	129
12	Obeståndsfrågor m.m.....	133
	Utmätning och konkurs m.m.	133
13	Prisinformation.....	141
14	Kvotplikten	143
14.1	Vem skall vara kvotpliktig?	143
14.2	Registrering av kvotpliktiga	147
14.3	Deklarationsskyldighet	148
14.4	Ofullständiga deklARATIONER	149
14.5	Fullgörandet av kvotplikten.....	150
14.6	Kvotens utveckling över tiden	151

15	Sanktionsavgiften	157
15.1	Sanktionsavgiften	157
15.2	Beslut om sanktionsavgift.....	159
16	Garantipris.....	161
17	Tillsyn och avgifter	163
17.1	Återkallelse av godkännande	164
17.2	Avgifter	165
17.3	Svenska kraftnäts avgifter	166
17.4	Förseningsavgift	167
17.5	Nätkoncessionärernas uppgiftsskyldighet.....	167
18	Straffansvar	169
18.1	Straffansvar	169
19	Överklagande	171
20	Övergångsbestämmelser	173
21	Konsekvensanalys.....	175
21.1	Förslagets konsekvenser för små företag.....	175
21.2	Myndigheternas uppgifter	181
22	Författningskommentar	187
	Författningskommentar	187
	1 kap. Ändamål och definitioner	187

2 kap. Förutsättningar att få elcertifikat	192
3 kap. Kontoföring av elcertifikat.....	199
4 kap. Kvotplikt m.m.....	218
5 kap. Sanktionsavgifter	225
6 kap. Tillsyn m.m.	228
7 kap. Övriga bestämmelser.....	236
8 kap. Överklagande	240

23 Den internationella utvecklingen 243

1 Bakgrund

1.1 Lagstiftningsärendet

Den 9 december 1999 beslutade regeringen att en interdepartemental arbetsgrupp skulle ta fram ett förslag till åtgärder som främjar elproduktion från förnybara energislag. I mars 2002 presenterade arbetsgruppen rapporten Elproduktion från förnybara energikällor – ekonomiska förutsättningar och marknadsmekanismer (Ds 2000:20).

Rapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena ingick i propositionen Ekonomiska förutsättningar för elproduktion från förnybara energikällor (prop. 1999/2000:134). Riksdagen följde regeringens förslag, att införa ett kvotbaserat certifikatsystem för att främja produktionen av el från förnybara energikällor (NU 2000/01:NU3, rskr. 2000:111).

Genom ett beslut den 31 augusti 2000 bemyndigade regeringen chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utforma ett system för certifikathandel baserat på kvoter för användningen av el från förnybara energikällor (dir. 2000:56). Utredaren antog namnet Elcertifikatutredningen. Den 31 oktober 2001 redovisade utredningen sitt betänkande Handel med elcertifikat – ett nytt sätt att främja el från förnybara energikällor (SOU 2001:77). Betänkandet har remissbehandlats.

Enligt en lagrådsremiss den 14 februari 2002 beslöt regeringen att inhämta Lagrådets yttrande över förslaget till lag om elcertifikat.

1.2 Lagrådets yttrande

Lagrådets sammanfattande bedömning av lagförslaget var att lagen om elcertifikat inte borde antas på det föreliggande underlaget, utan bli föremål för ytterligare beredning. I sitt yttrande har Lagrådet framfört ett antal synpunkter på förslaget. Lagrådets kritik av förslaget till lag om elcertifikat kommer att återges och behandlas under de respektive avsnitt där den sakligt sett hör hemma.

Några synpunkter har bara föranlett ändringar i lagtexten, vilka inte krävt någon närmare analys. Således har följande förändringar skett i det nu föreliggande förslaget till lag om elcertifikat.

1 kap. 1 §: Lagrådet efterlyste här en bestämmelse som uttryckligen anger lagens ändamål och förordade att paragrafen kompletterades och får inledas enligt följande. ”Lagens ändamål är att främja produktion av förnybar el. I detta syfte innehåller lagen bestämmelser om...”.

Rubriken närmast före paragrafen har, såsom Lagrådet föreslagit, anpassats härtill och lyder ”Lagens ändamål” och rubriken till 1 kap. har i följd härav getts lydelsen ”Ändamål och definitioner”.

3 kap. 3 §: Lagrådet påpekade att eftersom Affärsverket svenska Kraftnät är en myndighet, föreföll det överflödigt att särskilt reglera att myndigheten måste ha lagstöd för att vägra en registrering i elcertifikatsregistret. Lagrådet förordade därför att andra stycket i paragrafen, med det angivna innehållet skulle utgå, eftersom den enskildes rätt tillgodoses genom möjligheten att överklaga ett avslagsbeslut från Affärsverket svenska kraftnät. I enlighet med Lagrådets förslag har bestämmelsen strukits.

3 kap. 16 §. I den föreslagna bestämmelsen bemyndigades regeringen att meddela föreskrifter om innehållet i elcertifikatsregistret. Lagrådet påpekade att sådana föreskrifter kommer att rikta sig till Affärsverket svenska kraftnät, alltså en myndighet. Redan av det skälet torde något bemyndigande för regeringen att besluta föreskrifter inte behövas med hänsyn till 8 kap. 13 § första stycket 2 regeringsformen. I vart fall torde det, enligt

Lagrådet, inte bli fråga något annan än verkställighetsföreskrifter, för vilka heller inte något särskilt bemyndigande behövs enligt 8 kap. 13 § första stycket 1 regeringsformen. Lagrådet ville därutöver ifrågasätta om det över huvud taget behövs några föreskrifter om registrets innehåll, eftersom registrets ändamål är klart angivet i lagen. Inom ramen för det ändamålet och med beaktande av personuppgiftslagens bestämmelser torde Affärsverket svenska kraftnät självt kunna bestämma vilka uppgifter som skall ingå i registret. Mot den angivna bakgrunden har det bemyndigande som nu behandlats strukits.

I 4 kap. 1, 4, och 5 §§ har tidsangivelser rörande kvotpliktens inträde samt deklarationsskyldighetens och kvotpliktens fullgörande funnits. Lagrådet ansåg att de nämnda tidsangivelserna var av sådan karaktär, att de hör hemma ibland ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna. Enligt Lagrådet skulle sådana övergångsbestämmelser kunna inplaceras och utformas på det sätt som framgår av punkterna 3–5 i övergångsbestämmelserna till det nu föreliggande lagförslaget.

6 kap. 1 §: Enligt denna bestämmelse skall Statens energimyndighet utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Såsom bestämmelsen var utformad skulle Statens energimyndighets tillsyn komma att omfatta även Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet enligt lagen, vilket inte var avsikten. Lagrådet förordade därför ett tillägg i den nämnda bestämmelsen om att tillsynen dock inte omfattar Affärsverket svenska kraftnät. Ett sådant tillägg har skett.

8 kap. 4 § innehöll ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt lagen om elcertifikat eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Lagrådet påpekade, att eftersom föreskrifter om domstolarna rättsskipningsuppgifter skall ges i lag enligt 11 kap. 4 § regeringsformen kan regeringen utnyttja ett sådant bemyndigande endast för att ge en möjlighet att överklaga ett beslut till en myndighet – i praktiken till regeringen själv. Den bestämmelse i 13 kap. 5 § ellagen (1997:857), som tjänat som förebild,

tillkom dock innan den nya ordningen för överklagande av förvaltningsbeslut infördes, 22 a § förvaltningslagen (1986:223). Huvudregeln är numera, såsom Lagrådet anför, att beslut överklagas hos förvaltningsdomstol. Någon särskild reglering av detta krävdes således i och för sig inte. Däremot behövdes det – enligt Lagrådet – en regel om beslut *inte* skall vara överklagbara, eller om de skall överklagas till regeringen.

Frågan om några beslut enligt lagen om elcertifikat skall kunna överklagas till regeringen borde enligt Lagrådets mening lämpligen klaras ut redan under beredningsarbetet och, om så är fallet, borde det framgå direkt av lagen. I den mån det i förordning kommer att meddelas föreskrifter som innefattar att en eller flera myndigheter avses fatta beslut som skall vara överklagbara är det tillfyllest att detta framgår av förordningen. Något bemyndigande i lag för att meddela en sådan bestämmelse behövdes enligt Lagrådet inte, då det även i detta fall endast är överklagande till regeringen som kan komma i fråga. Mot den angivna bakgrunden förordade Lagrådet att 4 § utformas enligt följande. ”Övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas”, vilket skett. Något behov av att kunna överklaga beslut till regeringen har inte visat sig föreligga. Någon inledande bestämmelse i paragrafen med det innehållet har därför inte tillkommit.

2 Lagtext

2.1 Inledning

Nedan återfinns förslaget till lag om elcertifikat, liksom de föreslagna ändringar i utsökningsbalken och i förmånsrättslagen (1970:979), som är en följd därav.

2.2 Förslag till lag om elcertifikat

1 kap. Ändamål och definitioner

Lagens ändamål

1 § Lagens ändamål är att främja produktion av förnybar el. I detta syfte innehåller lagen bestämmelser om dels rätt för producenter av förnybar el att bli tilldelade elcertifikat av staten, dels skyldighet för elleverantörer och elanvändare att förvärva elcertifikat i förhållande till den egna försäljningen respektive förbrukningen av el.

Definitioner

2 § I denna lag används följande beteckningar med den betydelse som här anges:

1. förnybar el: elektricitet som producerats med användande av förnybara energikällor, nämligen vind, sol, vatten, geotermisk energi eller biobränsle,
2. elcertifikat: ett av staten utfärdat bevis om att en megawattimme förnybar el har producerats i en anläggning som godkänts enligt denna lag,
3. certifikatberättigad producent: en innehavare av en godkänd produktionsanläggning för förnybar el,
4. elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller av någon annan,
5. elanvändare: den som förbrukar el som han själv producerat eller importerat eller som någon annan levererat, och
6. kvotplikt: skyldighet att till staten ge in elcertifikat i förhållande till den egna försäljningen eller förbrukningen av el under det närmast föregående kalenderåret.

2 kap. Föresättningar för att få elcertifikat

Anläggningar som berättigar innehavaren till elcertifikat

1 § Berättigad att få elcertifikat är innehavare av en anläggning där el produceras med hjälp av

1. vindkraft,
2. solenergi,
3. geotermisk energi,
4. biobränsle, som uppfyller kraven i föreskrifter som meddelats med stöd av andra stycket, eller
5. vågenergi.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka krav som skall ställas på biobränslen, för att produktionen av el skall berättiga till elcertifikat.

2 § Berättigad att få elcertifikat är även innehavare av en anläggning där el produceras med hjälp av vattenkraft, om produktionen sker i

1. en anläggning som är i drift vid utgången av december 2002 och som har en installerad effekt som inte är högre än 1 500 kilowatt,
2. en anläggning som har tagits ur drift före den 1 januari 2002 och som därefter tas i drift efter utgången av december 2002,
3. en anläggning som tas i drift första gången efter utgången av december 2002, eller
4. en anläggning i övrigt, där produktionen av el ökas genom åtgärder som vidtagits efter utgången av december 2002, dock att i detta fall endast ökningen av produktionen berättigar till elcertifikat.

Om flera sådana anläggningar som avses i första stycket 1 finns i närheten av varandra och gemensamt matar in el på ledningsnätet, skall de anses som separata anläggningar vid tillämpningen av denna lag.

3 § Om en lönsam produktion annars inte kommer till stånd och det föreligger särskilda skäl, får Statens energimyndighet medge innehavaren rätt till elcertifikat för elproduktionen i en anläggning som avses i 2 § första stycket 1 utan hinder av att den har en installerad effekt som är högre än 1 500 kilowatt. Ansökan om ett sådant medgivande skall prövas i samband med prövningen av ansökan om godkännande enligt 5 §.

Om anledningen till att lönsamhet inte kan förutses är att innehavaren har gjort omfattande ombyggnader eller andra stora investeringar i anläggningen, eller att en ändamålsenlig produktion kräver att stora investeringar görs i anläggningen, får ett sådant medgivande inte avse anläggningar med en installerad effekt som är högre än 15 megawatt.

Mätning och rapportering

4 § För att innehavaren av en produktionsanläggning för förnybar el skall få elcertifikat, skall anläggningens produktion mätas över tiden (timmätning) och rapportering ske till Affärsverket svenska kraftnät.

Är produktionsanläggningen inte direkt ansluten till ett elnät som omfattas av koncessionsplikt skall innehavaren, om inte mätningen och rapporteringen sker genom annan, själv mäta och rapportera mängden producerad el.

Om endast en del av elproduktionen i en anläggning berättigar till elcertifikat, skall innehavaren särskilt beräkna och rapportera sådan elproduktion.

Godkännande av anläggningar

5 § Statens energimyndighet skall godkänna en anläggning innan innehavaren får tilldelas elcertifikat enligt 6 §. Godkännande meddelas efter ansökan från anläggningens innehavare. För godkännande krävs att anläggningen uppfyller kraven i 1 eller 2 § eller innehavaren har fått medgivande enligt 3 § samt anläggningen har utrustning för timmätning av elproduktionen.

Tilldelning av elcertifikat

6 § Affärsverket svenska kraftnät skall tilldela en certifikatberättigad producent ett elcertifikat för varje megawattimme förnybar el som producerats i anläggningen och som mätts upp och rapporterats till Affärsverket svenska kraftnät.

3 kap. Kontoföring av elcertifikat

Elcertifikatsregister

1 § Affärsverket svenska kraftnät skall kontoföra elcertifikat i ett elcertifikatsregister.

Registret skall föras med hjälp av automatiserad behandling.

2 § Elcertifikatsregistret skall bestå av certifikatkonton, som läggs upp för certifikatberättigade producenter och andra som förvärvar elcertifikat.

3 § En certifikatberättigad producent som innehar flera produktionsanläggningar skall få ett certifikatkonto per anläggning.

Notering av tilldelade elcertifikat

4 § Ett elcertifikat tilldelas den certifikatberättigade producenten genom att elcertifikatet noteras på hans certifikatkonto i elcertifikatsregistret. Noteringen skall ske utan oskäligt dröjsmål från den dag då rapport om den certifikatberättigande elproduktionen kommit Affärsverket svenska kraftnät tillhanda från anläggningens innehavare eller annan som rapporterar för dennes räkning.

Anmälan om notering i elcertifikatsregistret

5 § Affärsverket svenska kraftnät skall genast på ett certifikatkonto notera anmälningar om sådana förhållanden som skall framgå av ett konto och ange tidpunkten för noteringen. När samtliga villkor är uppfyllda för notering, skall sådan notering ske på certifikatkontot.

6 § När ett elcertifikat överlåts skall efter anmälan från överlåtare eller förvärvaren anmälan om överlåtelsen noteras på förvärvarens certifikatkonto. Har förvärvaren anmält en överlåtelse, skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga överlåtare att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan. Föreläggandet skall skickas till den adress som är noterad på överlåtarens certifikatkonto.

Om överlåtare inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall de överlåtna certifikaten noteras på förvärvarens konto.

7 § När ett elcertifikat har pantsatts skall efter anmälan från pantsättaren eller panthavaren anmälan om pantsättningen note-

ras på pantsättarens certifikatkonto. Har panthavaren anmält en pantsättning, skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga pantsättaren att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan.

Om pantsättaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall pantsättningen noteras på pantsättarens konto.

8 § Har Affärsverket svenska kraftnät underrättats om att en innehavare av ett certifikatkonto gått i konkurs, eller har ett elcertifikat enligt anmälan från kronofogdemyndigheten utmätts, belagts med kvarstad eller blivit föremål för betalningssäkring, skall detta noteras på certifikatkontot.

9 § När en pantsättning har upphört, skall efter anmälan från panthavaren eller pantsättaren anmälan noteras på pantsättarens konto. Har pantsättaren gjort en sådan anmälan, skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga panthavaren att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan. Föreläggandet skall skickas till den adress som är noterad på pantsättarens certifikatkonto.

Om panthavaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall noteringen om pantsättning tas bort.

Om Affärsverket svenska kraftnät får en underrättelse om att ett konkursbeslut upphävs, en anmälan om att en konkurs avslutats, eller en anmälan från kronofogdemyndigheten om att en sådan åtgärd som avses i 8 § har upphävts eller återgått, skall noteringen därom tas bort.

10 § Den som anmäler en notering i elcertifikatsregistret enligt 6–7 §§ första stycket eller 9 § första stycket skall göra detta på formulär som tillhandahålls av Affärsverket svenska kraftnät. Anmälan skall vara egenhändigt undertecknad av anmälaren.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Affärsverket svenska kraftnät får meddela föreskrifter om rätt att göra

anmälningar om notering genom ett elektronisk dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling.

11 § En anmälan om notering i elcertifikatsregistret skall innehålla uppgifter om

1. den noteringsåtgärd som begärs,
2. anmälarens namn, personnummer eller organisationsnummer och postadress.

En anmälan om notering av en överlåtelse eller rörande en pantsättning av elcertifikat skall, utöver de ovan nämnda uppgifterna, innehålla uppgifter om

3. överlåtarens eller pantsättarens namn, personnummer eller organisationsnummer samt postadress,
4. förvärvarens eller panthavarens namn, personnummer eller organisationsnummer samt postadress,
5. numren på de certifikatkonton som berörs av överlåtelsen eller pantsättningen, det antal elcertifikat som överlåtit eller pantsatts, de överlåtna eller pantsatta certifikatens identifieringsnummer och, i förekommande fall, försäljningspriset för certifikaten.

Är en kontohavare som berörs av en notering en juridisk person, skall en handling som utvisar vem som är behörig att företräda den juridiska personen ges in i samband med anmälan.

12 § Om en anmälan om notering inte gjorts på det sätt som anges i 10 § första stycket, skall anmälan omedelbart avvisas.

13 § Om en anmälan enligt 6–7 §§ första stycket eller 9 § första stycket saknar en uppgift enligt 11 §, eller har en sådan handling som avses i 11 § tredje stycket inte givits in, skall anmälaren föreläggas att inom en vecka från föreläggandet komplettera sin anmälan. Föreläggandet skall skickas till anmälaren på den i anmälan angivna adressen.

14 § Affärsverket svenska kraftnät skall avslå en anmälan om notering på ett certifikatkonto

1. om en överlåtare eller en pantsättare gjort invändning mot en anmälan enligt 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket,
2. om en komplettering enligt 13 § inte inkommit till myndigheten inom den angivna tiden, eller
4. om en panthavare gjort invändning enligt 9 § andra stycket.

15 § När Affärsverket svenska kraftnät företagit en noteringsåtgärd på ett konto, skall kontohavaren skriftligen underrättas om åtgärden.

16 § En notering skall rättas, om den innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel, eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Den vars rätt berörs skall ges möjlighet att yttra sig, om inte rättelsen är till förmån för denne eller yttrandet annars är uppenbart obehövligt.

Rättsverkan av en notering

17 § En innehavare av ett certifikatkonto skall, med de begränsningar som framgår av kontot, anses ha rätt att förfoga över de certifikat som finns noterade på kontot.

18 § Har en anmälan om överlåtelse av ett elcertifikat noterats, får certifikatet därefter inte tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för annan rättighet än sådan som var noterad när anmälan noterades.

19 § Har samma elcertifikat överlåtits till flera var för sig, har den överlåtelse företräde för vilken anmälan noterades först. Noteringen av anmälan ger dock inte en överlåtelse företräde framför en tidigare överlåtelse om förvärvaren, när anmälan om överlåtelse noterades, kände till eller borde ha känt till den tidigare överlåtelser.

Detta skall även tillämpas på förvärv genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärvssätt, när fråga

uppkommer om företrädet mellan ett sådant förvärv och en annan överlåtelse.

20 § Har ett elcertifikat i annat fall än som avses i 19 § överlåtits av någon som inte ägde det, blir överlåtelsen giltig om certifikatet vid tidpunkten för överlåtelsen var noterat på överlåtarens certifikatkonto och anmälan om överlåtelsen har noterats samt förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtaren inte ägde certifikatet. Vad nu sagts gäller även vid överlåtelse från den som ägde elcertifikatet, men som saknade rätt att förfoga över detta genom överlåtelse.

Bestämmelserna i 17–20 §§ tillämpas även vid pantsättning.

Behandling av personuppgifter i elcertifikatsregistret

21 § Om inget annat följer av denna lag eller av föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, tillämpas personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter vid kontoföring av elcertifikat i elcertifikatsregistret.

Affärsverket svenska kraftnät är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen för den behandling av personuppgifter som utförs i elcertifikatsregistret.

22 § Elcertifikatsregistret skall ge offentlighet åt den information som ingår i registret. I fråga om personuppgifter skall registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och
 - a. som avser elcertifikat som noterats i elcertifikatsregistret,
 - b. som för att kunna fullgöras förutsätter tillgång till information om elcertifikat, eller
 - c. som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,
2. omsättning av elcertifikat, som noterats i elcertifikatsregistret samt

3. affärsverksamhet, kreditgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där information om elcertifikat utgör underlag för prövningar eller beslut.

23 § Affärsverket svenska kraftnät får för de ändamål som anges i 22 § medge direktåtkomst till elcertifikatsregistret.

Prisinformation m.m.

24 § Affärsverket svenska kraftnät skall fortlöpande offentliggöra information om överlåtelser av elcertifikat. Informationen skall avse tidpunkten för överlåtelser, antalet överlåtna certifikat och priset för certifikaten. Affärsverket svenska kraftnät skall vidare fortlöpande offentliggöra dels det volymvägda medelvärdet av priset på elcertifikaten under de närmast föregående tolv månaderna, dels antalet certifikat som tilldelats elproducenter under samma period.

25 § Affärsverket svenska kraftnät skall årligen, senast vid januari månads utgång, skriftligen underrätta certifikatkontohavaren om innehållet på hans konto per den 31 december föregående kalenderår.

4 kap. Kvotplikt m.m.

Kvotpliktiga

1 § Kvotpliktiga är

1. elleverantörer som sålt el till elanvändare som avses i 2 eller till elanvändare som inte är registrerade som kvotpliktiga enligt 2 § tredje stycket,
2. elanvändare som producerat eller importerat el som de själva förbrukat,
3. elanvändare som med stöd av 7 § 3 inte är kvotpliktig för el som förbrukats i tillverkningsprocessen samt

4. elanvändare, som efter egen, frivillig anmälan enligt 2 § tredje stycket är registrerade som kvotpliktiga.

En elanvändare är inte kvotpliktig för produktionen av el som han själv förbrukat om produktionsanläggningens generator har en märkeffekt om högst 50 kilowatt.

2 § De som är kvotpliktiga skall registreras hos Statens energimyndighet efter egen anmälan.

Den som är kvotpliktig enligt 1 § första stycket 1–3 skall anmäla sig för registrering till myndigheten senast fyra veckor innan kvotplikten inträder.

En elanvändare som köpt el av en inhemsk elleverantör får efter egen frivillig anmälan registrera sig som kvotpliktig.

En sådan anmälan skall göras senast den 1 december året före det år som kvotplikten avser och kan gälla ett eller flera kalenderår.

3 § Om Statens energimyndighet finner grundad anledning anta att någon som är kvotpliktig enligt 1 § första stycket 1–3 har underlåtit att anmäla sig för registrering, skall myndigheten även utan anmälan registrera denne som kvotpliktig. Innan sådan registrering sker, skall den som berörs av åtgärden få tillfälle att yttra sig.

Deklarationsskyldighet

4 § Den som är kvotpliktig skall varje år senast den 1 mars till Statens energimyndighet ge in en deklARATION med uppgift om den el som den kvotpliktige sålt till elanvändare eller själv förbrukat under det föregående kalenderåret. Uppgift skall även lämnas om sådan el som försålts eller förbrukats men som till följd av 7 § inte ger upphov till skyldighet att ge in elcertifikat.

Kvotpliktens fullgörande

5 § Den som är kvotpliktig skall senast den 1 april varje år till Statens energimyndighet ge in elcertifikat i proportion till den försäljning eller förbrukning av el under det föregående kalenderåret som deklarerats enligt 4 §. Certifikaten ges in genom att den kvotpliktige till Affärsverket svenska kraftnät gör en anmälan om registrering av certifikaten på Statens energimyndighets certifikatkonto i elcertifikatsregistret.

6 § Det antal elcertifikat som en kvotpliktig skall ge in till Statens energimyndighet framgår av följande tabell. Antalet certifikat den kvotpliktige skall ge in bestäms för varje år till ett visst antal hela certifikat genom avrundning till närmaste heltal. Det minsta antal elcertifikat som skall ges in är dock ett.

År för vilket kvotplikt skall fullgöras	Antal certifikat per försåld eller förbrukad MWh
2003	0,067
2004	0,077
2005	0,097
2006	0,117
2007	0,131
2008	0,142
2009	0,149
2010	0,156

7 § Skyldighet att ge in elcertifikat enligt 5 § gäller dock inte för el

1. som förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion (förlustel),

2. som till lägre effekt än 50 kilowatt utan ersättning levererats av en producent eller en leverantör till en förbrukare som inte står i intressegemenskap med producenten eller leverantören (frikraft), eller
3. som förbrukats i tillverkningsprocessen i stål- och metallverk eller i massa- och pappersindustrin, baskemikalieindustrin eller gruvindustrin.

8 § En elanvändare som producerar förnybar el för egen förbrukning i en anläggning utan att timmätning sker av produktionen har rätt att från sin kvotplikt avräkna denna produktion, om den deklarerats enligt 4 §.

9 § En elleverantör, som avses i 1 § första stycket 1, får av elanvändare som avses i 1 § 2 och 4 ta ut kostnaden för tjänsten att inköpa elcertifikat för el som försålts till dem. Leverantören skall lämna en särskild uppgift om priset för tjänsten vid försäljningen av el till en sådan elanvändare.

Garantipris

10 § En certifikatberättigad producent har under åren 2004 till och med 2008 rätt att från den 30 april till och med den 30 juni hos Statens energimyndighet lösa in elcertifikat som tilldelats producenten under föregående kalenderår. Det pris som myndigheten skall betala per certifikat framgår av nedanstående tabell.

Elcertifikat tilldelade år	Pris
2003	60 kr
2004	50 kr
2005	40 kr
2006	30 kr
2007	20 kr

5 kap. Sanktionsavgifter

1 § En kvotpliktig som inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 5 § skall till staten betala en särskild avgift (sanktionsavgift).

Avgiften beräknas per certifikat som inte getts in och uppgår till 150 procent av det volymvägda medelvärdet av certifikatpriset under perioden från och med den 1 april det år kvotplikten avser till och med den 31 mars det år då certifikaten skulle ha getts in.

För certifikat som skulle ha getts in åren 2004 och 2005 tas sanktionsavgift ut med högst 200 kronor per certifikat.

2 § Frågor om uttagande av sanktionsavgift prövas av Statens energimyndighet.

Myndigheten skall besluta om sanktionsavgift senast sex månader efter det att en fullständig deklaration har getts in. Om så inte har skett, förfaller frågan om sanktionsavgift för de certifikat som grundas på den försäljning eller förbrukning som deklarationen avser.

3 § Om den kvotpliktige i sin deklaration har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter av betydelse för skyldigheten att ge in elcertifikat, får Statens energimyndighet utan hinder av den i 2 § angivna tidsgränsen besluta om eller ändra ett beslut om sanktionsavgift. Sådana beslut får dock inte meddelas efter utgången av det femte året efter det kalenderår då beslutet skulle ha fattats enligt 2 §.

6 kap. Tillsyn m.m.

1 § Statens energimyndighet skall utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Tillsynen omfattar dock inte Affärsverket svenska kraftnät.

Tillsynsmyndighetens allmänna befogenheter

2 § Statens energimyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

3 § Statens energimyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Om vissa förelägganden för deklarationsskyldiga finns bestämmelser i 10 §.

4 § Statens energimyndighet skall på begäran lämnas tillträde till produktionsanläggningar och andra lokaler, dock inte bostäder, samt områden som hör till sådana anläggningar i den utsträckning det behövs för tillsynen.

5 § Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

6 § Om det finns anledning anta att den som omfattas av tillsynen har begått brott, får denne inte föreläggas vid vite att medverka i utredning av en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Återkallelse av godkännande enligt 2 kap. 5 §

7 § Statens energimyndighet skall återkalla ett godkännande enligt 2 kap. 5 §, om anläggningen inte längre uppfyller förutsättningarna för ett sådant.

Ett beslut om återkallelse gäller med verkan från den dag förutsättningarna för godkännande upphörde. Beslutet gäller omedelbart.

8 § Återkallas ett godkännande enligt 7 §, upphör rätten att få elcertifikat för el som produceras under den tid som återkallelsen

avser. Om elcertifikat har tilldelats för sådan produktion, skall anläggningens innehavare betala en särskild avgift till staten. Innehavaren skall också betala en sådan avgift om elcertifikat tilldelats honom på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter som lämnats vid rapportering enligt 2 kap. 4 § andra och tredje styckena, om uppgifterna haft betydelse för innehavarens rätt att få elcertifikat.

Beträffande sådan avgift tillämpas bestämmelserna om sanktionsavgift i 5 kap. 1 § andra och tredje styckena samt 2 § första stycket, varvid perioden för beräkning av certifikatpriset skall vara den tolv månadersperiod som föregår dagen för återkallelsen.

Vissa särskilda skyldigheter m.m.

9 § En kvotpliktig är skyldig att i skälig omfattning genom räkenskaper, anteckningar eller på annat sätt sörja för att det finns underlag för fullgörande av deklarationsskyldighet enligt 4 kap. 4 §. Sådana handlingar skall bevaras i sju år efter utgången av det år då deklarationsskyldigheten förelåg.

10 § Om den som är deklarationsskyldig enligt 4 kap. 4 § inte lämnar deklaration i rätt tid, eller är den lämnade deklarationen ofullständig, får Statens energimyndighet förelägga honom att lämna deklaration eller göra de kompletteringar som behövs. Föreläggande får även ges att lämna uppgifter och förete handlingar i den utsträckning det behövs för kontroll av att deklarationen är korrekt.

Ett föreläggande får förenas med vite.

11 § Innehavare av nätkoncession är skyldig att på begäran av Statens energimyndighet lämna uppgifter om den överföring av el som skett till elanvändare som är registrerade som kvotpliktiga. En sådan begäran får förenas med vite.

Avgifter

12 § För kontoföring och registrering av överlåtelser av elcertifikat har Affärsverket svenska kraftnät rätt att ta ut avgifter enligt de föreskrifter som regeringen bestämmer. Den registrering som sker när elcertifikat tilldelas en certifikatberättigad producent, eller när elcertifikat ges in till Statens energimyndighet, skall inte vara avgiftsbelagd.

13 § En elanvändare som enligt 4 kap. 2 § tredje stycket registrerat sig som kvotpliktig skall betala en årlig registreringsavgift till Statens energimyndighet. Avgiften för år 2003 skall uppgå till 500 kronor, för år 2004 till 300 kronor och för år 2005 och därefter till 100 kronor per år.

14 § En kvotpliktig som inte ger in deklaration enligt 4 kap. 4 § skall betala förseningsavgift med 1 000 kronor till staten. Statens energimyndighet skall pröva frågor om sådana avgifter.

Indrivning

15 § Om en sanktionsavgift enligt 5 kap. 1 eller 3 §, en särskild avgift enligt 6 kap. 8 § eller en förseningsavgift enligt 14 § inte har betalats efter betalningsuppsmaning, skall avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

16 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens energimyndighet, får meddela föreskrifter om rätt att göra ansökan om godkännande enligt 2 kap. 5 §, anmälan om registrering enligt 4 kap. 2 §, samt deklaration enligt 4 kap. 4 § genom ett

elektronisk dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling.

7 kap. Övriga bestämmelser

Ansvarsbestämmelser

1 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att anmäla sig för registrering som kvotpliktig enligt 4 kap. 2 § första eller andra stycket, eller

2. lämnar oriktig eller vilseledande uppgift om mängden försåld eller förbrukad el i deklaration som avses i 4 kap. 4 §.

Är brott som avses i första stycket med hänsyn till storleken av den vinning det medfört och övriga omständigheter att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst två år.

2 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift till Affärsverket svenska kraftnät enligt 3 kap. 7 § om det pris till vilket elcertifikat har överlåtits. I ringa fall döms inte till ansvar.

3 § Till ansvar enligt denna lag döms inte om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

4 § Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet.

Skadestånd

5 § Rätt till ersättning av staten har den som lider skada på grund av tekniskt fel i elcertifikatsregistret.

Ersättningen skall efter skälighet sättas ned eller helt falla bort om den skadelidande har medverkat till skadan genom att utan

skälig anledning låta bli att vidta åtgärder för att bevara sin rätt eller om den skadelidande på något annat sätt har medverkat till skadan genom eget vållande.

6 § En ägare eller rättighetshavare, som drabbas av skada till följd av ett beslut om rättelse enligt 3 kap. 16 §, har rätt till ersättning av staten. Ersättning lämnas dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets art eller andra omständigheter hade bort inse att fel förekommit.

7 § Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

8 § Staten företräds i ärende om ersättning enligt 5–7 §§ av den myndighet som regeringen bestämmer.

8 kap. Överklagande

1 § Beslut av Statens energimyndighet i följande frågor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

1. godkännande av anläggningar enligt 2 kap. 5 §,
2. registrering av kvotpliktiga enligt 4 kap. 3 §,
3. sanktionsavgift enligt 5 kap. 1 och 3 §§,
4. begäran enligt 6 kap. 2 §,
5. föreläggande enligt 6 kap. 3 §,
6. återkallelse av godkännande enligt 6 kap. 7 §,
7. särskild avgift enligt 6 kap. 8 §,
8. föreläggande enligt 6 kap. 10 §,
9. begäran enligt 6 kap. 11 § och
10. förseningsavgift enligt 6 kap. 14 §.

2 § Beslut av Affärsverket svenska kraftnät i följande frågor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

1. tilldelning av elcertifikat enligt 3 kap. 4 §,
2. notering på ett certifikatkonto enligt 3 kap. 6–7 §§ eller 9 §,

3. avvisning enligt 3 kap. 10 §,
4. avslag på anmälan enligt 3 kap. 14 §,
5. rättelse enligt 3 kap. 16 § och
6. avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204).

3 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 § Övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.
2. Innehavare av produktionsanläggning, som senast den 31 mars 2003 fått sin anläggning godkänd enligt 2 kap. 5 §, har rätt att få elcertifikat från och med den 1 januari 2003. Om ett godkännande enligt 2 kap. 5 § meddelas senare, har anläggningens innehavare rätt att få elcertifikat från dagen för godkännandet.
3. Kvotplikten enligt 4 kap. 1 § gäller från och med den 1 januari 2003 eller den senare tidpunkt då förutsättningarna för att vara kvotpliktig enligt lagrummet är uppfyllda. Den som registrerats som kvotpliktig senast den 28 februari 2003, skall vara kvotpliktig från och med den 1 januari 2003.
4. Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om deklarationsskyldighet tillämpas första gången år 2004.
5. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om kvotpliktens fullgörande tillämpas första gången år 2004.
6. Elleverantör som har gällande avtal med elanvändare som sträcker sig längre än den 31 december 2002 har rätt att av elanvändare som inte är registrerade som kvotpliktiga ta ut en kost-

nad för inköp av elcertifikat för el som försålts till dem samt en skälig ersättning för den administration som inköpen föranlett.

Kostnaden skall bestämmas med tillämpning av det enligt 3 kap. 16 § offentliggjorda volymvägda medelvärde av priset på försålda elcertifikat för aktuellt kalenderår.

2.3 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.
30 §

Utmätning medför förmånsrätt i och med beslutet, om ej annat följer av andra eller fjärde stycket eller 7 kap. 13 §.

Utmätning medför förmånsrätt i och med beslutet, om ej annat följer av andra, fjärde eller femte stycket eller 7 kap. 13 §.

Utmätning av här i riket registrerat skepp eller luftfartyg, in-tecknade reservdelar till sådant luftfartyg eller fast egendom medför ej förmånsrätt förrän ärende angående anteckning om utmätningen tas upp på inskrivningsdag. Upptas på samma inskrivningsdag mer än ett sådant ärende, skall den utmätning som skedde först ha företräde. Om här i riket registrerat skepp eller luftfartyg som har utmätts här blir utmätt i främmande stat innan det har tagits om hand av kronofogdemyndigheten, skall den rätt som har vunnits genom den förra utmätningen gälla som panträtt.

Utmätning av fast egendom medför företräde framför rättighet i egendomen, om ärende angående anteckning om utmätningen tas upp senast på den inskrivningsdag då inskrivning av rättigheten söks.

Utmätning av en rättighet som är registrerad enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument medför förmånsrätt genom registrering av utmätningen enligt den lagen.

Utmäts en rättighet som förvaltas enligt 3 kap. i nämnda lag inträder förmånsrätten i stället genom underrättelse till förvaltaren om utmätningen. Detsamma gäller om utmätningen avser en panträtt i en rättighet som förvaltas enligt det kapitlet.

Utmätning av ett elcertifikat eller en rättighet som är noterad enligt lagen om elcertifikat medför förmånsrätt genom notering av utmätningen enligt den lagen.

6 kap.

2 §

Pengar samt löpande skuldebrev och annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller på kalla fullgörande av annan förpliktelse, skall tagas i förvar.

Utmäts pantbrev i skepp eller fastighet eller skuldebrev som är in-tecknat i luftfartyg eller reservdelar till luftfartyg hos den in-tecknade egendomens ägare, skall pantbrevet eller in-tecknings-handlingen tas i förvar. Om beslutet om utmätning av pantbrev avser ett datapantbrev, skall kronofogdemyndigheten begära att Lantmäteriverket utfärdar ett skriftligt pantbrev enligt 8 kap. lagen (1994:448) om pantbrevsregister.

Kan det antagas att handling som avses i första eller andra stycket undanhålls eller har förkommit, skall i stället sekundo-gäldenären eller annan förpliktad meddelas förbud att fullgöra sin förpliktelse till annan än kronofogdemyndigheten eller den som myndigheten anvisar.

Utmätning av en rättighet som är registrerad enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument skall säkerställas genom registrering av utmätningen enligt den lagen. Utmäts en rättighet som förvaltas enligt 3 kap. i nämnda lag skall säkerställandet i stället ske genom underrättelse till förvaltaren

om utmätningen. Detsamma gäller om utmätningen avser en panträtt i en rättighet som förvaltas enligt det kapitlet.

Utmätning av ett elcertifikat eller en rättighet som är noterad enligt lagen om elcertifikat skall säkerställas genom notering av utmätningen enligt den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003

2.4 Förslag till lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

4 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förmånsrätt följer med

1. sjöpanträtt och luftpanträtt,

2. handpanträtt och rätt att kvarhålla lös egendom till säkerhet för fordran (retentionsrätt) *samt* panträtt på grund av registrering eller underrättelse enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument,

3. panträtt på grund av inteckning i skepp eller skeppsbygge eller i luftfartyg och reservdelar till luftfartyg,

4. registrering av båtbyggnadsförskott enligt lagen (1975:605) om registrering av båtbyggnadsförskott.

2. handpanträtt och rätt att kvarhålla lös egendom till säkerhet för fordran (retentionsrätt), panträtt på grund av registrering eller underrättelse enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument *samt panträtt på grund av notering enligt lagen om elcertifikat*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003

3 En bild av en marknad för elcertifikat

Traditionellt har investeringsstöd och olika former av driftstöd använts för att främja investeringar i elproduktion med förnybara energikällor. En satsning på sådan produktion innebär ett behov av andra former av stödsystem. Dessa skall ge stabila spelregler för en längre tidsperiod, så att investeringar genomförs. Systemet bör även stimulera och bidra till en kostnadspress på produktionen, vilket bl.a. blir följden av en fungerande konkurrens mellan de olika förnybara energislagen. Ett elcertifikatsystem, som bygger på kvoter, uppfyller dessa krav.

3.1 Systemets huvuddrag

Med ett certifikatsystem får en innehavare av en anläggning för produktion av el från förnybara energiskällor intäkter från två varor, el och elcertifikat. Den el som produceras i anläggningen säljs som all annan el på elmarknaden. Staten tilldelar innehavaren av anläggningen certifikat och antalet bestäms av hur mycket el som producerats i anläggningen. Enligt förslaget skall varje MWh ge ett certifikat. Producenten säljer sina certifikat och får därigenom en extra intäkt.

För att skapa en efterfrågan för elcertifikaten åläggs elleverantörer och elanvändare en plikt att till staten ge in ett visst antal certifikat i förhållande till den el som dessa sålt eller förbrukat, en s.k. kvotplikt införs. Om elleverantören eller elanvändaren inte kan ge in ett tillräckligt antal certifikat skall en avgift

betalas till staten, en s.k. sanktionsavgift. Elleverantörer och elanvändare måste således köpa certifikat för att nå upp till sin kvotplikt och därmed undvika sanktionsavgiften. På detta sätt skapas en efterfrågan på elcertifikat. När elanvändaren och elleverantören skall redovisa sina innehav, alltså när kvotplikten fullgörs, redovisar dessa certifikaten till en myndighet, som där-
efter annullerar certifikaten. Certifikaten kan under år med god tillgång på certifikat, t.ex. ett år med riklig vattentillgång, sparas till perioder med begränsad tillgång.

För att främja en utbyggnad av den förnybara elproduktionen fastställer riksdagen ett kvotkrav, som omfattar i princip all elanvändning i Sverige, och som successivt ökas över tiden. När kvotkravet stiger så ökar efterfrågan på certifikat. Kvotkravet skall vara känt flera år framåt i tiden. Detta borgar för förutsägbarhet och är en förutsättning för t.ex. planering av investeringar och för certifikatens omsättning. I takt med att kvotkravet höjs stiger certifikatpriserna till en nivå som motiverar nyinvesteringar. Samtidigt sker en teknikutveckling som verkar i motsatt riktning på certifikatpriset. Detta är en önskvärd utveckling, eftersom investeringar då görs i en takt som är ekonomiskt motiverad, och inte i förtid, och en kostnadspress uppstår för nyinvesteringar. De anläggningar som kan producera el till lägsta kostnad kommer att byggas. Detta främjar konkurrensen mellan förnybara energislag och ökar på sikt konkurrenskraften generellt för förnybar energi.

3.2 En analys av marknadens funktioner

Den frivilliga efterfrågan på elcertifikat torde vara begränsad. Den härrör från de elanvändare som av ideella skäl vill stödja produktion av förnybar el. I övrigt uppstår efterfrågan som en följd av hotet om att tvingas betala en sanktionsavgift om man inte köper elcertifikat. Sanktionsavgiften kommer att vara högre än kostnaden för att köpa certifikat.

Inledningsvis kan man konstatera att ett elcertifikat är ett bevis om att man fullgjort sin lagstadgade kvotplikt. Ett certi-

fikat är alltså ett bevis om lämnat ekonomiskt stöd till en certifikatberättigad producent. Beviset skall i efterhand ges in till staten, som då makulerar beviset. Systemet med elcertifikat är emellertid uppbyggt på ett sådant sätt att elcertifikaten ändå kommer att ha ett ekonomiskt värde. En närmare beskrivning av systemet ges i det följande.

Som nyss nämnts åvilar kvotplikten elanvändarna. För att en elanvändare skall få hantera sin kvotplikt själv, dvs. köpa elcertifikat och ge in dem till staten, krävs att han registrerar sig hos Statens energimyndighet. Man kan förmoda att antalet elanvändare som på detta sätt registrerar sig blir tämligen begränsat.

Beträffande alla elanvändare som inte är registrerade, dvs. det stora flertalet, åligger det respektive elleverantör att hantera elanvändarnas kvotplikt. Det innebär att varje elleverantör är skyldig att köpa elcertifikat med det sammanlagda produktionsvärde som motsvarar den lagstadgade kvoten av all den el han levererar till sina kunder. Undantagna är leveranser till de kunder som är registrerade hos Energimyndigheten. Det är också elleverantören som skall ge in elcertifikaten till staten som bevis för att kvotplikten är uppfylld. Om en elleverantör inte ger in tillräckligt med elcertifikat är det han, och inte hans kunder, som får betala sanktionsavgiften.

Elleverantörens hantering av en elanvändares kvotplikt får anses utgöra en tjänst som elleverantören utför åt elanvändaren. Ersättningen för denna tjänst får avtalas mellan de berörda parterna på samma sätt som elleveranserna grundas på avtal mellan parterna. En sådan lösning är den rimligaste. Elanvändaren skall inte behöva stå den risk det innebär att en elleverantör köper elcertifikat som är dyrare än nödvändigt. Ligger risken däremot hos leverantören får han själv överväga denna och avtala med elanvändaren om priset för tjänsten.

De flesta elcertifikat kommer alltså att köpas och ges in till staten av elleverantörer. För enkelhetens skull nämns bara elleverantörer i fortsättningen.

Varje elleverantör kommer alltså att behöva köpa ett betydande antal elcertifikat varje år. Det blir inte möjligt för elleve-

rantören att under det löpande året avgöra exakt hur många han behöver köpa, eftersom hans kunders totala elförbrukning och därmed omfattningen av kvotplikten blir känd först efter årets utgång. Det leder förmodligen till att vissa elleverantörer köper fler och andra färre certifikat än som motsvarar kvotplikten.

Enligt den föreslagna regleringen får en elleverantör som ett år köpt fler elcertifikat än han behöver ge in till staten spara överskottet till kommande år för att då ge in dem till staten.

Dessutom, och kanske viktigast, får elleverantörerna köpa och sälja elcertifikat sinsemellan.

Dessa två sistnämnda omständigheter skapar förutsättningar för uppkomsten av en vidare marknad för elcertifikat än den mer begränsade, som bara bygger på att elleverantören köper elcertifikat av producenterna.

3.3 Prisutvecklingen för elcertifikat

3.3.1 Olika typer av aktörer på marknaden för elcertifikat

Man kan först konstatera att det på marknaden för elcertifikat kommer att finnas olika aktörer med olika förväntningar på och bedömningar av marknaden. Dessa omständigheter skapar förutsättningar för att handel med elcertifikat skall uppstå på denna marknad. Det kommer närmare bestämt alltså att finnas två typer av aktörer på marknaden för elcertifikat, certifikatberättigade producenter som bara *säljer* elcertifikat och elleverantörer som både *köper* och *säljer* elcertifikat. De två typerna av aktörer som säljer elcertifikat på marknaden kommer dock att verka under olika förhållanden.

De certifikatberättigade producenterna har ingen kostnad för att förvärva sina elcertifikat, eftersom de tilldelas dessa av staten. Vinsten från försäljningen utgörs i stället av differensen mellan de samlade intäkterna från försäljningen av deras certifikat och merkostnaden för deras produktion av förnybar el. Denna merkostnad i sin tur består av differensen mellan produktionskostnaden för den förnybara elen och det pris de får ut på elmark-

naden när de säljer elen. Ju lägre elpris och ju högre produktionskostnad, desto högre merkostnad för produktionen.

Elleverantörerna har däremot en kostnad för inköp av sina elcertifikat. Denna kostnad bestäms av det pris som gäller då elleverantören köper sina certifikat. Om han därefter ger in sina certifikat till staten gör han ingen vinst. Om han har köpt fler elcertifikat än han behöver för att uppfylla sin kvotplikt, kan han sälja dessa till andra elleverantörer. Det kan inte uteslutas att försäljning även kommer att ske till producenterna. Från sådan försäljning bortses, för enkelhetens skull, i fortsättningen. Beträffande de elcertifikat han säljer till andra elleverantörer utgörs vinsten, eller förlusten, från försäljningen av differensen mellan inköpspriset och försäljningspriset för certifikaten.

Utöver de nu nämnda typerna av aktörer kommer det att finnas ytterligare en kategori aktörer på marknaden, nämligen personer, fysiska såväl som juridiska, som inte är kvotpliktiga.

Sådana aktörer kommer främst att vara sådana elanvändare som inte registrerat sig hos Energimyndigheten för att själva hantera sin kvotplikt. Dessa aktörer behöver alltså inte ge in elcertifikat till staten, eftersom deras kvotplikt hanteras av deras elleverantörer.

Denna kategori aktörer kommer bara att köpa elcertifikat i syfte att sälja dem med vinst. Liksom för elleverantörerna utgörs vinsten, eller förlusten, från försäljningen av differensen mellan inköpspriset och försäljningspriset för certifikaten.

3.3.2 Faktorer som kan tänkas påverka priset för elcertifikat

Det är näst intill omöjligt att förutse hur priset på elcertifikat kommer att variera. Det som kommer att påverka priset är dock, som på andra marknader, förhållandet mellan tillgång och efterfrågan. Till en början kan man då konstatera att tillgången på elcertifikat kommer att variera mellan åren. Det beror på att den totala elförbrukningen varierar mellan åren beroende på bl.a. konjunkturen och väderleken. Det medför att kvotplikten i

absoluta tal varierar i motsvarande mån, vilket i sin tur påverkar efterfrågan på certifikat.

Vidare kommer utbudet av elcertifikat att variera beroende på att antalet certifikat som utges av Affärsverket svenska kraftnät, och som därefter kan säljas av producenterna, är bunden till den totala mängd förnybar el som produceras under året. Denna mängd är i sin tur starkt beroende av vädret, främst vind- och nederbördsförhållanden.

De certifikatberättigade producenterna tilldelas elcertifikat vartefter de producerar förnybar el. Om produktionen varierar starkt under året kommer också takten med vilken tillgången på elcertifikat ökar under året att variera i motsvarande mån. Även detta mönster kommer att variera mellan åren.

Vidare utformas den samlade kvotplikten så, att det under ett normalår kommer att föreligga en viss brist på elcertifikat. Denna brist på elcertifikat, sett ur elleverantörens synvinkel, är alltså inbyggd i systemet. Bristen kan vissa år bli större än beräknat, nämligen de år då produktionen av förnybar el blir mindre än beräknat beroende på ringa nederbörd och/eller svaga vindar. Andra år, med motsatta väderförhållanden, kan bristen minska eller försvinna helt eller till och med övergå i överskott.

I övrigt kommer tillgång och efterfrågan att påverkas av aktörernas agerande, vilket i sin tur kommer att baseras på aktörernas antaganden beträffande utvecklingen av en rad faktorer.

En viktig omständighet att beakta i det sammanhanget är i vilken utsträckning elleverantörernas agerande kommer att bidra till prispbildningen på elcertifikaten. Ju större denna påverkan blir, desto större konkurrenstryck kommer producenterna att utsättas för. Ett sådant konkurrenstryck är önskvärt, eftersom det kommer att stimulera producenterna till rationaliseringar, vilket på sikt ökar den förnybara elens möjligheter att hävda sig på elmarknaden.

Det är dock omöjligt att förutsäga hur stor del av utbudet på marknaden som kommer att härröra från producenterna respektive elleverantörerna.

Hur stort utbudet från producenterna blir i absoluta tal beror på den samlade produktionen av förnybar el. Denna produktion kan man i grova drag förutse. Den största osäkerhetsfaktorn är vädret, dvs. regn- och vindförhållanden.

Vad gäller utbudet från elleverantörerna i absoluta tal beror det på en mängd faktorer, som utvecklas nedan.

3.3.2.1 Producenternas agerande

Producenterna kommer att ha starkare incitament att sälja sina elcertifikat än elleverantörerna. Detta beror på att försäljning av certifikaten i de flesta fall kommer att vara en förutsättning för att en producent skall kunna bedriva sin verksamhet. Hans vilja till försäljning kommer dock inte att vara helt opåverkbar.

Producenterna vill naturligtvis tjäna så mycket som möjligt vid försäljningen av certifikat. Detta är dock inte det primära målet med försäljningen, utan det är att åtminstone få täckning för merkostnaderna för produktion av förnybar el. Helst skall naturligtvis de samlade intäkterna från försäljningen av certifikaten överstiga de nämnda merkostnaderna så att själva produktionen av förnybar el går med vinst, vilket är syftet med hela systemet.

En producent kan därmed påverka vinsten från sin försäljning av elcertifikat, inte bara genom att avvakta det gynnsammaste priset för försäljning utan också genom att påverka en del av sina merkostnader, närmare bestämt produktionskostnaden för den förnybara elen. Genom att sänka dessa kostnader kan han minska förlusten vid försäljningen av elen på elmarknaden och öka vinsten vid försäljningen av certifikat. Dessutom kommer elpriset på elmarknaden att påverka vinsten vid försäljningen av certifikaten.

Priset på elcertifikat får därmed inte fullt ut lika stor betydelse vid valet av tidpunkt för försäljningen för en producent som för en elleverantör.

Om en producent har förhållandevis låga merkostnader har han alltså lättare att avvakta med försäljningen av sina elcertifikat tills priset är som högst.

Undantagsvis kan det därför tänkas att en producent väljer att inte sälja alla sina certifikat ett visst år om han bedömer att priset på elcertifikat kommer att öka i framtiden.

Det normala torde dock vara att en producent för sin verksamhet är beroende av att sälja sina elcertifikat under det löpande året. Han kan då besluta att sälja sina certifikat så fort som möjligt för att snabbast möjligt få försäljningsintäkter från dessa. Han kan också avvakta med försäljningen, om han tror att priset blir högre längre fram under året. Ett sådant agerande är dock förenat med en viss risk. Under år med goda väderbetingelser, dvs. regniga och blåsiga år, kan utbudet av certifikat bli så stort att marknaden blir mättad. Om producenten felbedömer utvecklingen och avvaktar med försäljningen, kan han ett sådant år misslyckas med att få alla sina elcertifikat sålda.

Producenterna har dock en möjlighet att minimera dessa risker genom att teckna fleråriga kontrakt om försäljning av elcertifikat till ett fastställt pris. Det pris som producenten i detta fall förmodligen tvingas nöja sig med får då vägas mot den minskade riskexponeringen.

3.3.2.2 Elleverantörernas agerande

Elleverantörernas agerande på marknaden blir betydligt svårare att bedöma, eftersom deras agerande kommer att påverkas av betydligt fler faktorer än producenternas agerande.

Elleverantörerna måste, i motsats till producenterna, alltid beakta sin skyldighet att till staten ge in tillräckligt med elcertifikat, både under löpande och kommande år. Detta innebär att en elleverantör under det löpande året i princip bara kan sälja en mindre del av sitt innehav, nämligen överskottet. Dessutom kommer antagligen de flesta elleverantörer också att beakta sin kvotplikt under kommande år, vilket förmodligen leder till att en

elleverantör i allmänhet inte säljer hela sitt eventuella överskott av elcertifikat

Elleverantörernas möjlighet att sälja certifikat kommer först och främst att påverkas av tillgången på certifikat. Endast de elleverantörer som har ett överskott av certifikat kommer, som nämnts, att sälja dessa. Ett sådant överskott uppstår dels av ett rikligt utbud av certifikat under det löpande året, dels av certifikat som elleverantörerna har kunnat spara från föregående år. Antalet sparade certifikat beror i sin tur på utbudet under föregående år.

Deras vilja till såväl inköp som försäljning av certifikat påverkas av deras förväntningar beträffande utvecklingen av en rad faktorer. De flesta elleverantörer kommer antagligen de första åren, innan några nämnvärda överskott på certifikat har hunnit uppstå, att köpa ungefär så många som de behöver ge in till staten. Tidpunkten för dessa inköp under det löpande året kommer dock troligen att variera. Vissa elleverantörer kommer att köpa certifikat så snart som möjligt, för att försäkra sig om ett tillräckligt antal elcertifikat att ge in till staten. Andra kommer kanske att avvakta med sina inköp, om de tror att tillgången på certifikat kommer att vara god hela året och att priset kommer att sjunka mot slutet av året.

Ett beslut att avvakta med inköp av certifikat kommer främst att basera sig på en uppskattning av det totala utbudet under året. Denna uppskattning måste i sin tur basera sig på bl.a. en uppskattning av produktionen av förnybar el, som är starkt beroende av vädret. Vidare måste elleverantörerna uppskatta när under året producenterna kommer att sälja huvuddelen av sina certifikat. Om detta sker sent under året, finns möjligheter att priset sjunker mot slutet. För detta krävs dock att detta sena utbud inte möts av en alltför stor efterfrågan, vilket pressar upp prisnivån.

Ytterligare en faktor kommer att påverka ett beslut att avvakta med inköpen av elcertifikat. Dessa ger ingen avkastning, varför det är ofördelaktigt att ha alltför stora belopp bundna i certifikat under lång tid.

Utöver behovet att köpa elcertifikat för att ge in till staten, har elleverantörerna dessutom en möjlighet att köpa fler elcertifikat än de behöver för detta ändamål. Om denna möjlighet utnyttjas beror det på antingen att elleverantören avser att spara överskottet, för att ge in till staten under kommande år, eller att elleverantören avser att sälja certifikat. I det flesta fall kommer det nog att föreligga en kombination av båda dessa orsaker.

Om en elleverantör ett visst år köper ett överskott av elcertifikat för att senare ge in till staten ligger en kombination av överväganden bakom ett sådant beslut. Viktigast är måhända en bedömning att tillgången under kommande år blir begränsad. Tillgången beror främst på produktionen av förnybar el, vilken i sin tur är beroende av vädret, samt hur stora överskott av certifikat som kommer att finnas till försäljning under kommande år.

Bakom beslutet ligger förmodligen också ett antagande att en kommande brist på elcertifikat kommer att leda till en prishöjning på certifikaten.

En elleverantör kan också köpa fler elcertifikat än han behöver för att ge in till staten i syfte att sälja överskottet, antingen under det löpande året eller under senare år.

Bakom ett sådant beslut torde ligga ett flertal bedömningar. Först måste elleverantören göra bedömningen att han inte behöver överskottet för att ge in till staten vare sig under det löpande året eller senare. Dessutom måste han göra bedömningen att han kommer att få ett bättre pris framöver än det pris han har gett vid inköpen av certifikaten.

Ytterligare en osäkerhet är inbyggd i systemet, nämligen sanktionsavgiftens storlek. Den uppgår nämligen till 150 procent av det genomsnittliga priset vid försäljningar, från såväl producenter som elleverantörer, under året och blir därmed känd först efter utgången av året.

Sanktionsavgiftens storlek har antagligen betydelse för elleverantörerna beträffande det pris de är villiga att betala för elcertifikaten. I och med att det inte blir känt förrän efter det löpande året tillkommer ytterligare en faktor som aktörerna måste bedöma.

Även elleverantörerna kan minska sin riskexponering genom att teckna fleråriga kontrakt om köp av elcertifikat till ett fastställt pris.

3.3.2.3 Icke-kvotpliktiga aktörers agerande

Denna kategori aktörer kommer bara att köpa elcertifikat i syfte att sälja dem med vinst. Deras agerande kommer därmed helt att baseras på överväganden angående prisutvecklingen på dessa.

3.3.3 Slutsatser

Man kan alltså se att ett antal typer av transaktioner kommer att äga rum på marknaden för elcertifikat, nämligen producenternas försäljning av elcertifikat, elleverantörernas inköp av elcertifikat, elleverantörernas försäljning av elcertifikat, icke-kvotpliktiga aktörers inköp av elcertifikat samt icke-kvotpliktiga aktörers försäljning av elcertifikat. Beroende på när och hur dessa typer av transaktioner äger rum kommer förhållandet mellan tillgång och efterfrågan och därmed priset på certifikaten att variera.

De inbyggda osäkerheterna i systemet medför att aktörernas agerande på marknaden kommer att styras av bedömningar av utvecklingen av ett flertal faktorer. De slutliga besluten baseras sedan på en avvägning mellan dessa bedömningar. De olika aktörerna kommer säkerligen att göra olika bedömningar och olika avvägningar och de kommer därför att agera olika på marknaden för elcertifikat.

Mot denna bakgrund är det näst intill omöjligt att förutspå hur utvecklingen på marknaden kommer att gestalta sig.

Med någorlunda säkerhet kan man dock göra bedömningen att efterfrågan på elcertifikat för att ge in till staten kommer att öka om inte produktionen av förnybar el ökar i samma omfattning som kvotplikten höjs. Detta kommer i så fall att leda till ett minskat överskott på elcertifikat och därmed till en minskad handel på marknaden.

En annan faktor som ganska säkert kommer att få betydelse för utvecklingen av handeln med elcertifikat är hur överskottet på dessa kommer att vara fördelat mellan framför allt de olika elleverantörerna. Om större delen av överskottet blir koncentrerat till ett fåtal elleverantörer blir övriga elleverantörer tvungna att köpa elcertifikat av de förstnämnda elleverantörerna, vilket leder till handel med elcertifikat av en viss omfattning.

Om överskottet däremot är jämnt fördelat mellan elleverantörerna minskar incitamenten till handel. Köpviljan blir då nämligen ungefär lika stor hos elleverantörerna, och några större vinster kan då inte påräknas vid försäljning mellan elleverantörerna.

Med tämligen stor säkerhet kan man förutse ytterligare ett förhållande på marknaden. Den exakta kvotplikten för en elleverantör blir känd efter utgången av det löpande året. Ingi-vandet av elcertifikat till staten skall ske senast den 1 april. De elleverantörer som har en brist på certifikat kommer då fram till den 1 april att efterfråga certifikat. Mönstret vad gäller efterfrågan på certifikat kommer därmed att de flesta år te sig något olika före respektive efter den 1 april.

Ytterligare ett förhållande kommer förmodligen att uppstå på marknaden. Eftersom de flesta producenterna är beroende av intäkterna från försäljningen av elcertifikat för att kunna driva sin verksamhet kommer nog utbudet av certifikat från producenterna att vara koncentrerat till första halvåret.

De två sistnämnda förhållandena leder förmodligen till att huvuddelen av handeln med elcertifikat kommer att äga rum under första halvan av året.

3.4 Skall en marknadsplats skapas?

Förslag till lag om elcertifikat innebär att staten endast skapar och underhåller ett ramverk för att aktörerna på marknaden, producenterna av förnybar el och köpare av elcertifikat, själva skall kunna etablera en marknad för omsättning av elcertifikat. Staten bör inte ha någon annan direkt roll i den omsättning som

sker på en sådan marknad. Bilateral avtal mellan elproducenterna och de kvotpliktiga torde inledningsvis, men även framgent, vara ett normalt och förhållandevis omfattande sätt att omsätta certifikaten. Det är sannolikt att säljare och köpare av elcertifikat kommer att mötas exempelvis på Internet, där information om utbud och efterfrågan kan finnas tillgänglig.

4 Elcertifikatens rättsliga natur

Ett försök att fastställa den rättsliga naturen hos elcertifikaten bör inledas med en kort beskrivning av systemet enligt följande.

Systemet innebär att staten ålägger varje elanvändare att lämna ett ekonomiskt stöd till de certifikatberättigade producenterna. Stödet är avsett att täcka producenternas merkostnad för produktionen av förnybar el. Varje elanvändare skall lämna stöd i förhållande till sin elförbrukning. Närmare bestämt skall varje elanvändare lämna stöd motsvarande merkostnaden för produktionen av en viss mängd förnybar el. Denna mängd skall motsvara en viss andel av elanvändarens totala elförbrukning. Andelens storlek är lika för alla elanvändare och bestäms av staten. Det är denna andel som kallas kvot medan skyldigheten att lämna stöd enligt denna kvot kallas kvotplikt.

Elanvändarna kan själva avgöra till vilken eller vilka producenter de vill lämna sitt ekonomiska stöd. Som bevis för att elanvändaren har lämnat sitt ekonomiska stöd får han elcertifikat av producenten med ett visst åsatt produktionsvärde. Dessa certifikat har producenten erhållit av staten, som också har åsatt certifikaten deras produktionsvärde. Det totala produktionsvärdet som är åsatt de certifikat som en producent blir tilldelad, är lika stort som den mängd förnybar el som han har producerat.

Det ekonomiska värdet av elcertifikat har dock inte bestämts av staten, utan fastställs av varje enskild producent vid avtal om köp av elcertifikat, varvid marknadspriset på certifikaten har en avgörande betydelse.

Som bevis för att den kvotpliktige har fullgjort sin kvotplikt ger han in elcertifikaten till staten, som då makulerar certifikaten. Om den kvotpliktige inte ger in elcertifikat i tillräcklig omfattning blir han skyldig att till staten erlägga en sanktionsavgift, vilken blir högre än priset på elcertifikat.

Systemet kan också beskrivas enligt följande.

Staten bestämmer att varje elanvändare skall lämna ekonomiskt stöd till de certifikatberättigade producenterna. Staten bestämmer också den mängd förnybar el, till vars produktion elanvändaren skall lämna stöd.

Stödets storlek per producerad enhet förnybar el bestäms däremot av varje enskild producent. Producenten gör detta genom att i avtal med säljare fastställa priset på sina certifikat.

Elanvändaren kan själv avgöra till vilken eller vilka producenter han vill lämna sitt ekonomiska stöd.

4.1 Elcertifikatens rättsliga natur

En minsta gemensam nämnare som elcertifikaten har är att de kan överlåtas och att de har ett marknadsvärde. Utöver detta kan certifikaten utnyttjas på olika sätt, beroende på vem innehavaren är. Inledningsvis bör därför elcertifikatens användningsområden beskrivas utifrån varje kategori innehavare för sig.

4.1.1 Elcertifikat som innehas av producenter

När en producent tilldelas elcertifikat utgör dessa ett bevis om att han har producerat förnybar el till en mängd som motsvarar de tilldelade certifikatens samlade produktionsvärde.

Dessutom medför tilldelningen av elcertifikat att producenten får möjlighet att betinga sig ekonomiskt stöd från elanvändarna. Innehav av elcertifikat är den exklusiva förutsättningen för att en producent skall kunna betinga sig sådant stöd.

4.1.2 Elcertifikat som innehas av elanvändare

Vad gäller ett elcertifikat i en elanvändares hand kan följande bedömning göras. Elanvändaren är enligt lag skyldig att lämna ett ekonomiskt stöd till producenterna av förnybar el, kvotplikten. De elcertifikat han därvid får utgör ett bevis om att han har fullgjort sin kvotplikt. Efter utgången av det löpande året är han skyldig att visa att han har fullgjort kvotplikten genom att ge in certifikat till staten, som då makulerar dessa. Vid dessa förhållanden måste man anse att elcertifikat bara är ett bevis om fullgjord kvotplikt.

Bedömningen kompliceras av att en elanvändare kan lämna ett större ekonomiskt stöd till producenter än vad som krävs enligt kvotplikten och på så sätt erhålla ett överskott på elcertifikat som han kan spara till kommande år. Han kan då ett senare år lämna ett mindre ekonomiskt stöd till producenterna än som krävs enligt kvotplikten och fylla bristen på certifikat genom att även ge in överskottet på certifikat till staten efter utgången av detta senare år. Man måste då anse elanvändarens betalning för de överskjutande certifikaten som ett förtida ekonomiskt stöd till producenterna. Även dessa överskjutande certifikat, som alltså ges in under kommande år, utgör bevis om att elanvändaren har fullgjort sin kvotplikt.

Saken kompliceras dock av den omständigheten att elanvändarna får handla med elcertifikat sinsemellan. En försäljning av certifikat medför inte att certifikaten förlorar sin karaktär av bevis om att elanvändaren har fullgjort sin kvotplikt.

Om en elanvändare säljer certifikat till en annan elanvändare kan man betrakta detta som att säljaren, i köparens ställe, har lämnat stöd till produktionen av den mängd förnybar el som motsvarar certifikatens produktionsvärde.

Kvotplikten innebär just en skyldighet att lämna stöd till produktionen av en viss mängd förnybar el. Hur stort det ekonomiska stödet per producerad enhet förnybar el skall vara bestäms dock inte av kvotplikten, utan av priset på certifikaten, som i sin tur är beroende av marknadspriset på certifikat. Därmed får köparen och säljaren själva avtala om priset för det stöd som

säljaren lämnar till de certifikatberättigade producenterna i köparens ställe. Det är detta pris som utgör försäljningspriset för elcertifikatet.

Köparen styrker sedan att han fullgjort sin kvotplikt genom att till staten ge in de elcertifikat som han har köpt.

Köparen kan, i stället för att ge in sina elcertifikat till staten, sälja de certifikat, som han har köpt, till en ny köpare. Det nyss redovisade synsättet får då förlängas i ytterligare ett led. Till slut kommer dock de certifikat som blir föremål för handel att ges in till staten som bevis om fullgjord kvotplikt.

4.1.3 Elcertifikat som innehas av icke-kvotpliktiga aktörer

Om ett elcertifikat innehas av en person, fysisk eller juridisk, som inte är kvotpliktig blir situationen annorlunda.

I en sådan aktörs hand har ett certifikat ingen annan egenskap än att det har ett visst ekonomiskt värde. Därmed är ett sådant certifikat att jämföras med vilken annan egendom som helst, vilken kan bli föremål för handel.

4.2 Slutsatser

Regeringen framhöll i lagrådsremissen att elcertifikat inte går att inordna under något av de juridiska begrepp som finns i dag, såsom finansiella instrument, skuldebrev och bevis om äganderätt eller annan sakrätt.

Regeringen ansåg därför att elcertifikaten var att betrakta som en unik juridisk företeelse, för vilken det inte går att fastställa en enhetlig rättslig natur utan där den rättsliga naturen bestäms av i vems hand det befinner sig.

Detta synsätt äger till vissa delar alltjämt sitt berättigande.

Man får dock inte förbise syftet med systemet med elcertifikat, vilket är att elanvändarna skall lämna ekonomiskt stöd till producenterna av förnybar el. En viktig egenskap hos elcertifikaten är således att utgöra bevis om att elanvändaren har

fullgjort sin lagenliga skyldighet att lämna ekonomiskt stöd till producenterna av förnybar el. Om denna skyldighet, kvotplikten, inte fullgörs drabbas elanvändaren av en sanktionsavgift, vilken är högre än marknadspriset på elcertifikat. Genom att ge in certifikatet till staten undgår alltså elanvändaren att behöva betala sanktionsavgiften.

Sistnämnda förhållande torde vara den omständighet som skapar ett ekonomiskt värde hos elcertifikaten och därmed också en efterfrågan på elcertifikat. Detta värde hos ett elcertifikat måste dessutom alltid anses föreligga oavsett vem som innehar certifikatet.

Med detta synsätt måste frågan huruvida ett elcertifikat kan anses som ett finansiellt instrument analyseras närmare.

Utgångspunkt för en sådan analys måste vara definitionen av finansiella instrument. Denna definition återfinns i 1 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument:

finansiellt instrument: fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden.

I förarbetena till lagen om handel med finansiella instrument (prop. 1990/91:142 s. 85–87) uttalades i fråga om definitionen av finansiellt instrument i 1 kap. 1 § bl.a. följande:

Med värdepapper avses en handling som tillförsäkrar innehavaren en viss rättighet som vanligen kan omvandlas i pengar. Till värdepapper räknas traditionellt aktier, obligationer, förlagsbevis, värdepappersfundsandelar, växlar checkar och vissa andra skuldebrev. En värdepappersmarknad kan språkligt beskrivas som avsättningsområde för värdepapper, dvs. där värdepapper bjuds ut och omsätts.

Med finansiella instrument avser jag fondpapper och andra rättigheter eller förpliktelser avsedda för handel på värdepappersmarknaden. De finansiella instrument som inte är fondpapper kännetecknas av att rättigheten eller förpliktelsen

riktar sig mot någon annan än den som traditionellt är att anse som emittent av fondpapper på värdepappersmarknaden. Ett exempel på en annan rättighet eller förpliktelse är en köption avseende aktier. Den som förvärvat en sådan option har en rätt men ej skyldighet att köpa de aktier optionen avser. För utfärdaren innebär optionen en förpliktelse att på anfordran sälja dessa aktier. Rättigheten riktar sig mot innehavaren av aktierna, inte emittenten.

I specialmotiveringen uttalades vidare (a. prop. s. 141 och 143) följande:

Enligt definitionen skall ett finansiellt instrument vara avsett för handel på värdepappersmarknaden. I 2 § 1 insiderlagen (1990:1342) definieras vad i den lagen avses med begreppet handel på värdepappersmarknaden. Förevarande lag är som utvecklats i avsnitt 5.2 inte begränsad på samma sätt som insiderlagen (—). Sådana tillgångar som råvaror och valutor utgör i och för sig inte finansiella instrument men en option eller termin som avser valuta eller en råvara kan utgöra ett finansiellt instrument om optionen eller terminen är avsedd för handel på värdepappersmarknaden, t.ex. på en organiserad marknadsplats.

Gränsen mellan fondpapper och andra rättigheter med vilka handel förekommer på värdepappersmarknaden bör genom den föreslagna definitionen bli klar. Sådana andra rättigheter tillskapas av andra än dem som traditionellt är att anse som emittenter på värdepappersmarknaden.

Som framhållits ovan är en viktig egenskap hos ett elcertifikat att en kvotpliktig, genom att ge in certifikat i tillräcklig omfattning, undgår skyldigheten att betala sanktionsavgiften. Sett utifrån den kvotpliktiges situation bör elcertifikat därför anses vara bärare av en rättighet gentemot staten; genom att ge in certifikat fullgör den kvotpliktige sin kvotplikt och blir därige-

nom befriad från skyldigheten att erlägga den sanktionsavgift som annars skulle bli följden. (På motsvarande sätt kan elcertifikaten i sådana fall också anses vara bärare av en förpliktelse för staten.)

Sett utifrån situationen för certifikatberättigade producenter och icke-kvotpliktiga innehavare kommer elcertifikaten endast att utgöra tillgångar vilkas värde bestäms av det gällande marknadspriset. (Dock har certifikatberättigade producenter rätt att t.o.m. den 30 juni 2008 hos Statens energimyndighet lösa in tilldelade elcertifikat till ett garanterat pris.) Att en producent eller en icke-kvotpliktig innehavare inte kan göra ovan nämnda rättighet gällande gentemot staten kan inte ha avgörande betydelse för om certifikaten skall anses vara bärare av en rättighet eller inte.

Mot bakgrund av det nu sagda talar övervägande skäl för att anse att elcertifikaten är bärare av en rättighet. Eftersom det är certifikatet i sig som är bärare av rättigheten bör detta vara fallet oavsett i vilken innehavares hand det befinner sig.

Beträffande frågan om certifikaten utgör finansiella instrument kan konstateras att certifikaten dels är bärare av en rättighet (se ovan), dels är avsedda att fritt omsättas på en marknad. Därtill kommer, vilket framgår i det följande, att det föreslås att i princip samma regler som gäller för rättsverkan av registrering för finansiella instrument enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument skall gälla för elcertifikat. Det rör sig därvid om regler som är av betydelse för omsättningen av certifikaten, nämligen reglerna rörande köp, försäljning och pantsättning av elcertifikat.

Med hänsyn till vad som nu har sagts och till den föreslagna konstruktionen får det anses att elcertifikaten är att bedöma såsom finansiella instrument.

En följd av detta synsätt är att en handel med elcertifikat kan komma att omfattas av ett antal lagar på värdepappersmarknaden enligt följande:

- lagen (1991:981) om värdepappersrörelse (Det kommer att krävas tillstånd för den som avser att yrkesmässigt tillhandahålla tjänster avseende elcertifikat, se 1 kap. 2 och 3 §§)
- lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument (Bestämmelserna i denna lag blir tillämpliga också vid handel med elcertifikat, se definitionen i 1 kap. 1 §)
- lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet (Vid en börs får notering av och handel med alla slags finansiella instrument ske, se 4 kap. 1 § första stycket och definitionen i 1 kap. 4 § 9)
- insiderstrafflagen (2000:1086) (Utnyttjande av insiderinformation vid handel med elcertifikat samt otillbörlig kurspåverkan blir straffsanktionerat, se 1–9 §§)
- lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument (Anmälningsskyldighet för vissa personers innehav av finansiella instrument kommer att omfatta också elcertifikat, se 1, 11 och 12 §§)
- lagen (1990:1114) om värdepappersfonder (Det kan bli möjligt för värdepappersfonder att placera medel i elcertifikat, se 18 §)
- lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (Lagen blir tillämplig om ett kreditinstitut eller värdepappersinstitut tar positioner i elcertifikat)
- lagen (1999:158) om investerarskydd (Lagen blir tillämplig när ett värdepappersinstitut förfogar över elcertifikat, se 1–3 §§)

Därtill kommer att Finansinspektionen har tillsyn över all handel med finansiella instrument på värdepappersmarknaden.

4.3 Certifikatens giltighetstid skall inte begränsas

Slutligen uppkommer frågan om elcertifikaten skall ha en begränsad eller obegränsad giltighetstid. Giltighetstiden har betydelse för marknadens funktioner. Att låta certifikaten gälla år efter år möjliggör ett sparande och en möjlighet att köpa certi-

fikat för att uppfylla kvotplikten, oavsett när de tilldelats producenter. Detta gör efterfrågan på certifikat mer elastisk och underlättar marknadsfunktionerna. Certifikatens giltighetstid har också betydelse för prisbildningen och likviditeten i marknaden. Om alla certifikat som omsätts på marknaden är lika mycket värda, blir likviditeten bättre än om det finns certifikat som har olika inbördes värde, vilket blir fallet om de har olika giltighetstid. Marknaden blir i det senare fallet fragmenterad och likviditeten blir sämre.

Å andra sidan finns det skäl som talar för att certifikatens giltighetstid skall vara begränsad. Ett skäl är att man på en begränsad marknad kan minska risken för olika störningar av marknadsmekanismerna, exempelvis genom att certifikaten undanhålls från marknaden under en lägre tid, på grund av stora uppköp. Ett annat är att en kort giltighetstid troligen leder till att certifikaten snabbt kommer ut på marknaden och blir tillgängliga för köparna.

Vid en samlad bedömning är nackdelarna, såsom risken för marknadsinperfektioner, mindre än de fördelar som en obegränsad giltighetstid har. Fördelarna är i detta fall att största möjliga likviditet på marknaden uppnås och att de svängningar som torrår och våtår kan föra med sig motverkas. Certifikaten bör således ha en obegränsad giltighetstid och gälla så länge de inte lämnats in till staten i samband med att kvotplikten fullgörs.

Naturligtvis upphör ett certifikat att gälla när det redovisats till staten, som annullerar sådana certifikat.

5 Elcertifikatens ekonomiska värde

5.1 Inledning

En viktig fråga som måste klarläggas är om elcertifikaten skall anses ha något ekonomiskt värde. Detta har betydelse bland annat för hur elcertifikat skall hanteras skatte- och redovisningsmässigt.

Man kan inledningsvis konstatera, att certifikaten inte kommer att ha något åsatt, nominellt värde. Vid bedömningen av hur certifikaten skall värderas, är det lämpligt att analysera varje kategori innehavare för sig.

5.2 Värdet av elcertifikat som innehas av en producent

Beträffande frågan om elcertifikat har något ekonomiskt värde för en producent torde följande anmärkningar kunna göras.

När man ser ett elcertifikat isolerat, endast som ett bevis om produktion av en viss mängd förnybar el, så torde det sakna ekonomiskt värde, eftersom det inte åsatts något nominellt värde av staten. För en producent av förnybar el representerar dock certifikaten ett värde, eftersom elleverantörer och elanvändare måste köpa elcertifikat och på så sätt lämna ett ekonomiskt stöd till producenten. Detta värde måste anses vara det pris som producenten kan ta ut vid försäljningen av elcertifikaten och detta är i sin tur beroende av det rådande marknadspriset på certifikaten. Detta marknadspris kan emellertid inte bli hur högt

som helst. Nivån på sanktionsavgiften vid en given tidpunkt eller den förväntade, framtida sanktionsavgiften utgör i detta fall ett tak, som blir styrande för marknadspriset.

Mot den angivna bakgrunden är det rimligt att anse att det gällande marknadspriset på certifikaten vid varje given tidpunkt utgör certifikatens ekonomiska värde för producenterna.

5.3 Värdet av elcertifikat som innehas av en kvotpliktig

När man ser ett elcertifikat isolerat, endast som ett bevis om att en elleverantör eller en elanvändare har fullgjort sin kvotplikt, så torde det sakna ekonomiskt värde, eftersom det inte åsatts något nominellt värde och det är avsett att ges in till staten, som i sin tur annullerar certifikaten.

Ett sådant synsätt, dvs. att elcertifikaten skulle sakna ekonomiskt värde, medför dock ett antal nackdelar. Det öppnar vissa möjligheter till skatteplanering, eftersom man då kan placera en del av sina tillgångar i certifikat, varvid dessa tillgångar förlorar sitt ekonomiska värde. Man kan dessutom överlåta tillgångar i form av certifikat genom gåva och därmed undgå gåvoskatt, eftersom gåvan saknar ekonomiskt värde och motsvarande komplikationer skulle kunna uppkomma även vad gäller arvs-skatt. Egendom som anses sakna värde kan även undandras från utmätning och konkurs och synsättet kan vara olämpligt även från redovisningssynpunkt.

När man köper elcertifikat uppstår en kostnad motsvarande köpeskillingen och ens tillgångar minskar med samma belopp. Om ett elcertifikat senare säljs i stället för att ges in till staten uppstår en intäkt motsvarande försäljningspriset och ens tillgångar ökar med samma belopp. Vinsten av en sådan försäljning blir lika med försäljningspriset. Det är därför rimligare att anse att elcertifikaten har ett ekonomisk värde. Därmed uppstår kostnaden och därmed minskningen av ens tillgångar först när man slutgiltigt gör sig av med certifikaten utan vederlag, dvs. när de ges in till staten. Dessutom blir vinsten vid försäljning av elcerti-

fikaten lika med differensen mellan inköpspriset och försäljningspriset, vilket är det normala synsättet.

Frågan är då vad som skall anses vara det ekonomiska värdet och den bedömningen kompliceras av att man kan lämna ett större ekonomisk stöd till producenterna än vad man är skyldig till enligt kvotplikten det aktuella året och på så sätt erhålla ett överskott på elcertifikat, som man kan spara till följande år. Saken kompliceras ytterligare av den omständigheten att elleverantörer och elanvändare kan handla med elcertifikat sinsemellan.

Man kan se det så, att för en kvotpliktig så representerar innehavet av elcertifikat ett ekonomiskt värde, som motsvaras av den sanktionsavgift som han slipper betala om han redovisar certifikaten till staten. Ett överskott skulle i så fall kunna sparas till kommande år för att då ges in till staten, och på samma sätt anses ha ett ekonomiskt värde som motsvarar den sanktionsavgift som man då slipper att betala. Den kvotpliktige kan dock välja, att i stället försälja sitt överskott. När en sådan försäljning sker fastställs priset på sedvanligt sätt, dvs. genom en överenskommelse mellan köparen och säljaren och marknadspriset är även i denna situation vägledande för prissättningen. I den situationen är det således rimligare att det gällande marknadspriset på certifikaten vid varje given tidpunkt utgör certifikatens ekonomiska värde för den kvotpliktige.

Innebörden av det nu redovisade synsättet skulle alltså vara att elcertifikat som av elleverantör eller elanvändare ges in till staten skall anses ha ett ekonomiskt värde som motsvarar den sanktionsavgift som han slipper betala, medan elcertifikat som säljs till andra elanvändare har ett värde motsvarande marknadspriset på elcertifikat vid varje givet tillfälle.

Detta synsätt blir dock svårt att tillämpa i praktiken av följande skäl.

Varje kvotpliktig kommer under det löpande året att inneha ett antal certifikat. Detta antal kommer förmodligen att variera under året. Man vet för det första inte om han under det löpande året kommer att sälja elcertifikat eller ej. För det andra vet man

först efter utgången av det löpande året om han har ett överskott på certifikat eller ej.

Om en elanvändare har ett överskott på elcertifikat vid utgången av det löpande året vet man inte om dessa certifikat kommer att ges in till staten under kommande år eller säljas till andra elanvändare.

Därmed går det i praktiken inte att göra en åtskillnad mellan elcertifikat som kommer att ges in till staten och certifikat som kommer att säljas. Detta i sin tur medför att man måste ha en uppfattning om elcertifikatens värde, som omfattar samtliga elcertifikat som innehas av en elanvändare.

Det mest praktiska är således att elcertifikat som innehas av elleverantörer och elanvändare skall anses ha ett ekonomiskt värde som motsvarar marknadspriset vid varje givet tillfälle. Med ett sådant synsätt får man en enhetlig värdering, oavsett vem som innehar certifikaten.

5.4 Värdet av elcertifikat som innehas av en icke-kvotpliktig aktör

Som tidigare framhållits är ett elcertifikat som innehas av en icke kvotpliktig aktör att jämföra med vilken annan egendom som helst, som helst som kan bli föremål för handel. Därmed måste värdet av ett sådant certifikat anses vara lika med marknadspriset på certifikaten vid varje givet tillfälle.

5.5 Slutsatser

Elcertifikat skall anses ha ett ekonomiskt värde som motsvarar marknadspriset på elcertifikat vid varje givet tillfälle, oavsett vem som innehar certifikaten. Detta mer generella synsätt kan dock komma att revideras, när man bedömer elcertifikaten utifrån skatte- respektive redovisningsmässiga kriterier.

5.6 Elcertifikat – Skatterättsliga frågor

5.6.1 Inkomstskatt

5.6.1.1 Inkomstlaget näringsverksamhet

För de producenterna som får elcertifikat av staten är de att betrakta som ett statligt stöd. Staten ger ut certifikat och dessa har genom bestämmelserna om kvotplikt, sanktionsavgift och inlösen till ”golvpris” ett ekonomiskt värde som producenten kan realisera genom att sälja dem. Producenten torde därför beskattas för värdet av mottagna certifikat enligt reglerna om näringsbidrag i 29 kap. inkomstskattelagen (1999:1229; IL). Stödet får näringsidkaren när han eller hon tar emot certifikatet. Certifikatet skall värderas till marknadsvärdet enligt bestämmelserna i 61 kap. 2 § IL. Det förhållandet att betalning i pengar kommer först senare och vanligtvis från annan än staten innebär inte att det inte är fråga om ett näringsbidrag. Eftersom bidraget inte är förenat med några särskilda villkor eller föreskrifter med avseende på hur det skall användas i verksamheten skall det tas upp som intäkt enligt 29 kap. 5 § IL.

Eftersom certifikatens värde kan variera från dag till dag kan det slutliga pris som producenten erhåller avvika från det värde han tagit upp i sin redovisning. Skillnaden innebär att producenten kan göra en vinst eller förlust den dag han säljer certifikatet.

För elanvändaren eller elleverantören utgör utgiften för certifikatet en kostnad i näringsverksamheten. Certifikatet är en

tillgång i verksamheten till dess det ingivits till Staten för fullgörande av kvotplikten eller säljs vidare till någon annan intressent. Sanktionsavgiften torde inte få dras av (9 kap. 9 § IL).

5.6.1.2 Inkomstslaget kapital

Vid avyttring av elcertifikat kan en vinst eller en förlust uppstå. Frågan om hur en kapitalvinst eller en kapitalförlust skall behandlas skattemässigt får bedömas i enlighet med gällande regelsystem. Skattemyndigheten har således att vid tillämpningen avgöra vilka bestämmelser som kan komma i fråga och hur dessa skall tillämpas i det enskilda fallet. Rent allmänt bör dock följande kunna sägas beträffande avyttringar. I inkomstskattelagen finns särskilda regler om beskattning av kapitalvinst när det gäller avyttring av fastigheter, bostadsrätter, delägarätter och fordringsrätter samt andelar i svenska handelsbolag. Beträffande övrig egendom sker beskattningen enligt 52 kap. IL som är tillämplig på avyttringar av andra tillgångar än de särskilt nämnda. Elcertifikat kan inkomstskatterättsligt varken anses vara delägarätter eller fordringsrätter. Beskattningen av kapitalvinst torde därför ske i enlighet med bestämmelserna om avyttring av andra tillgångar i 52 kap. IL. För sådana tillgångar gäller bl.a. att genomsnittsmetoden skall tillämpas när det inte är fråga om personliga tillgångar. Vidare gäller i fråga om kapitalförluster att 70 procent skall dras i inkomstslaget kapital och att förlusten skall dras av i sin helhet i inkomstslaget näringsverksamhet.

5.6.2 Förmögenhetsskatt samt arvs- och gåvoskatt

Vid förmögenhetsbeskattningen bör elcertifikat som är föremål för marknadsnotering tas upp som tillgång. Certifikatet tas upp till det vid beskattningsårets utgång senast noterade värdet. Vid arvs- och gåvobeskattningen bör elcertifikat tas upp till det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden.

Det innebär att marknadsnoterade certifikat skall tas upp till noterat värde.

5.6.3 Mervärdesskatt

När det gäller de mervärdesskatterättsliga konsekvenserna av förslaget kan följande konstateras. Gällande regler om mervärdesskatt bygger på harmoniserade och tvingande regler inom EG. Någon särskild beskattningsordning för transaktioner med elcertifikat kan inte tillskapas ensidigt av Sverige. Som framgår av betänkandet från Elcertifikatutredningen har även andra länder inom EG redan infört eller planerat att införa elcertifikatsystem som mer eller mindre liknar det system som nu föreslås. De beskattningskonsekvenser som kan uppkomma i Sverige kommer därför att bli aktuella även i dessa länder.

Beskattning enligt mervärdesskattelagen (1994:200, ML) skall ske om en vara eller en tjänst omsätts, dvs. överlåts eller på annat sätt tillhandahålls mot ersättning. Med vara förstås enligt 1 kap. 6 § ML materiella ting, men även värme, kyla och elektrisk kraft. Med tjänst förstås allt annat som kan tillhandahållas i en yrkesmässig verksamhet. Omsättningen är skattepliktig om det inte finns ett särskilt föreskrivet undantag från skatteplikt. När det gäller omsättning av el finns det enligt gemenskapslagstiftningen inte någon möjlighet för medlemsländerna att föreskriva något undantag från beskattning. Detta innebär således att i de fall länderna har en ordning som innebär att ersättningen för elcertifikaten kan anses utgöra ersättningen eller del av ersättningen för en viss mängd el så sker beskattningen efter samma principer som vid annan försäljning av el.

Om ersättningen för elcertifikaten inte är att anse som en ersättning för el, skulle en omsättning av ett certifikat istället anses kunna utgöra en omsättning av ett värdepapper som omfattas av ett undantag från skatteplikt enligt 3 kap. 9 § ML. Detta innebär att den som säljer certifikatet inte skall debitera köparen någon mervärdesskatt på priset för certifikatet och följaktligen inte heller betala någon utgående skatt till staten. Det innebär

emellertid också att säljaren inte får någon avdragsrätt för ingående skatt på kostnaden för de varor och tjänster som är nödvändiga för att denne skall kunna utföra försäljningen.

Slutligen kan vissa delar av hanteringen av certifikaten anses utgöra omsättning som vare sig är att betrakta som omsättning av el eller värdepappershandel. Ett exempel på detta skulle kunna vara de administrativa tjänster som den kvotpliktige leverantören tillhandahåller de slutkunder som valt att inte registrera sig som kvotpliktiga. Det som slutkunden betalar för är en tjänst som bl.a. består av att slutkunden slipper hantera kvotplikten.

Sammantaget kan, som ovan framgått, hanteringen med elcertifikat komma att få mervärdesskatterättsliga konsekvenser som måste bedömas utifrån de förutsättningar som gäller för en viss transaktion. Det ankommer i första hand på de tillämpande myndigheterna att göra dessa bedömningar. Det är således i detta sammanhang inte möjligt att göra annat än vissa allmänna antaganden rörande denna fråga.

5.7 Bokföringsfrågor

Elcertifikaten kommer att innehas av certifikatberättigade producenter, elleverantörer, sådana som frivilligt registrerat sig som kvotpliktiga samt andra, som av andra skäl förvärvat elcertifikat. Man kan konstatera att det bland kretsen av innehavare av elcertifikat, kommer att finnas ett antal, främst juridiska, men i viss utsträckning även fysiska personer, som innehar certifikat.

Genom bokföringslagen (1999:1079) samlades reglerna om bokföring i en gemensam lag. Reglerna om bokföring skulle, så långt det var möjligt, vara desamma oavsett i vilken form en viss verksamhet drivs, vilket ger bäst förutsättningar att jämföra olika företag med varandra. Det skulle också ge bäst förutsättningar för en enhetlig utveckling av praxis. Alla redovisningsnormer skulle inte tas in i lag, med hänsyn till att de frågeställningar som uppkommer på redovisningsområdet är mycket olikartade och att lagregler som reglerar dem alla blir mycket omfattande. Till detta kom behovet av anpassning till omvärldens snabba föränd-

ringar, vilket knappast kan tillgodoses inom ramen för den förhållandevis långsamma lagstiftningsprocessen. Lagreglerna på redovisningsområdet skulle så långt som möjligt begränsas till mera allmänna principer för rapportering och dokumentation av räkenskapsmaterial. Lagstiftningen kom därför att utformas som en ramlag (prop. 1998/99:130 s. 180).

Bokföringslagen innehåller således generellt utformade bestämmelser om kretsen av bokföringsskyldiga (2 kap.), räkenskapsår (3 kap.), bokföringsskyldighetens innebörd (4 kap.), löpande bokföring och verifikationer (5 kap.), hur den löpande bokföringen avslutas (6 kap.), arkivering av räkenskapsinformation m.m. (7 kap.), utvecklandet av god redovisningssed (8 kap.), samt överklagande (9 kap.).

Vilka innehavare av elcertifikat som är bokföringsskyldiga, kan utläsas av bokföringslagens bestämmelser, som i 2 kap. anger när juridiska personer, respektive fysiska personer skall vara det. Enligt huvudregeln i 2 kap. 1 § bokföringslagen är en juridisk person bokföringsskyldig, om inte annats anges i de följande paragraferna. Ett antal juridiska personer, som anges i 2 kap. 2 § är bokföringsskyldiga om deras tillgångar uppgår till vissa värden, som anges i 2 och 3 §§ i samma kapitel. När sådana värden på tillgångarna bestäms skall, enligt 4 §, varje tillgång tas upp till ett värde som motsvarar vad tillgången kan anses betinga vid en försäljning under normala förhållanden. Vid en gränsdragningssituation, om man skulle ifrågasätta om innehavet av elcertifikat skulle innebära att innehavaren blir bokföringsskyldig, kan certifikatens värde avläsas genom den prisinformation som Affärsverket svenska kraftnät kommer att offentliggöra. Ett tillförlitligt värde kommer således att kunna erhållas, som kan vara vägledande vid en sådan bedömning.

Staten, kommuner, landsting, kommunalförbunden och regionförbunden, konkursbon, samt stiftelser vars tillgångar enligt stiftelseförordnandet får användas endast till förmån bestämda fysiska personer, är inte bokföringsskyldiga enligt 2 kap. 5 §. Särskilda regler om bokföring och redovisning för bl.a. staten och kommunerna finns i bokföringsförordningen (1979:1212)

och lagen (1997:1614) om kommunal redovisning samt i kommunallagen (1991:900).

Slutligen anges, enligt 2 kap. 6 §, att en fysisk person som bedriver näringsverksamhet är bokföringsskyldig för denna. Om innehavet av elcertifikaten i sådana fall är ett led i den näringsverksamhet personen bedriver, omfattas de således av bokföringsskyldigheten. De certifikat som kan innehas på grund av privat elförbrukning, alltså den som skett i hemmet, skall således inte omfattas av denna skyldighet.

3 kap. bokföringslagen innehåller bestämmelser om räkenskapsår. Det förhållandet att en bokföringsskyldig innehar elcertifikat, och löpande förfogar över dessa genom exempelvis överlåtelser torde inte ha någon betydelse för, eller komma i konflikt med dessa bestämmelser. Inte heller föranleder bestämmelserna något behov av att anpassa lagen om elcertifikat, så att den står i samklang med dessa bestämmelser. I sammanhanget kan det dock nämnas, att det föregående kalenderårets förbrukning eller försäljning av elcertifikat skall ligga till grund för det efterföljande årets deklaration och redovisning till staten av elcertifikat när det gäller de kvotpliktiga och att kontohavaren kommer att erhålla ett kontobesked från Affärsverket svenska kraftnät, vilket visar ställningen på kontot per den sista december varje år. Fysiska personer, handelsbolag där en fysisk person skall beskattas för hela eller en del av bolagets inkomst och sådana samfällighetsförvaltande juridiska personer som avses i 6 kap. 6 § andra stycket inkomstskattelagen (1999:1229) skall ha kalenderår som räkenskapsår enligt 3 kap. 1 § bokföringslagen.

4 kap. bokföringslagen innehåller bestämmelser om vad bokföringsskyldigheten innebär, god redovisningssed, upprättande av balansräkning när bokföringsskyldigheten inträder eller när grunden för denna ändras, bokföring för flera verksamheter, gemensam bokföring för flera bokföringsskyldiga.

Inte heller dessa bestämmelser står i konflikt med lagen om elcertifikat, eller föranleder några särskilda bestämmelser i den lagen.

5 kap. i bokföringslagen innehåller bestämmelser om löpande bokföring och verifikationer. De föreskriver de grundläggande krav som ställs i fråga om grundbokföring och huvudbokföring, tidpunkten för bokföring, bokslutstransaktioner, sidoordnad bokföring, rättelse av bokföringspost, verifikationer, andra bokföringsposter än sådana som avser affärshändelser samt systemdokumentation och behandlingshistorik. Även dessa bestämmelser kan tillämpas i förening med bestämmelserna i lagen om elcertifikat.

6 kap. i bokföringslagen innehåller bestämmelser om hur den löpande bokföringen skall avslutas med en årsredovisning eller årsbokslut, innehållet i sådana, tidpunkten för färdigställande av årsbokslut samt specifikation till årsredovisning eller årsbokslut.

7 kap. bokföringslagen innehåller bestämmelser rörande arkivering av räkenskapsinformation m.m. Även dessa kapitel kan tillämpas i förening med bestämmelserna i lagen om elcertifikat.

Slutligen innehåller lagen bestämmelser om utvecklandet av god redovisningssed, vilket utvecklas nedan, samt om överklagande.

5.8 Årsredovisning

De närmare bestämmelserna om hur en årsredovisning eller ett årsbokslut skall upprättas finns i årsredovisningslagen (1995:1554) eller, såvitt gäller banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag respektive försäkringsbolag, i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Årsredovisningslagarna innehåller bl.a. grundläggande redovisnings- och värderingsprinciper som skall tillämpas när balans- och resultaträkningar upprättas.

Årsredovisningslagen innehåller bestämmelser om upprättande och offentliggörande av årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport, 1 kap. 1 § årsredovisningslagen. Allmänna bestämmelser om årsredovisning finns i 2 kap. samma lag. Kapitlet reglerar vad en årsredovisning skall bestå av, dvs. vilket

innehåll den skall ha, och uppställer vissa grundläggande krav när det gäller överskådlighet och god redovisningssed. Bl.a. skall balansräkningen, resultaträkningen och noterna till denna upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat, 2 kap. 3 § årsredovisningslagen. Andra grundläggande redovisningsprinciper återfinns i 2 kap. 4 §. Bl.a. skall konsekvens iakttas, så att samma principer för värdering, klassificering och indelning av de olika posterna i balans- och resultaträkningen tillämpas från ett räkenskapsår till ett annat och värderingen av tillgångar skall göras med rimlig försiktighet. Man kan konstatera att dessa bestämmelser är generellt utformade, att de kan tillämpas på olika former av företag och olika former av verksamhet som bedrivs i dessa. Några tillämpningsproblem när det gäller elcertifikat torde inte heller uppkomma i detta sammanhang.

Bestämmelser om balans- och resultaträkningens innehåll och värderingsregler återfinns i 3 och 4 kap. årsredovisningslagen.

I 4 kap. förklaras vad som är anläggning- respektive omsättningstillgångar. Med anläggningstillgångar förstås tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten, medan omsättningstillgångar är annan tillgång. Det förefaller naturligt att elcertifikat, som är avsedda att överlåtas, skall bedömas som omsättningstillgångar. När det gäller sådana finns värderingsprinciper i 9 §. Omsättningstillgångar skall enligt huvudregeln tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Med anskaffningsvärde förstås, enligt samma paragraf, utgifterna för tillgångens förvärv (eller tillverkning) och med det verkliga värdet avses försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad, eller – om det finns särskilda skäl – återanskaffningsvärdet för tillgången. Man kan här konstatera, att det för aktörerna på elcertifikatsmarknaden inte torde innebära några svårigheter att ange ett anskaffningsvärde, eller ett verkligt värde. För den som köpt ett elcertifikat, finns en utgift för tillgångens förvärv och ett verkligt värde på elcertifikaten kommer att kunna avläsa genom den prisinformation som Affärsverket svenska kraftnät kommer att

offentliggöra så snart elcertifikaten börjat omsättas genom köp och försäljningar. När det gäller de certifikatberättigade producenterna kommer ett anskaffningsvärde för elcertifikaten sannolikt bedömas vara noll, eftersom de tilldelats producenten av staten, utan att något vederlag har utgått. Skulle en certifikatberättigad producent köpa elcertifikat, är situationen naturligtvis annorlunda och certifikaten skulle i sådana fall tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen.

I 5 kap. årsredovisningslagen finns bestämmelser om tilläggsupplysningar. Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i lagen, skall årsredovisningen innehålla de upplysningar som följer av 2–26 §§ i det nämnda kapitlet. Inte heller dessa bestämmelser torde innebära några tillämpningsproblem när det gäller elcertifikat. Detsamma gäller bestämmelserna i 6 och 7 kap. årsredovisningslagen om förvaltningsberättelse och finansieringsanalys respektive koncernredovisning, 8 kap. om offentliggörande av årsredovisningen och 9 kap. om delårsrapporter, liksom 10 kap. om överklagande.

Lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag innehåller de särskilda bestämmelser som gäller beträffande årsredovisning i sådana institut, men lagen hänvisar även i hög utsträckning till årsredovisningslagens bestämmelser. Vidare får enligt 1 kap. 5 § regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, meddela närmare föreskrifter om bl.a. kreditinstituts och värdepappersbolags löpande bokföring, årsbokslut, årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapporter. I vilken utsträckning de nämnda instituten kommer att själva vilja hantera sin kvotplikt eller i annat fall köpa elcertifikat i syfte att senare sälja dessa med vinst är, liksom när det gäller andra företag, inte möjligt att avgöra på förhand. Det kan emellertid tänkas att det kommer att ske i någon utsträckning. Att elcertifikaten i så fall skulle bedömas som en finansiell anläggningstillgång enligt 4 kap. 3 § är inte troligt. Om de inte bedöms vara omsättningstillgångar i enlighet med vad som anförts ovan, torde de snarare kunna liknas vid

överlåtbara värdepapper som är omsättningstillgångar enligt 4 kap. 6 §, och skulle i så fall kunna värderas till verkligt värde enligt samma paragraf, även om anskaffningsvärdet är lägre. En vinst som uppkommer vid tillämpningen av 6 § till följd av att det bokförda värdet överstiger anskaffningsvärdet skall i så fall, enligt 4 kap. 7 §, i balansräkningen sättas av till en fond för realiserade vinster. Hur eventuella innehav av elcertifikat skall hanteras när det gäller institut av förevarande slag kan lämpligen behandlas i de närmare föreskrifter som regeringen eller Finansinspektionen enligt ovan får lämna. Något behov av ändringar i den nämnda lagen eller kompletterande bestämmelser i lagen om elcertifikat finns dock inte.

I den utsträckning försäkringsföretag kommer att inneha elcertifikat är samma förhållningssätt lämpligt. Även enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag, finns ett normgivningsbemyndigande, enligt vilket regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om bl.a. löpande bokföring, årsbokslut, årsredovisning och koncernredovisning i försäkringsföretag som omfattas av lagen, 1 kap. 4 §.

5.9 God redovisningssed

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den tillgång som elcertifikat utgör i en bokföringspliktiga verksamhet, kan inordnas i det befintliga systemet. Den fråga som måste ställas är snarare vad som skall anses utgöra god redovisningssed när det gäller den löpande hanteringen av dessa och hur de i så fall skall bokföras.

När det gäller den löpande redovisningen av elcertifikat bör dessa förmodligen redovisas och värderas på olika sätt beroende på vem som innehar certifikaten och dessutom kanske på olika sätt inom samma företag, beroende på syftet med innehavet. Som framgår av avsnittet om skattekonsekvenser, torde tilldelningen av elcertifikat till producenterna anses som en intäkt i rörelsen under inkomstslaget näringsverksamhet. Tillgången som

certifikaten utgör i rörelsen måste naturligtvis värderas efter normala bokföringsmässiga principer. För producenterna innebär det normalt att certifikaten tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet enligt ovan. I förekommande fall kan, såsom ovan angivits, vägledning hämtas i de prisuppgifter som Affärsverket svenska kraftnät kommer att offentliggöra. En vinst eller förlust kan uppstå vid försäljningen, vilken naturligtvis måste återspeglas i bokföringen. En aktör som köper in elcertifikat i spekulations syfte torde betrakta dessa som ett värdepapper och det bör i så fall också redovisas och värderas som ett sådant. En eldistributör som köper in certifikat i syfte att redovisa dem till staten betraktar – förmodligen – förvärvet som en förutbetalad driftskostnad. Om samma företag, kanske i spekulations syfte, köper in fler certifikat än kvotplikten kräver, torde dessa redovisas som värdepapper till dess certifikaten avyttras eller omklassificeras. Det är naturligtvis inte möjligt att närmare ange hur alla förfoganden över elcertifikaten vid varje tillfälle skall bokföras. Allt detta bör kunna lösas inom ramen för befintliga bestämmelser och den kompletterande normgivning som förekommer på redovisningsområdet, t.ex. genom Bokföringsnämnden eller genom Redovisningsrådets akutgrupp.

I dag torde god redovisningssed kunna beskrivas som de normer som grundas på – utöver lag och föreskrifter – redovisningspraxis och rekommendationer och uttalanden från vissa myndigheter och organisationer. Dessa är framför allt Bokföringsnämnden, Finansinspektionen och Redovisningsrådet.

Bokföringsnämnden är en statlig myndighet, som enligt sina instruktioner har till uppgift att främja utvecklandet av god redovisningssed i företagen bokföring och offentliga redovisning. Nämndens huvuduppgift är att närmare konkretisera innebörden av god redovisningssed och att utöva inflytande över hur frågan om god redovisningssed skall bedömas i olika situationer. Dess rekommendationer och uttalanden i redovisningsfrågor har status allmänna råd. De kan emellertid indirekt få rättslig betydelse när ett enskilt fall prövas i domstol eller förvaltningsmyndighet. Även om nämndens uttalanden och rekommenda-

tioner därvid inte är formellt bindande, har de i praktiken ofta avgörande betydelse vid bedömningen av vad som utgör god redovisningssed.

Redovisningsrådet har påtagit sig uppgiften att utfärda rekommendationer och sprida information om redovisningsfrågor i publika företag (prop. 1998/99:130 s. 178).

5.10 Slutsatser

Sammanfattningsvis kan man således konstatera att redovisningen av elcertifikat kan ske enligt de grundläggande bestämmelser som bokföringslagen och årsredovisningslagarna innehåller; tillämpade i ljuset av den kompletterande normgivningen. När det kommer till konkreta frågor, om hur ett certifikat i olika situationer skall redovisas och värderas, får detta alltså ske mot bakgrund av transaktionens ekonomiska innebörd och med stöd av lag och den kompletterande normgivningen.

6 En lag om elcertifikat

6.1 Behovet av en lag

Den svenska elmarknaden avreglerades 1996, vilket bl.a. möjliggjort för elanvändarna att välja elleverantör. Successivt har även en marknad för s.k. förnybar el vuxit fram, vilket innebär att användarna har erbjudits att köpa el som producerats med förnybara energikällor, t.ex. vatten- eller vindkraft. Då produktionskostnaderna för el från förnybara energikällor, med undantag för den storskaliga vattenkraften, ofta är högre än för el som producerats med kärn- eller fossilkraft, har efterfrågan på el med sådant ursprung inte varit tillräckligt stor för att ge elpriser som fullt ut täcker produktionskostnaderna i dessa anläggningar.

Certifikatsystemet innebär ett nytt tillvägagångssätt, ett kvotbaserat certifikatsystem. Detta innebär att producenter av förnybar el tilldelas elcertifikat av staten. Certifikaten är avsedda att omsättas och kommer att efterfrågas av elleverantörer och elanvändare, som åläggs en kvotplikt, dvs. en skyldighet att till staten inge elcertifikat i förhållande till den mängd el man försålt eller förbrukat. Systemet förutsätter dock ett incitament att full-göra kvotplikten. En sanktionsavgift, som skall betalas till staten i det fall kvotplikten inte fullgörs, har en sådan funktion.

Systemet innebär åligganden för den enskilde och ingrepp i hans ekonomiska förhållanden. Det krävs således att dessa föreskrifter meddelas genom lag, vilket även gäller lagens bestämmelser om straffansvar och skadestånd.

Lagen skall träda i kraft den 1 januari 2003. Certifikaten skall börja tilldelas elproducenterna vid samma tidpunkt och kvot-

plikten inträder samtidigt. Kvotplikten skall första gången fullgöras år 2004. Det ger marknadens aktörer och berörda myndigheter möjlighet att informera sig om och anpassa sig till systemet.

Ett genomförande av elcertifikatsystemet förutsätter en anmälan hos Europeiska kommissionen och att systemet anses vara förenligt med EG-fördraget.

7 Certifikatberättigande elproduktion

7.1 Gränsdragningen

Vid gränsdragningen av vilken elproduktion som skall omfattas av elcertifikatsystemet skall två utgångspunkter sammanvägas och vara avgörande. Certifikatsystemet skall gälla sådan elproduktion som sker med hjälp av förnybara energikällor och den skall inte vara kommersiellt självbärande.

7.2 Elproduktion med förnybara energikällor

När det gäller avgränsningen av vilken elproduktion som skall omfattas av elcertifikatsystemet, skall Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/77/EG om främjande av el producerad från förnybara energikällor på den inre marknaden för el vara vägledande. I dess andra artikel ges en definition av el som är producerad med förnybara energikällor, nämligen elektricitet som är producerad i kraftverk där enbart förnybara energikällor används. Den andel av elektriciteten som produceras med förnybara energikällor i kraftverk som också använder andra energikällor skall också omfattas av begreppet.

En tillämpning av direktivets definition av förnybara energikällor innebär, för svenska förhållanden, att vindkraft, solenergi, geotermisk energi, vattenkraft, vågenergi och biobränslen är sådana icke-fossila energikällor som skall anses vara förnybara. El som produceras genom förbränning av torv ingår däremot inte i

direktivets definition av el som produceras med förnybara energikällor.

Energimyndigheten har lämnat förslag om vilka avgränsningar som bör gälla för att en biobränslebaserad anläggning skall tilldelas elcertifikat. Energimyndighetens bedömning innebär att de avgränsningar med avseende på bränsle som i dag gäller beträffande rätten att erhålla investeringsstöd till biobränslebaserade kraftvärmeanläggningar även fortsättningsvis skall tillämpas och vidareutvecklas. Genom denna anslutning till nuvarande regler underlättas övergången till certifikatsystemet. Frågan om vilka typer av biobränslen som skall berättiga till elcertifikat föranleder detaljerade och tekniskt komplicerade föreskrifter. Synen på vilka biobränslen som är godtagbara i detta sammanhang kan även förändras över tiden. Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, bör därför bemyndigas att meddela närmare bestämmelser i frågan. Vid framtagandet av dessa bestämmelser bör följande principer gälla.

Grundprincipen är att all elproduktion med hjälp av biomassa skall vara certifikatberättigande. Av flera skäl kan det dock finnas anledning att ställa krav på att en viss miniminivå av det tillförda bränslet skall vara biomassa. Ett sådant krav bör, utifrån bl.a. miljöaspekter, inriktas på att motverka ökad fossilbränsleanvändning. I det sammanhanget är även avfallsförbränningens roll i avfallshanteringen av central betydelse. Regeringens kommande förslag om inriktning för avfallspolitiken bör därför ligga till grund för bedömningen av om elproduktion med vissa avfallsfraktioner inte skall vara certifikatberättigande.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/77/EG om främjande av el producerad från förnybara energikällor på den inre marknaden för el definierar biomassa som den biologiskt nedbrytbara fraktionen av produkter, avfall och rester från jordbruk, skogsbruk och närstående industrier samt den biologiskt nedbrytbara fraktionen av industriavfall och biologiskt avfall. Bokstavligt talat innebär detta att en biologiskt nedbrytbar plast tillverkad av olja skulle kunna räknas som förnybar, samtidigt som t.ex. lignin, ett ämne som förekommer i växternas cell-

väggar, som kan vara svårnedbrytbart, åtminstone delvis skulle kunna hamna utanför definitionen. Enbart den energi som utvinns ur material med biologiskt ursprung bör räknas som certifikatberättigande, förnybar bioenergi. Därmed ingår t.ex. lignin i certifikatsystemet men inte material med fossilt ursprung. Den som använder en blandning av material med biologiskt och fossilt ursprung vid produktion av el skall enbart kunna tillgodoräkna sig certifikat från den del av elproduktionen som är hänförlig till energiotvinning ur den biologiska delen.

Ett självklart villkor för att en anläggning skall vara certifikatberättigande är att anläggningen uppfyller relevanta svenska miljökrav med tillståndsförfarande, miljöprövning, individuellt fastställda emissionsvillkor och kontrollprogram och – i förekommande fall – gällande EG-direktiv. Det finns inte anledning att i lagen om elcertifikat införa ytterligare miljökrav, utöver de som följer av det regelverk som i övrigt gäller vid elproduktion.

Kommersiellt självbärande

De anläggningar för produktion av el från förnybara energikällor som för närvarande är i drift kan delas in i tre kategorier. Anläggningar utan investerings- eller driftstöd, anläggningar med enbart investeringsstöd och anläggningar med såväl investerings- som driftstöd. Den befintliga, storskaliga vattenkraften hör till den förstnämnda kategorin. Den skall således inte omfattas av elcertifikatsystemet.

De anläggningar som i dag uppbär driftstöd kan inte anses kommersiellt självbärande och skall därför erhålla det stöd som certifikatsystemet medför. Till denna kategori hör bl.a. den småskaliga vattenkraften, dvs. anläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kW. Småskalig vattenkraft uppbär även investeringsstöd i dag och det särskilda stödet till småskalig elproduktion, och föreslås omfattas av certifikatsystemet.

Nedlagda vattenkraftanläggningar har uppenbarligen inte varit kommersiellt självbärande och skall, om de åter tas i drift efter lagens ikraftträdande, omfattas av certifikatsystemet. Detsamma

gäller vattenkraftanläggningar som för första gången tas i drift efter lagens ikraftträdande och oavsett hur hög effekt de kan leverera. Det innebär således att ny, storskalig vattenkraft skall omfattas av systemet. Även produktionshöjande åtgärder i befintliga vattenkraftsanläggningar, som äger rum efter lagens ikraftträdande, får antas vara beroende av det stöd som certifikatsystemet ger och bör därmed vara certifikatberättigandets för det tillskott i elproduktionen som uppstår som ett resultat av åtgärden.

Små vattenkraftsanläggningar, som var och en kan leverera en effekt om högst 1 500 kW och som är belägna i närheten av varandra kan gemensamt mata in el på ledningsnätet. Den sammanlagda effekt som de levererar skulle innebära att de inte omfattas av certifikatsystemet. En sådan ordning är inte önskvärd. De skall således anses som separata anläggningar vid bedömningen av om de skall berättiga till elcertifikat.

När det gäller el som produceras i biobränslebaserade kraftvärmeanläggningar, som uppförts med investeringsstöd, har de senaste årens låga elpriser inneburit att sådan elproduktion varit lägre än möjligt. Vid ett högre elpris hade sannolikt tiden för utnyttjande, och därmed elproduktionen, varit mer omfattande. Vidare har investeringsstödet förknippats med villkoret att anläggningen drivs med biobränslen under en femårsperiod. För att den tillgängliga kapaciteten skall utnyttjas fullt ut, och för att ett byte till fossila bränslen inte skall ske efter femårsperiodens utgång, bör även dessa anläggningar omfattas av certifikatsystemet.

Som mer allmänna utgångspunkter i valet av vilken elproduktion som skall omfattas av elcertifikatsystemet väger målet om en ökad produktion och försörjningstryggheten tungt. Det är också viktigt att många producenter och olika förnybara energislag ges möjlighet att omfattas av systemet, så att volymen och därmed likviditeten på elcertifikatsmarknaden blir hög. Dessa omständigheter har bidragit till att biobränsleanläggningar, men även ny, storskalig vattenkraft, skall omfattas av systemet, även om den nya, storskalig vattenkraftens betydelse i sammanhanget

inte skall överskattas, med hänsyn till den omfattande tillståndsprövning som krävs för att nya vattenkraftverk skall få byggas. Vid nybyggnation av vattenkraft ställs krav på hög ambitionsnivå avseende miljökonsekvenser. I propositionen Svenska miljömål (prop. 2000/01:30), framhålls det att det är av vikt att utbyggnad av vattenkraft inte tillåts skada värdefulla vattendrag. I propositionen anförts vidare att utbyggnad av vattenkraft och andra intrång i vattendrag, som i huvudsak är opåverkade, inte bör ske.

Definitionen av certifikatberättigande elproduktion innebär att massa- och pappersindustrins produktion av industriellt mottryck kommer att vara certifikatberättigande, i den utsträckning denna sker med de typer av biobränslen som berättigar till elcertifikat. Det kan anföras invändningar mot detta, bl.a. mot bakgrund av att denna industri föreslås få kvotplikten noll för den el som förbrukats i tillverkningsprocessen. Frågan om vilka villkor som skall gälla för att massa- och pappersindustrins elproduktion skall vara certifikatberättigande bör ses över i samband med att denna industris kvotplikt skall övervägas, vilket skall ske när nedsättningsutredningen lämnar sitt slutbetänkande.

8 Godkännande av produktionsanläggningar

8.1 Ansökan om godkännande

För att en innehavare av en anläggning för produktion av el från förnybara energikällor skall vara berättigad att erhålla elcertifikat, skall det krävas en ansökan om godkännande av anläggningen. Ett sådant system kan innebära en viss administrativ börda för innehavare av sådana anläggningar och myndigheten i fråga, men alternativet vore att i lagen ange detaljerade bestämmelser av teknisk natur. Ett ansökningsförfarande är därför att föredra. Genom ett godkännande av anläggningen får innehavaren en bekräftelse på att han har rätt till det stöd som elcertifikaten utgör, och prövningen av ansökningarna bör leda till att man uppnår en likabehandling av de olika anläggningar som ansökningarna gäller. Ansökningarna skall prövas av Energimyndigheten, som även skall ha ett tillsynsansvar.

Den prövning som myndigheten har att göra, skall endast avse om anläggningen uppfyller de krav som ställs i elcertifikatlagen, eller i förordningar eller andra föreskrifter som utfärdats med stöd av lagen. Någon ytterligare prövning av exempelvis en anläggnings miljöpåverkan skall däremot inte göras, utan i det avseendet skall den prövning som skett enligt annan lagstiftning godtas.

Generellt gäller att anläggningarna måste vara utrustade med en mätutrustning, så att de rapporter om producerad el som skall lämnas är tillförlitliga. Då det gäller äldre vattenkraftverk kan en särskild prövning av anläggningens installerade effekt krävas. Likaså måste en åtgärd som innebär en uppgiven ökning av

produktionskapaciteten i vattenkraftverk kunna påvisas av innehavaren.

Särskilda skäl att omfattas av certifikatsystemet

Vattenkraftanläggningar, som vid lagens ikraftträdande kan leverera en effekt som är högre än 1 500 kW, skall inte omfattas av elcertifikatsystemet. En strikt tillämpning av effektgränsen 1 500 kW kan dock innebära oönskade konsekvenser. Exempelvis kan yttre omständigheter, i form av nya krav och andra beslut av myndigheter, leda till att en anläggning blir olönsam att driva, om den inte omfattas av certifikatsystemet. Det kan även hända att anläggningens innehavare har gjort omfattande ombyggnader eller andra investeringar i anläggningen, som är så kostsamma att en lönsam produktion inte kan ske utan det stöd som elcertifikaten kan ge. Vidare kan den situationen uppstå, att en ändamålsenlig produktion kräver så kostsamma renoveringar eller andra förbättringar, att anläggningen inte blir lönsam att driva utan detta stöd. Gränsdragningen för vilka befintliga vattenkraftverk som skall erhålla det stöd som elcertifikaten kan ge, bör därför mjukas upp något. Energimyndigheten skall därför ges en begränsad möjlighet att besluta att el som produceras i vattenkraftanläggningar med en installerad effekt som är högre än 1 500 kW, skall berättiga innehavaren att få elcertifikat.

Samma möjlighet bör även gälla anläggningar med en installerad effekt som är högre än 1 500 kW, men lägre än 15 MW, där det genomförts omfattande ombyggnader eller investeringar, eller skall genomföras renoveringar eller andra förbättringar, som är så kostsamma, att anläggningen under överskådlig tid inte blir lönsam att driva, utan det stöd som elcertifikaten kan ge.

9 Mätning och rapportering

9.1 Allmänna utgångspunkter

Flertalet av de produktionsanläggningar som kommer att beröras av certifikatsystemet torde vara direkt anslutna till koncessionspliktiga elnät. De omfattas av en bestämmelse i 3 kap. 10 § ellagen (1997:857). Enligt dess huvudregel är den som har nätkoncession skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden. I praktiken innebär det att mängden inmatad el mäts varje timme. Vidare stadgas att om en elanvändare har ett säkringsabonnemang om högst 200 ampère, eller tar ut en effekt om högst 135 kW vid lågspänning, så skall nätkoncessionshavaren i stället dels preliminärt beräkna mängden överförd el och dess fördelning över tiden, dels slutligt mäta mängden överförd el och dess fördelning över tiden, s.k. preliminär och slutlig schablonberäkning.

När systemet med timmätning infördes den 1 november 1999 ändrades inte de stora produktionsanläggningarnas situation. Däremot var det ganska vanligt att inmatningen från små produktionsanläggningar mättes bara vad avser mängden inmatad el och att mätning per timme krävde en tämligen dyrbar mätutrustning. För att ge nätkoncessionshavarna rimlig tid att ombesörja detta infördes en övergångsbestämmelse, som enligt budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/2002:1, utg.omr. 21, bet. 2001/02:NU3, rskr. 2001/02:113) skall gälla till utgången av år 2002, och som innebär att den enkla mätningen hos små anläggningar får fortsätta under denna tid.

När det gäller timmätning, kan det konstateras att sådan mätning snarare är regel än undantag redan i dag. Med hänsyn till de kostnader som är förknippade med sådan mätning, har regeringen i propositionen Energimarknader i utveckling – bättre regler och tillsyn (prop. 2001/02:56) föreslagit att det bör införas en möjlighet att ge de minsta produktionsanläggningarna dispens från kravet att inmatningens fördelning över tiden skall mätas. Enligt bestämmelsen, som enligt förslaget skall träda i kraft den 1 januari 2003, får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer, under vissa förutsättningar meddela dispens från kravet på timmätning av inmatningen från produktionsanläggningar som har ett säkringsabonnemang om högst 200 ampère, eller som kan leverera en effekt om högst 135 kW. Dispensen kan beviljas efter ansökan från nätägaren. Anledningen till att man inte i ellagen införde ett generellt undantag för alla små anläggningar är att det kan få till följd att förbrukningsprofilen kan avvika så mycket från verkligheten, att den svårigen kan användas om man vill ha en någorlunda rättvis bedömning av fördelningen över tiden av elanvändarnas förbrukning.

Det åligger nätkoncessionshavaren att rapportera resultaten av mätningar och beräkningar till Svenska kraftnät, som skall ansvara för den centrala avräkningen av elproduktion från förnybara energikällor. Närmare bestämmelser om mätning och rapportering finns i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el samt i Energimyndighetens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (NUTFS 1999:2). För dessa produktionsanläggningar kan således en förenklad mätning tillämpas, som mäter mängden överförd el, men som inte kräver den mer kostsamma mätutrustning som timvis mätning medför.

Såsom ovan angivits kommer flertalet av de produktionsanläggningar som omfattas av elcertifikatsystemet att vara timmätta. Rapporteringen av preliminära resultat till Svenska kraftnät sker dagligen klockan 10.00 dagen efter mätdygnet. I rapporten kan dock inte de enskilda produktionsanläggningarna identifieras. Slutliga rapporter skickas till Svenska kraftnät den femte

vardagen efter mätdygnet i aggregerad form. Det innebär att det enligt gällande bestämmelser inte är möjligt att omedelbart härleda från vilken av flera produktionsanläggningar inmatningen skett.

Vid införandet av ett system med elcertifikat bör således ett antal förändringar och kompletteringar ske av de bestämmelser som styr hanteringen av mätvärdena. Elcertifikatutredningen har förutsatt att ändringar i den nämnda förordningen och i Energimyndighetens föreskrifter genomförs, så att rapportering från nätkoncessionären till Svenska kraftnät sker på sådant sätt att det går att härleda från vilken anläggning inmatningen skett. De erforderliga ändringarna bör således göras och Energimyndigheten bör komplettera sina föreskrifter och allmänna råd.

Svenska kraftnät skall bl.a. svara för tilldelningen av elcertifikat. Genom de ovan nämnda ändringarna, kommer Svenska kraftnät att löpande kunna utfärda elcertifikat för den ifrågasvarande produktionen av förnybar el, vilket bör kunna ske i den takt avräkningen av timvärden normalt behandlas hos myndigheten.

9.2 Timmätning och rapportering

Som beskrivits i tidigare avsnitt kommer flertalet av de produktionsanläggningar som omfattas av elcertifikatsystemet att vara direkt anslutna till koncessionspliktiga elnät och timmätta.

Den kategori elproducenter som matar in el på ett icke koncessionspliktigt elnät torde i huvudsak bestå av ett litet antal industriföretag, vilka har produktion främst för den industriella verksamheten och innehavare av små vatten- eller vindkraftsanläggningar, som främst drivs för den egna jordbruksrörelsens och fastighetens behov. En praktisk lösning är att dessa producenter avtalar med den nätkoncessionär till vars nät hans användaranläggning är ansluten, att denne skall ombesörja mätning och rapportering av den certifikatberättigande elproduktionen. Detta skulle tillgodose kravet på kvalitetssäkring av mätvärdena. Detta bygger dock på en avtalskonstruktion, som

kanske inte kommer att utnyttjas av vissa producenter. Frågan är då om det finns skäl att, genom ändringar i ellagen, införa en skyldighet för nätkoncessionärer att mäta och rapportera även denna certifikatberättigande elproduktion, jämte förbrukningen av el i de icke koncessionspliktiga näten. Utredningen, som pekat på möjligheten att träffa avtal om sådan mätning, har inte presenterat något underlag som gör det möjligt att bedöma behovet av en sådan lagändring och vilka effekter den skulle få. Förutsättningar, att inom ramen för denna Ds göra sådana bedömningar har inte funnits. Det är således inte möjligt att nu införa en sådan skyldighet för nätkoncessionärerna. Innehavare av certifikatberättigade anläggningar som inte är direkt anslutna till koncessionspliktiga elnät och som inte träffar avtal med annan om mätning och rapportering av produktionen, skall således själva mäta och rapportera sin produktion till Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät har anfört att det bör ställas krav på att all produktion, som skall omfattas av certifikatsystemet, i vart fall skall vara timmätt och att dispens från detta krav bara skall omfatta produktionsanläggningar med en installerad effekt om 50 kW. Detta skulle tillgodose intresset av ett enhetligt system för avräkning av timmätt elproduktion och det skulle även uppfylla en kvalitetssäkring av mätvärdena, som även är viktig för elcertifikatsystemets trovärdighet. Elproduktionen i de anläggningar som skall omfattas av elcertifikatsystemet skall därför vara timmätt.

De produktionsanläggningar, som av något skäl inte kommer att vara timmätta och därigenom inte kommer att tilldelas elcertifikat skall, som framgår nedan, ha rätt att avräkna sin produktion av förnybar el från den kvotplikt som åligger elanvändare som förbrukat el vilken han själv producerat.

Då det gäller biobränslebaserad elproduktion, främst i kraftvärmeverk och anläggningar för elproduktion genom industriellt mottryck, kan särskilda problem uppkomma när det gäller att avgöra hur stor del av den uppmätta produktionen som är certifikatberättigande.

Detta sammanhänger med att det kan vara möjligt att i samma anläggning producera el dels med sådant biobränsle som berättigar till elcertifikat, dels med fossila bränslen, eller annat bränsle som inte berättigar till certifikat. Samma problem kan även gälla i andra typer av anläggningar, där olika produktionskällor kombineras, t.ex. storskalig vattenkraft och vindkraft. I dessa fall skall anläggningens innehavare särskilt beräkna och rapportera den certifikatberättigande elproduktionen till Svenska kraftnät. Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, skall meddela närmare föreskrifter om hur sådan beräkning och rapportering skall ske.

10 Tilldelning av elcertifikat

Certifikatsystemets uppgift är att vara ett verktyg för att öka produktionen av el med förnybara energikällor. Förslaget innebär att samtliga certifikatberättigande anläggningar likställs genom att en megawattimme elproduktion alltid berättigar till ett och endast ett elcertifikat.

Elcertifikatutredningen har övervägt alternativa lösningar. En modell innebär ett system med två, parallella certifikatformer, där den ena – effektcertifikaten – skall stimulera till utbyggnad av produktionskapaciteten och de energirelaterade certifikaten anses vara produktionsdrivande. En annan modell innebär ett system där nyinvesteringar tilldelas fler certifikat per producerad enhet under en övergångsperiod av fem till tio år, i syfte att säkerställa nyinvesteringar. Den förstnämnda lösningen är komplicerad att administrera. Därtill kommer att efterfrågan på effektcertifikat inte uppstår förrän möjligheterna till produktionsökning inom nuvarande produktionssystem utnyttjats nära nog fullt ut, vilket inte torde ske förrän om ett antal år. Den andra lösningen saknar ett enhetligt samband mellan elproduktionen och antalet certifikat som tilldelats producenterna. Därtill kommer att nyinvesteringarna mycket snart kommer att leda till ett stort och svårberäknat tillskott av certifikat på marknaden, med låga certifikatpriser som följd.

En annan fråga är hur stor mängd producerad, förnybar el som skall berättiga till elcertifikat, och om dessa skall vara delbara. En viktig utgångspunkt vid bedömningen av den frågan är att systemet bör vara enkelt och överblickbart. Den lösning som föreslagits av Elcertifikatutredningen innebär att certifikatbe-

rättigade producenter tilldelas ett elcertifikat per megawattimme producerad el, oavsett vilken förnybar energikälla som använts för produktionen och oavsett anläggningens ålder och storlek. En sådan modell kan bäst tillgodose de krav som ställs i fråga om enkel administration, transparens och förutsägbarhet för marknadens aktörer och de myndigheter som skall ansvara för olika delar av systemet.

Systemet ger producenten ett ekonomiskt stöd vid såväl nyinvesteringar som under pågående drift och gör ingen skillnad mellan olika kraftslag, vilket gör det konkurrensneutralt. En standardisering av certifikaten främjar också en fungerande marknad för elcertifikat.

Den minsta mängd information som skall framgå av ett elcertifikat är ett identifieringsnummer och det datum då certifikatet tilldelades producenten. Detta nummer, som är unikt för varje certifikat, gör det möjligt att härleda från vilken produktionsanläggning certifikatet kommer. Enligt direktivet 2001/77/EG om främjande av el producerad från förnybara energikällor skall varje medlemsstat tillse att sådan el kan garanteras vara producerad med användning av sådana energikällor som avses i direktivet. Det finns således anledning att utreda möjligheten att utforma certifikatsystemet så att det även kan hantera sådan ursprungsmärkning.

11 Kontoföring av elcertifikat

11.1 Hanteringen av elcertifikat

Elcertifikat skall vara elektroniska dokument. De skall således inte finnas i fysisk form. Detta förutsätter, såsom framgår av förslaget till lag om elcertifikat, att Affärsverket svenska kraftnät för ett s.k. elcertifikatregister, som skall bestå av certifikatkonton och som skall föras med hjälp av automatiserad behandling. Sådana konton skall öppnas för de certifikatberättigade producenterna, så att tilldelning av elcertifikat från staten kan ske till dessa, men konton skall också öppnas för de kvotpliktiga och andra som förvärvar elcertifikat.

Tilldelningen av elcertifikat, överlåtelser och andra förfoganden beträffande elcertifikaten skall löpande noteras på innehavarens certifikatkonto i elcertifikatsregistret. Innehavaren av ett certifikatkonto skall anses ha rätt att förfoga över de elcertifikat som finns på kontot, om annat inte framgår av informationen på kontot. Lagförslaget innehåller vidare några civilrättsliga bestämmelser om rättsverkan av en notering i elcertifikatsregistret.

Det finns dock anledning att närmare analysera bakgrunden till den föreslagna ordningen.

11.2 Analys av utredningens förslag

Elcertifikatutredningen har föreslagit att hanteringen av elcertifikat skall ske genom kontoföring, som skall utföras genom den myndighets försorg som regeringen bestämmer, med tillämpning av ett antal bestämmelser i lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument (kontoföringslagen). De bestämmelser som utredningen hänvisat till är 1 kap. 3 §, 4 kap. 1, 17 och 20 §§, 5 kap., 6 kap. 1–4 §§ och 7 §, 7 kap. samt 8 kap. 1 och 2 §§ kontoföringslagen. Vid tillämpningen av kontoföringslagens bestämmelser skall, enligt utredningens förslag, vad som i kontoföringslagen stadgas om finansiella instrument som varken utgör aktier eller skuldförbindelser äga tillämpning på elcertifikat och vad som stadgas om central värdepappersförvarare äga tillämpning på den myndighet regeringen bestämmer.

Lagrådet har påpekat att i förslaget till lag om elcertifikat har ett försök gjorts att anpassa ett urval av kontoföringslagens bestämmelser till förhållandena på en jämförelsevis begränsad elcertifikatsmarknad som kan förväntas uppstå. Det saknades dock i remissen närmare diskussion av valet av förebild liksom när det gäller urvalet av bestämmelser från kontoföringslagen.

11.3 En hänvisning till kontoföringslagens bestämmelser?

Kontoföringslagen innehåller bestämmelser om sådan kontoföring som sker hos privata institutioner och gäller i huvudsak kontoföring i avstämningsregister av äganderätt och särskild rätt till sådana aktier och andra finansiella instrument för vilka aktiebrev, skuldebrev eller annan motsvarande skriftlig handling inte har utfärdats, 1 kap. 1 § kontoföringslagen.

Begreppet finansiellt instrument finns definierat i 1 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Med ett sådant förstås ett fondpapper och annan rättighet eller förplik-

telse avsedd för handel på värdepappersmarknaden. Enligt samma bestämmelse är ett fondpapper aktier och obligationer samt sådana andra delägarätter eller fordringsrätter som är utgivna för allmän omsättning, andel i värdepappersfond och aktieägarens rätt gentemot den som för hans räkning förvarar aktiebrev i ett utländskt bolag (depåbevis).

Elcertifikatens rättsliga natur har analyserats i tidigare avsnitt. Som framgår av den analysen är certifikaten en innovation som inte kan inordnas i någon redan existerande, rättslig definition. De kan inte ens ges en enhetlig definition, eftersom de har olika funktion beroende på vem som innehar dem. Oavsett vem som innehar dem skall de dock kunna överlåtas, men avsikten är att detta skall ske genom bilateral handel, inte på någon börs eller liknande organiserad marknadsplats. Som framgår av beskrivningen ovan stämmer elcertifikat inte väl in i definitionen av finansiella instrument, utom såvitt avser deras egenskap att kunna omsättas och ha ett marknadsvärde och att de, liksom finansiella instrument, inte kommer att finnas i fysisk form vilket föranleder att hanteringen av dessa skall ske med hjälp av automatiserad behandling.

Frågan är då om Elcertifikatutredningens förslag, att kontoföringen av elcertifikat skall ske med tillämpning av ett antal paragrafer i kontoföringslagen, är lämpligt. Att i lagtexten endast hänvisa till de nämnda bestämmelserna och hänvisa läsaren till att hämta vägledning i förarbetena till kontoföringslagen (prop. 1997/98:160) för tolkningen av hur bestämmelserna skall tillämpas när det gäller elcertifikat är inte en tillfredsställande lösning. En avgörande skillnad är att kontoföringen enligt den lagen sker hos privata institutioner. Affärsverket svenska kraftnät är däremot en myndighet. Det kan vidare konstateras, att värdepappersmarknaden är synnerligen omfattande och komplex, den inbegriper värdepapper av olika sorter vilka är bärare av olika rättigheter och skyldigheter, omsättningen representerar ansevärda värden och marknaden omfattar ett stort antal aktörer och institutioner av olika slag. Detta kräver att läsaren har omfattande kunskaper om förhållandena på värdepappersmark-

naden, och kan göra bedömningar i vad mån förhållandena på den marknaden kan likställas med, eller skiljer sig från, vad som gäller på den mer begränsade elcertifikatsmarknaden. En sådan lösning kan därför inte förordas.

11.4 En anpassning av kontoföringslagens bestämmelser?

Frågan är då om en anpassning av ett antal bestämmelser i kontoföringslagen låter sig göras när det gäller hanteringen av elcertifikat.

Enligt definitionen i 1 kap. 3 § kontoföringslagen får avstämningsregister föras av s.k. centrala värdepappersförvarare, som auktoriserats av Finansinspektionen. Sådana centrala värdepappersförvarare kan i sin tur, enligt definitionen i samma bestämmelse, ge s.k. kontoförande institut rätt att vidta registreringsåtgärder i avstämningsregistren. Man kan här konstatera att det organ som enligt förslaget till lag om elcertifikat skall ansvara för elcertifikatsregistret, Affärsverket svenska kraftnät, i sin kontoförande funktion i viss mån kan liknas vid en central värdepappersförvarare. Svenska kraftnät skiljer sig dock från centrala värdepappersförvarare i väsentliga avseenden, eftersom Svenska kraftnät kommer att göra detta i egenskap av myndighet, man kommer att ensam ha denna uppgift och någon motsvarighet till kontoförande institut kommer inte att finnas på marknaden för elcertifikat.

Vidare krävs inte sådant auktorisationsförfarande som är fallet beträffande centrala värdepappersförvarare. 2 kap. i kontoföringslagen, som reglerar förutsättningarna att erhålla sådan auktorisation, saknar därför relevans. Detsamma gäller 3 kap. kontoföringslagen, som innehåller bestämmelser om kontoförande institut och förvaltarregistrering. Förvaltarregistrering, som innebär att central värdepappersförvarare kan medge kontoförande institut rätt att registrera sig som förvaltare av finansiella instrument, finns det inget behov av när det gäller elcertifikat.

11.5 Avstämningsregister och avstämningskonton

4 kap. kontoföringslagen innehåller bestämmelser om avstämningsregister och avstämningskonton och samtliga bestämmelser om registrering av finansiella instrument har sammanförts i det kapitlet. Enligt 4 kap. 1 § kontoföringslagen skall ett avstämningsregister bestå av avstämningskonton som läggs upp för ägare av finansiella instrument, som registreras enligt kontoföringslagen. Sådana register skall, enligt samma bestämmelse, föras med automatiserad behandling.

Konstruktionen med ett register, som består av konton, är förhållandevis enkel och allmängiltig för hantering av egendom av liknande slag. En liknande konstruktion när det gäller elcertifikat är därför motiverad.

Enligt samma bestämmelse skall den centrala värdepappersförvararen vara personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för den behandling av personuppgifter som värdepappersförvararen utför och den nämnda lagen skall tillämpas vid behandling av personuppgifter om ägare och innehavare av särskild rätt till finansiella instrument, om inget annat följer av kontoföringslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Eftersom privatpersoner kan komma att registreras i elcertifikatsregistret har frågan aktualitet även när det gäller elcertifikatsregistret. Hur behandlingen av personuppgifter skall regleras när det gäller elcertifikatsregistret lämnas en redogörelse för i ett senare avsnitt.

När det gäller de därefter följande bestämmelserna i 4 kap. kontoföringslagen, 2–15 §§, reglerar dessa registreringar i avstämningsregister. Bl. a anges att aktier i avstämningsbolag skall vara registrerade i ett sådant register och vidare vilka andra värdepapper som får vara registrerade och att sådan registrering sker enligt avtal med den centrala värdepappersförvararen och emittenten, dvs. den som utger eller utfärdar ett finansiellt instrument. Vidare reglerar bestämmelserna hur man skall förfara vid registrering av redan utgivna aktier och andra finansiella instrument och vad som gäller när registreringen upphör hos en

central värdepappersförvarare och om den, i så fall, i stället skall ske hos en annan.

Visserligen skall elcertifikat obligatoriskt vara registrerade i elcertifikatsregistret, men det föreligger inget sådant tvåparts-förhållande mellan den som för statens räkning ger ut certifikaten, Affärsverket svenska kraftnät, och den som registrerar dessa i elcertifikatsregistret. Det skall enligt lagförslaget vara ett och samma organ. Därtill kommer att det inte finns några redan utgivna elcertifikat innan lagen om elcertifikat träder i kraft och att endast Svenska kraftnät skall föra ett elcertifikatsregister. Det finns således inget behov av att införa bestämmelser med det beskrivna innehållet i lagen om elcertifikat.

4 kap. 1622 §§ i kontoföringslagen innehåller bestämmelser om avstämningskonton. Enligt huvudregeln i 16 § skall varje innehavare av sådana finansiella instrument som registreras enligt kontoföringslagen ha ett eller flera avstämningskonton. Ett konto i elcertifikatsregistret är nödvändigt även för innehav av elcertifikat. Hur en motsvarande bestämmelse bör utformas när det gäller elcertifikat beskrivs nedan. 17 § reglerar vad som skall anges på ett avstämningskonto. Utöver de grundläggande uppgifter som krävs för att identifiera kontohavaren och dennes innehav av elcertifikat är frågan om informationen på kontot förknippad med vilka förfoganden som skall kunna göras med certifikaten. Denna fråga utvecklas närmare nedan. I 18 och 19 §§ anges vad som, utöver den nödvändiga informationen enligt 17 §, skall anges på avstämningskonto beträffande aktier och skuldförbindelser. Dessa bestämmelser är i huvudsak förknippade med sådana värdepappers särskilda egenskaper. Något behov av sådana bestämmelser finns inte när det gäller elcertifikat. I 20 § anges att en central värdepappersförvarare får vägra att öppna avstämningskonto för förvärvare av ett sådant finansiellt instrument som kontoförs av värdepappersförvararen endast om det finns grund för det enligt kontoföringslagen eller annan författning. Såsom Lagrådet påpekat är jämförelsen med kontoföringslagen inte helt relevant, eftersom kontoföringslagens bestämmelse reglerar förhållandet mellan enskilda parter, i

detta fall centrala värdepappersförvarare och förvärvare av finansiella instrument och regleringen har karaktären av kontraheringsplikt för den centrala värdepappersförvararen. Eftersom Affärsverket svenska kraftnät är en myndighet föreföll det, enligt Lagrådet, överflödigt att särskilt reglera att den måste ha lagstöd för att vägra att öppna ett certifikatkonto. Något behov av en sådan bestämmelse finns således inte i lagen om elcertifikat. Vad som i övrigt, i materiellt hänseende, föreskrivits i 22 § rörande underrättelseskyldighet till samtliga förvaltare om konkursbeslut är inte relevant beträffande elcertifikat, eftersom, såsom ovan angivits, sådana förvaltare inte är aktuella i fråga om elcertifikat.

11.6 Registreringsåtgärder

5 kap. kontoföringslagen innehåller bestämmelser om hur avstämningsregistret skall föras. Bestämmelserna anger några grundläggande principer och innebär att den centrala värdepappersförvararen genast skall registrera anmälningar om sådana förhållanden som skall framgå av avstämningsregistret och att slutlig registrering skall ske på ett avstämningskonto när alla villkor för en sådan är uppfyllda, 1 §. Vidare föreskrivs att om en anmälan är ofullständig, men bristen går att avhjälpa, skall anmälaren föreläggas att inom en vecka från föreläggandet komplettera sin anmälan. Om komplettering inte sker, är registreringen av anmälan utan verkan, 2 §. Av 3 § framgår att en begäran om registrering på ett avstämningskonto skall avslås, om förutsättningar för registrering saknas och komplettering inte har skett eller inte kan ske samt att anmälaren skall skriftligen underrättas om beslutet och skälen för detta. En registrering skall enligt 4 § rättas, om den innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av att den som vidtagit registreringsåtgärden eller någon annan har gjort sig skyldig till skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende eller till följd av något teknisk fel. Den vars rätt berörs skall ges möjlighet att yttra sig, om inte rättelsen är till förmån för denne eller yttrandet annars är uppenbart obehör-

ligt. Slutligen får den centrala värdepappersförvararen, enligt 6 §, ur avstämningsregistret avföra uppgifter som uppenbarligen saknar betydelse och dessa uppgifter skall bevaras i minst tio år.

Som framgår av beskrivningen ovan innehåller kapitlet några grundläggande bestämmelser som reglerar hur olika registreringsåtgärder skall vidtagas i avstämningsregistret respektive på avstämningskonton. Omsatta till den verksamhet som Svenska kraftnät kommer att driva är sådana bestämmelser närmast att betrakta som bestämmelser om handläggning av noteringsärenden. Utöver behovet att ha bestämmelser med liknande innehåll även när det gäller elcertifikat, bör dessa kompletteras med bestämmelser om hur anmälningar om noteringar i elcertifikatsregistret skall gå till. Såsom Lagrådet påpekat är det också lämpligt att införa en bestämmelse som ger förvärvare av elcertifikat möjlighet att anmäla sitt förvärv. Beträffande handläggningen av noteringsärenden i elcertifikatsregistret, se nedan.

11.7 En registrerings rättsverkan

Utredningen har vidare föreslagit att 6 kap. kontoföringslagen, som innehåller de centrala civilrättsliga bestämmelserna om rättsverkan av registrering skall tillämpas i sin helhet, med undantag för 5 och 6 §§, som gäller skuldförbindelser. När det gäller lös egendom har besittningen till egendomen betydelse bl.a. när det gäller konflikter med tredje man. Genom traditionen, och därmed besittningstagandet, kan en godtroende köpare få skydd mot säljarens borgenärer eller mot andra, som tidigare träffat avtal med säljaren om att förvärva egendomen. Det är således en traditionsprincip som gäller.

En annan princip, som tillämpas beträffande finansiella instrument, är den s.k. inskrivningsprincipen, som tagit sig uttryck i 6 kap. kontoföringslagen (prop. 1997/98 s. 128). De principer som bestämmelserna i 6 kap. ger uttryck för innebär till en början att den som är antecknad som ägare till finansiella instrument på ett konto anses, med de begränsningar som framgår av kontot, berättigad att förfoga över de finansiella instrument som

finns registrerade på kontot, 6 kap. § 1. Bestämmelsens innebörd är endast den att den registrerade ägaren presumeras ha rätt att förfoga över de finansiella instrument som finns på kontot.

Har enligt 6 kap. 2 § kontoföringslagen en anmälan om överlåtelse av ett finansiellt instrument registrerats, får instrumentet därefter inte tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för andra rättigheter än sådana som var registrerade när anmälan registrerades. Genom denna bestämmelse slås inskrivningsprincipen fast. Den gäller i förhållande till överlåtarens borgenärer och innebär att sakrättsligt skydd uppnås i och med att anmälan om överlåtelsen registrerats hos en central värdepappersförvarare. 6 kap. 3 § kontoföringslagen tar sikte på dubbelöverlåtelser. Har samma finansiella instrument överlåtits till flera var för sig, har den överlåtelse företräde för vilken anmälan om överlåtelse registrerades först. En registrering av anmälan ger dock inte en överlåtelse företräde framför en tidigare överlåtelse om förvärvaren, när anmälan om överlåtelse registrerades, kände till eller borde ha känt till den tidigare överlåtelsen. Detta skall även gälla förvärv genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärvssätt när fråga uppkommer om företrädet mellan ett sådant förvärv och en senare överlåtelse.

6 kap. 4 § kontoföringslagen tar sikte på andra godtrosförvärv än vid dubbelöverlåtelser. Har ett finansiellt instrument i annat fall än som avses i 3 § överlåtits av någon som inte ägde det, blir överlåtelsen giltig, om överlåtarens vid tidpunkten för överlåtelsen var antecknad på ett avstämningskonto som ägare till instrumentet samt anmälan om överlåtelsen har registrerats och förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtarens inte ägde det finansiella instrumentet. Detta gäller även vid överlåtelse från den som ägde det finansiella instrumentet, men som saknade rätt att förfoga över instrumentet genom överlåtelsen.

De ovan nämnda bestämmelserna skall, enligt 6 kap. 7 § även tillämpas vid pantsättning.

Såsom ovan angivits gäller bestämmelserna i 6 kap. 5 och 6 §§ kontoföringslagen skuldförbindelser och saknar således relevans.

Enligt förarbetena till kontoföringslagen (prop. 1997/98:160 s. 129) motsvarar bestämmelserna om rättsverkan av en registrering i huvudsak motsvarande bestämmelser i den då gällande aktiekontolagen (1989:827). Dess bestämmelser om rättsverkan av registrering var utformade för att effektivisera masshanteringen av finansiella instrument. De var emellertid tillämpliga även när två parter gör affärer utanför en börs. I den nämnda propositionen framhölls att bestämmelserna om rättsverkan av en registrering borde utformas generellt, så att de kan tillämpas även vid andra former av kontoföring än den då rådande och man konstaterade att aktiekontolagens bestämmelser i huvudsak uppfyllde dessa krav. När det gäller elcertifikat, som inte kommer att finnas i fysisk form och som därmed inte kan traderas på samma sätt som annan lös egendom, finns det således ett behov av att ersätta traditionen med någon annan åtgärd. En notering av elcertifikatet på ett konto i elcertifikatsregistret skall ha motsvarande funktion och en sådan noterings rättsverkningar måste därför regleras. De beskrivna bestämmelserna i 6 kap. kontoföringslagen är, såsom ovan nämnts, anpassade att tillämpas även vid överlåtelse utanför en börs och så generellt utformade att de kan tillämpas även vid andra former av kontoföring. Bestämmelser med i princip samma innehåll bör därför finnas även i lagen om elcertifikat. Hur dessa skall anpassas till elcertifikatsmarknaden beskrivs nedan.

11.8 Skadestånd

Enligt utredningens förslag skall 7 kap. kontoföringslagen, som innehåller bestämmelser om skadestånd, tillämpas i sin helhet.

Enligt 7 kap. 1 § skall den centrala värdepappersförvararen svara för skada som uppkommit i anledning av förfalskad överlåtelsehandling. Av förarbetena till kontoföringslagen (prop. 1997/98:160 s. 134) framgår att man då övervägde att ta bort den bestämmelsen på grund av att den saknade praktisk betydelse. Man anförde att situationen normalt torde kunna lösas med bestämmelserna om fel i samband med förandet av avstämningsregister och allmänna skadeståndsrättsliga principer. Man konstaterade dock att det kunde tänkas uppkomma situationer då en förfalskad överlåtelsehandling får betydelse. Dessutom kunde det inte uteslutas att det skulle komma att skapas andra kontoföringssystem i vilka överlåtelsehandlingen får en avgörande betydelse. Man var därför inte beredd att då ta bort bestämmelsen om ersättningsskyldighet vid rättsförluster med anledning av förfalskad överlåtelsehandling.

När det gäller elcertifikat är inga andra kontoföringssystem än Affärsverket svenska kraftnät aktuella. Det föreligger således ingen motsvarande risk att förfalskade fångeshandlingar kan komma att få betydelse i andra kontoföringssystem. Vidare skall fångeshandlingar inte ligga till grund för noteringsåtgärder i elcertifikatsregistret. Som framgår nedan skall Affärsverket svenska kraftnät inte göra någon annan prövning än en prövning av behörigheten att förfoga över de elcertifikat som anmälan avser. Det är således meningslöst att inge ett förfalskat köpeavtal och att åberopa detta till stöd för anmälan om en noteringsåtgärd. Det finns också anledning att påpeka, att det stora flertalet överlåtelser kommer att anmälas av överlåtaren via hans dator och med användande av en personlig kod, som identifierar honom. I de situationerna saknar fångeshandlingar, även av det skälet, således helt betydelse. Skulle, mot all förmodan, en förfalskad fångeshandling göras gällande som behörighets-

handling och myndigheten godtar denna och gör en felaktig notering i elcertifikatsregistret, kan den situationen i stället lösas genom bestämmelserna om det allmänna skadeståndsansvar för fel och försummelse vid myndighetsutövning eller enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer. En motsvarande bestämmelse som den i 7 kap. 1 § kontoföringslagen behövs således inte när det gäller elcertifikatsregistret.

7 kap. 2 § kontoföringslagen innehåller den centrala ersättningsregeln, nämligen för fall då skada har uppstått till följd av oriktig eller missvisande uppgift i ett avstämningsregister eller i annat fall genom fel i samband med uppläggnings- eller förändring av ett sådant register. Ersättningsregeln bygger på ett s.k. kontrollansvar. Det omfattar typiskt sett sådant som kan hänföras till verksamhetsutövarens egna eller anställdas åtgärder och handlingar eller som direkt eller indirekt kan påverkas genom planeringen, organisationen, styrningen eller övervakningen av den egna verksamheten. Vidare föreskrivs i samma paragraf, att indirekt förlust endast ersätts om den beror på försummelse av den centrala värdepappersförvararen eller det kontoförande institutet. Det utgör således en inskränkning i det strikta ansvar som i övrigt gäller enligt 7 kap. 2 § kontoföringslagen. En bestämmelse med motsvarande innehåll utformades för de fel som kan uppkomma vid Affärsverket svenska kraftnätets kontoföring, 7 kap. 5 § i lagrådsremissens förslag till lag om elcertifikat. Angående lagrådets yttrande beträffande de skadeståndsrättsliga frågorna, se nedan.

Vad som ovan sagts rörande 7 kap. 2 § kontoföringslagen gäller även om felet beror på någon som har anlitats av den centrala värdepappersförvararen eller av ett kontoförande institut. Eftersom elcertifikatsregistret skall föras av Affärsverket svenska kraftnät är en sådan bestämmelse onödig i lagen om elcertifikat. Det kan vidare konstateras att 7 kap. 2 § tredje stycket kontoföringslagen, som gäller skada som kan hänföras till ett kontoförande institut, saknar relevans i fråga om kontoföring av elcertifikat. Vad som slutligen stadgas i 7 kap. 2 § fjärde stycket kontoföringslagen, att bestämmelserna i person-

uppgiftslagen (1998:204) om skadestånd skall gälla då personuppgifter behandlas i strid med den lagen, har relevans även i fråga om kontoföring av elcertifikat och behandlas nedan.

Av 7 kap. 3 § kontoföringslagen framgår att den som tillfogats skada till följd av ett beslut om rättelse enligt 5 kap. 4 § kontoföringslagen har rätt till ersättning av den centrala värdepappersförvararen. Ersättning skall dock inte utgå, om den skadelidande med hänsyn till felets beskaffenhet eller andra omständigheter borde ha insett att fel förekommit. Ett felaktigt beslut om rättelse i elcertifikatregistret kan få ekonomiskt kännbara konsekvenser för den som drabbas. Även när det gäller kontoföring av elcertifikat, finns det således ett behov av att reglera det ansvar som bör följa av att Affärsverket svenska kraftnät fattat ett felaktigt beslut om rättelse och vilka begränsningar i ansvaret som därvid skall gälla.

Slutligen anges i 7 kap. 5 § kontoföringslagen att ersättningen enligt de föregående paragraferna kan efter skälighet sättas ned eller helt falla bort, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan. I dessa fall har enligt 7 kap. 6 § kontoföringslagen den centrala värdepappersförvararen rätt att kräva tillbaka utbetald ersättning från den som genom vållande har medverkat till skadan, i den mån det är skäligt med hänsyn till skadans orsak och omständigheterna i övrigt. Motsvarande bestämmelser rörande medvållande och regressrätt ingick i 7 kap. 7 § i lagrådsremissens förslag till lag om elcertifikat. Huruvida en sådan bestämmelse om medvållande och regressrätt bör gälla även då fel uppkommit vid kontoföringen av elcertifikat behandlas nedan.

Slutligen anges i 7 kap. 6 § kontoföringslagen att en central värdepappersförvarare skall ha en ändamålsenlig organisation för hantering av ersättningskrav enligt 7 kap. Bestämmelsen får anses överflödig när det gäller kontoföring av elcertifikat, eftersom Affärsverket svenska kraftnät är en myndighet och det därmed blir fråga om ett statligt ansvar.

Lagrådet har påpekat i huvudsak följande i fråga om de föreslagna skadestandsreglerna. Det finns en grundläggande

skillnad mellan kontoföringslagen och den föreslagna lagen om elcertifikat. Kontoföringslagen reglerar rättsförhållanden mellan enskilda parter och skadeståndsansvaret enligt den lagen vilar i första hand på kontraktsevenlig grund. Elcertifikatsregistret där-
emot skall föras av en statlig myndighet. Därmed aktualiseras andra skadeståndsrättsliga bestämmelser, t.ex. 3 kap. 2 § skadeståndslagen, som reglerar ansvaret för fel och försummelse vid myndighetsutövning. I lagrådsremissen föreslogs inget undantag från dessa andra skadeståndsregler. Det betydde i princip att de skall vara tillämpliga jämsides med de föreslagna skadeståndsreglerna och konsekvenserna av detta var inte belysta i lagstiftningsärendet. Exempelvis föreföll det som om kontrollansvaret enligt den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 5 § skulle få delvis samma tillämpningsområde som ansvaret enligt den nämnda bestämmelsen i skadeståndslagen. Det var inte heller, enligt Lagrådet, alldeles lätt att se hur den föreslagna regeln om indirekt förlust skulle förhålla sig till regeln om ansvar för fel och försummelse vid myndighetsutövning, då det i det ansvaret ingår ersättning för ren förmögenhetsskada. Vidare hade regeln om jämkning vid medvållande enligt 7 § i förslaget till lag om elcertifikat utformats något annorlunda än motsvarande bestämmelser i 6 kap. 1 § skadeståndslagen och huruvida någon skillnad var avsedd framgick inte. Regressbestämmelsen i 7 § i förslaget till lag om elcertifikat saknade för övrigt motsvarighet i skadeståndslagen, vilket i och för sig inte torde utesluta att statens ansvar enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen kan vara förenat med regressrätt. Mot den angivna bakgrunden kunde Lagrådet inte tillstyrka lagstiftning i enlighet med de föreslagna bestämmelserna i 7 kap. 5 och 7 §§ i lagrådsremissens förslag till lag om elcertifikat. Samtidigt var det dock, enligt Lagrådet, tydligt att regelsystemet måste innefatta ett lämpligt avvägt skadeståndsansvar, men det ifrågasatte om ansvaret behöver vara strängare än det som gäller för andra liknande statliga register som förs med automatiserad behandling, t.ex. fastighetsregistrets inskrivningsdel eller företagsinteckningsregistret. Lagrådet ansåg att förebilder till skadeståndsbestämmelserna bör sökas i de nämnda

regelsystemet, snarare än i kontoföringslagen. Under alla förhållanden påpekade man, avslutningsvis, att Affärsverket svenska kraftnät inte kan utpekas som skadeståndsansvarigt och att ansvaret för fel av en statlig myndighet måste åvila staten som sådan.

Mot den angivna bakgrunden bör således de föreslagna skadeståndsbestämmelserna omarbetas. Denna fråga behandlas nedan. Mot den föreslagna bestämmelsen i 7 kap. 6 § i lagrådsremissens förslag till lag om elcertifikat, hade lagrådet således ingen erinran. Denna bestämmelse gäller, såsom ovan angivits, skada till följd av beslut om rättelse i elcertifikatsregistret.

11.9 Insyn och tystnadsplikt

Utredningen har slutligen föreslagit att 8 kap. 1 och 2 §§ kontoföringslagen, som behandlar frågor om rätt till insyn och tystnadsplikt skall tillämpas vid kontoföring av elcertifikat. Enligt 8 kap. 1 § skall var och en som är registrerad på ett avstämningskonto som ägare till ett finansiellt instrument ha rätt att ta del av kontots innehåll. Samma paragraf föreskriver även en skyldighet för den centrala värdepappersförvararen att lämna årliga kontobesked till samtliga kontohavare. Vidare förskrivs i 8 kap. 2 § en tystnadsplikt för dem som är eller varit anställda hos en central värdepappersförvarare.

Affärsverket svenska kraftnät är en myndighet. En grundläggande princip i ett rättsamhälle är att en part i ett mål eller ärende skall ha fri insyn i de förhållanden som kan läggas till grund för en domstols eller en myndighets avgörande. För denna insynsrätt viker också annars gällande sekretess i mycket stor omfattning. Den partsinsyn som bestämmelsen motsvarar, om den skulle tillämpas vid kontoföring i elcertifikatsregistret, är självklar. Den kräver således ingen särskild bestämmelse i lagen om elcertifikat. Däremot kan det vara lämpligt att i lagen om elcertifikat införa en bestämmelse, som ger kontohavaren rätt att årligen erhålla ett utdrag ur registret som utvisar hans ställning

på kontot per den 31 december föregående kalenderår, vilket lämpligen kan ske senast vid utgången av januari månad.

Sekretesslagen (1980:100) innehåller bestämmelser om tystnadsplikt i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar, 1 kap. 1 § sekretesslagen. Bestämmelserna i sekretesslagen avser förbud att röja uppgift, såväl om det sker muntligen som genom att allmän handling lämnas ut eller det sker på annat sätt, 1 kap. 1 § andra stycket sekretesslagen. Begränsningar i de offentliga funktionärernas yttrandefrihet måste ha stöd i sekretesslagen. Det är således inte möjligt att i lagens om elcertifikat införa en bestämmelse med motsvarande innehåll som 8 kap. 2 § kontoföringslagen. Av utredningen framgår inte heller i övrigt att avsikten varit att en sådan sekretessbestämmelse skall införas i sekretesslagen. 8 kap. 2 § kontoföringslagen skall således inte tillämpas i fråga om kontoföringen av elcertifikat.

Kontoföringslagens bestämmelser om tillsyn och överklagande i 9 och 10 kap. kontoföringslagen saknar relevans när det gäller kontoföring av elcertifikat, eftersom lagen om elcertifikat kommer att ha egna bestämmelser om tillsyn och överklagande, som är anpassade till elcertifikatlagens ändamål.

Sammanfattningsvis kan man således konstatera att merparten av bestämmelserna i kontoföringslagen saknar relevans när det gäller kontoföring av elcertifikat, och att vissa bestämmelser av andra skäl inte är lämpliga att använda som förebild. När det gäller kontoföringslagens bestämmelser om avstämningsregister och avstämningskonton, registreringsåtgärder och en registrerings rättsverkan, är dessa förhållandevis generellt reglerade och kan därmed, med vissa justeringar, tjäna som en utgångspunkt när det gäller att utforma liknande bestämmelser rörande kontoföringen i lagen om elcertifikat.

11.10 Generella utgångspunkter

Med den utveckling som skett när det gäller automatiserad behandling och den höga grad av säkerhet som systemen numera uppnått är det i det närmaste en självklarhet att elcertifikaten inte skall finnas i pappersform. En rationell och samtidigt säker hantering av elcertifikaten kan uppnås genom att Affärsverket svenska kraftnät utarbetar ett datasystem även för hanteringen av elcertifikat. När det gäller de certifikatberättigade producenterna torde en övervägande majoritet ha tillgång till datorer, vilket även gäller de elleverantörer som kommer att registrera sig som kvotpliktiga. Bland de företag som frivilligt registrerar sig som kvotpliktiga torde samma förhållande gälla, medan förekomsten av datorer i hemmen är något mer begränsad. Ett system för hanteringen av elcertifikat måste således utformas, så att det är användbart för såväl innehavare av datorer, som de som inte har sådana.

Såsom angivits ovan är ett system med ett elcertifikatsregister som innehåller certifikatkonton för dem som innehar elcertifikat en enkel och samtidigt praktisk lösning.

Lagförslaget 3 kap. 1–3 §§ återspeglar i huvudsak dessa överväganden.

11.11 Elcertifikatsregistret och certifikatkonton

Den första fråga som måste besvaras är vilka som skall inneha certifikatkonton i elcertifikatsregistret.

En självklar krets är de certifikatberättigade producenterna, så att tilldelningen av elcertifikat från staten kan äga rum. En annan kategori är de kvotpliktiga, som förvärvar elcertifikat. Den huvudsakliga kretsen av kontoinnehavare är således lätt att definiera. Härtill kommer ett ovisst antal som förvärvar elcertifikat, trots att de inte är kvotpliktiga.

När det gäller de certifikatberättigade producenterna har dessa redan genomgått ett ansökningsförfarande hos Statens energimyndighet, för att få ett beslut om att anläggningen är godkänd enligt lagen om elcertifikat. Genom att Statens energimyndighet skickar en kopia av beslutet om godkännande till Affärsverket svenska kraftnät, får den certifikatberättigade producenten rätt att erhålla ett certifikatkonto, som öppnas av Affärsverket svenska kraftnät. När det gäller de kvotpliktiga, som registrerat sig hos Statens energimyndighet, kan ett liknande förfarande tillämpas. Genom att Energimyndigheten skickar en kopia av beslutet om registrering till Affärsverket svenska kraftnät, får den kvotpliktige rätt att erhålla ett konto i elcertifikatsregistret. Denna skyldighet för Statens energimyndighet att skicka kopior av nämnda beslut bör närmare regleras i en förordning om ansökan om godkännande av anläggningar och om hur registreringsförfarandet av kvotpliktiga skall gå till.

När det gäller den tredje kategorin, alltså de som inte är kvotpliktiga, men som ändå förvärvar elcertifikat, krävs ett annat tillvägagångssätt. När en anmälan kommer in till Affärsverket svenska kraftnät om att någon förvärvat ett elcertifikat, skall ett certifikatkonto öppnas för denne. Av en anmälan om notering av överlåtelsen skall enligt 3 kap. 10 § i lagen om elcertifikat ett antal uppgifter framgå, som skall tjäna till underlag för att öppna kontot. Kriterierna för att ett konto skall öppnas är således att dessa grundläggande uppgifter lämnas, som möjliggör att den blivande certifikatkontohavaren kan identifieras, och att denne har förvärvat ett elcertifikat. Någon lämplighetsprövning eller liknande är inte motiverad. Att införa en bestämmelse om att varje förvärvare särskilt skall ansöka om att få ett certifikatkonto är således onödigt betungande för såväl Svenska kraftnät som förvärvaren.

Handläggningen av noteringsärenden

På de öppnande certifikatkontona skall ett antal noteringsåtgärder kunna företas. Eftersom det talas om registrering av kvotpliktiga i 4 kap. förslaget till lagen om elcertifikat och för att undvika en sammanblandning av begreppen, är det lämpligare att tala om att noteringar kommer att företas på certifikatkonton i elcertifikatsregistret. Vilka åtgärder som kommer att bli aktuella på certifikatkontona är beroende av vilka åtgärder som skall kunna vidtagas med elcertifikaten. Överlåtelser som skett genom köp kommer att föranleda det stora flertalet noteringar. Andra överlåtelser såsom familjerättsliga fång, bodelning arv och förvärv genom testamentet kan också bli aktuella, liksom skifte av ett bolags tillgångar. En fråga som har nära samband med noteringsförfarandet är om det bör införas något formkrav beträffande själva förvärvet av elcertifikat.

11.12 Frågan om formkrav

Såsom ovan konstaterats, kommer köp av elcertifikat att bli den dominerande överlåtelseformen och ett stort antal transaktioner kommer att göras, främst mellan de certifikatberättigade producenterna och de kvotpliktiga, och elcertifikaten kan i vissa fall representera inte obetydliga värden. Frågan inställer sig om det finns behov av något formkrav, för att ett giltigt köpeavtal skall komma till stånd, eller om noteringsförfarandet bör föranleda ett sådant.

På elmarknaden finns inget formkrav uppställt när det gäller köpeavtal beträffande el. Elhandeln liknar i vissa avseenden handeln med värdepapper, dels genom den elhandel som bedrivs genom Nordpool, dels genom de avtal som dagligen träffas om elleveranser, med snabba avslut mellan köpare och säljare. Den relativt stora omsättningen av elcertifikat som kan antas komma till stånd befrämjas inte av ett formkrav. För ett obligations-

rättsligt giltigt köp mellan överlåtaren och förvärvaren skall komma till stånd, skall det således inte uppställas något formkrav enligt lagen om elcertifikat. Samhällets behov av kontroll över marknaden är begränsat till kontoföringen och att den sker på ett korrekt sätt. När det gäller värdet på de omsatta certifikaten är detta i sig, om man jämför med exempelvis de marknader som nämnts ovan, inte ett tillräckligt skäl att uppställa ett sådant krav. Kraven på säkerhet i systemet tillgodoses på andra sätt, genom noteringsförfarandets utformning, vilket beskrivs nedan. Något formkrav vid köp av elcertifikat behövs således inte heller av detta skäl. Detta hindrar naturligtvis inte att marknadens aktörer ändå, i bevisssyfte sinsemellan, ändå upprättar skriftliga köpeavtal rörande elcertifikat.

Gåva av elcertifikat, vilket sannolikt inte kommer att vara särskilt vanligt förekommande, förutsätter, för att vara fullbordad, att egendomen kommit i gåvotagarens besittning. Detta kan, såsom beskrivs nedan, ske genom att elcertifikaten noteras på gåvotagarens konto. En giltig utfästelse om gåva, enligt lagen (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva, förutsätter enligt 1 § samma lag att utfästelsen görs i skuldebrev eller annan urkund och att denna handling överlämnats till gåvotagaren. Har genom ett skuldebrev eller på annat sätt en gåva utfästs i en rättighet som registreras enligt kontoföringslagen, fullbordas gåvan genom att rättigheten registreras för gåvotagaren enligt bestämmelserna i den lagen, se 2 § lagen angående vissa utfästelser om gåva. En möjlighet att förfara på samma sätt när det gäller elcertifikat torde ha en försumbar praktisk betydelse, varför en lagändring i den lagen för närvarande inte kan anses motiverad.

När det enligt lagstiftning på andra områden finns formkrav, exempelvis när det gäller bouppteckningar, testamenten, bodelnings- och arvskifteshandlingar, kan dessa naturligtvis få betydelse som behörighetshandlingar, när fråga uppkommer om vem som är behörig att förfoga över certifikaten på en avliden persons certifikatkonto.

När det gäller anmälningar om noteringar på ett certifikatkonto, uppställs dock ett formkrav, genom att särskilda formulär skall användas, vilka tillhandahålls av Svenska kraftnät. Detta motiveras, såsom beskrivs nedan, av säkerhetsskäl.

11.13 Hur en notering skall ske

Lagrådet har påpekat, att det inte finns någon bestämmelse i förslaget till lag om elcertifikat om hur en anmälan om registrering i elcertifikatregistret skall göras. Lagrådet har också pekat på att en ordning som innebär att förvärvaren av ett elcertifikat inte kan ta initiativet till att hans förvärv registreras framstår som något problematisk. Med tanke på reglerna om registreringens rättsverkningar, har ju förvärvaren ett direkt intresse av att registreringen kommer till stånd så snart som möjligt. I det föreslagna systemet, där en statlig myndighet skall ansvara för registreringen och de registrerades antal förmodligen blir begränsat, borde det, enligt Lagrådet, vara möjligt att ge dem som förvärvat elcertifikat en starkare ställning i detta hänseende. Det skulle kunna ske exempelvis så att en förvärvare får rätt att anmäla ett förvärv – elektroniskt eller per post – till registreringsmyndigheten, som fattar beslut efter hörande av den registrerade ägaren till certifikatet. Lagrådet förordade att en sådan lösning skulle övervägas under den fortsatta beredningen. Detta föranleder följande överväganden och förslag.

11.14 Noteringsåtgärder i elcertifikatsregistret

Tilldelning av elcertifikat

Den första notering som äger rum på ett certifikatkonto som tillhör en certifikatberättigad producent, är att denne, med äganderätt, tilldelas elcertifikat. En sådan notering skiljer sig från andra noteringar som kommer att ske på kontot, genom att den sker automatiskt, så snart en megawattimme förnybar el produ-

cerats i anläggningen och rapporterats till Affärsverket svenska kraftnät. Sådana noteringar förutsätter således inget anmälningsförfarande, som beskrivs nedan, utan den kommer att ske med automatik. Det kan dock hända att nätägarnas rapporter om elproduktionen i en anläggning, som vid en första bedömning synes vara korrekta, senare korrigeras genom att nätägaren, eller anläggningens innehavare, sänder rättelser. För att undvika felaktiga tilldelningar av elcertifikat, är tidpunkten för tilldelningen anpassad till den balansavräkningsprocess som fortlöpande sker hos myndigheten och tilldelningen bör inte ske förrän myndigheten har godkänt mätvärdesrapporteringen. Eftersom tidpunkten för ett sådant godkännande kan variera, kan man inte ange någon exakt tidpunkt då tilldelningen skall ske. Den skall dock ske utan oskäligt dröjsmål med beaktande av den tid som balansavräkningsprocessen tar. När tilldelningen skett kan producenten förfoga över de certifikat som finns på kontot, om någon brist i hans förfoganderätt inte har noterats på kontot, exempelvis om han är försatt i konkurs, eller om certifikaten utmätts.

Överlåtelser av elcertifikat

Samtliga överlåtelser av elcertifikat skall anmälas för notering i elcertifikatsregistret. Det avtal som har träffats mellan överlåtare och förvärvaren får vara styrande för vem som skall göra anmälan och när en sådan skall ske. I vissa fall kan parterna ha avtalat om att överlåtare skall anmäla förvärvet till elcertifikatsregistret, vilket kan vara näraliggande näraliggande om anmälan skall ske efter ett köp och sedan betalning har skett. I andra fall, om säljaren anser köparen kreditvärdig, kan parterna avtala att säljaren skall anmäla förvärvet trots att betalning ännu inte skett, och säljaren har i så fall en fordran på köparen. Det enklaste förfarandet är att överlåtare anmäler att de överlåtna certifikaten skall noteras på förvärvarens konto.

Såsom Lagrådet påpekat bör en bestämmelse införas, som innebär att även förvärvaren kan anmäla överlåtelser, så att de

förvärvade elcertifikaten noteras på förvärvarens konto. En sådan ordning förutsätter dock att överlåtaren bekräftar att förvärvarens uppgifter är korrekta. När en förvärvare anmält en överlåtelse, vilket kan ske såväl skriftligen på anvisat formulär för registrering av förvärv, som elektroniskt enligt nedan, skall Affärsverket svenska kraftnät omedelbart notera anmälningen på överlåtarens och förvärvarens konon. Denna notering är dock preliminär, i avvaktan på den slutliga notering. Affärsverket svenska kraftnät skall därefter förelägga den angivna överlåtaren att yttra sig över anmälan. Den tid som överlåtaren får på sig att yttra sig över anmälan bör sättas kort, så att omsättningen av elcertifikat inte störs och elcertifikatsregistret inte i onödan belastas med oklara förhållanden rörande vem som slutligen skall anses ha rätt att förfoga över elcertifikaten på ett konto. En vecka för yttrande är en lämplig tid. Om överlåtaren inte har någon invändning mot anmälan, skall Affärsverket svenska kraftnät notera elcertifikaten på förvärvarens konto.

Pantsättning av elcertifikat

Enligt Elcertifikatutredningens förslag skall pantsättning av elcertifikat antecknas på ett certifikatkonto. Det finns dock anledning att ifrågasätta om det finns ett beaktansvärt behov av att kunna notera pantsättningar av elcertifikat. Att banker och andra kreditinstitut skulle acceptera certifikat som säkerhet för krediter är osäkert. Att certifikatberättigade producenter, konkurrenter emellan, skulle låna varandra pengar med certifikat som säkerhet är inte heller troligt. Detta gäller även elleverantörerna, för vilka kreditgivning dessutom inte är en verksamhet som förefaller näraliggande den övriga näringsutövning som de bedriver. För andra företag och privatpersoner är köp av elcertifikat ett mer näraliggande sätt att ge ekonomiskt stöd till produktionen av förnybar el. Generellt sett är det naturligtvis en bättre affär för en certifikatberättigad producent att sälja sina elcertifikat, än att använda dessa som säkerhet för lån av pengar. Det praktiska behovet att kunna notera en pantsättning av

elcertifikat i elcertifikatsregistret torde därför vara begränsat. Man kan dock tänka sig att en person, eller ett företag, som placerat tillgångar i elcertifikat önskar belåna dessa, för att på så sätt tillgodogöra sig värdet av elcertifikaten i form av krediter. Pantavtal skulle således kunna träffas och felaktigt anmälas som en överlåtelse eller en gåva av elcertifikat. På så sätt skulle certifikaten flyttas över till panthavarens konto och en pantsättning därigenom äga rum. Något sakrättsligt skydd kan dock inte uppnås på detta sätt, eftersom ett sådant kräver en notering i elcertifikatsregistret. Risken för att ett sådant oklart rättsläge uppstår kan vidare skapa problem och ytterst leda till tvister, då frågan inte har någon lösning i lagen om elcertifikat. Med hänsyn härtill bör således pantsättning av elcertifikat kunna noteras i elcertifikatsregistret. Genom pantsättningen förlorar pantsättaren sin förfoganderätt över certifikaten. Den som har pantsatt elcertifikat måste således inse att de pantsatta certifikaten inte kan redovisas till staten, vilket – av naturliga skäl – endast berör de kvotpliktiga.

I den mån pantsättningar av elcertifikat kommer till stånd, skall sådana alltså noteras i elcertifikatsregistret. Hur detta skall gå till beskrivs nedan.

Anmälan om notering

Noteringar i elcertifikatsregistret skall enligt huvudregeln ske genom skriftlig anmälan till Affärsverket svenska kraftnät. För detta ändamål skall Affärsverket svenska kraftnät tillhandahålla formulär, som kan erhållas per post från myndigheten, och som lämpligen kan beställas genom ett telefonsamtal.

Flertalet av aktörerna på marknaden torde ha datorer. Under vilka förutsättningar anmälningar om notering och handlingar som inlämnas till myndigheten skall kunna ske genom elektronisk dokument, eller på annats sätt med hjälp av automatiserad behandling kräver relativt tekniska bestämmelser, som dessutom bör anpassas till dels den administration som är förknippad med att föra elcertifikatsregistret, dels de säkerhetskrav som bör

ställas. Det är således lämpligt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Affärsverket svenska kraftnät får meddela föreskrifter om rätt att göra anmälningar om notering genom elektroniskt dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling. I huvudsak innebär ett sådant system, att personen, eller företaget, som fått ett konto i elcertifikatsregistret tilldelas en personlig kod. När en anmälan sker kan personen på sin dator ta fram ett formulär på skärmen, fylla i de uppgifter som krävs för en noteringsåtgärd och ange sin kod. Om samtliga uppgifter som erfordras har lämnats och dessa stämmer, kommer med automatik den begärda noteringen att utföras. Ett system som det beskrivna, vilket bl.a. tillämpas av banker, är enkelt och effektivt och får anses tillgodose högt uppställda säkerhetskrav.

Vad som krävs av en anmälan om notering

När en anmälan om överlåtelse eller pantsättning av elcertifikat sker skriftligen, skall anmälaren använda sig av det formulär som myndigheten anvisar och anmälan skall vara egenhändigt undertecknad. Detta är två grundläggande, men samtidigt nödvändiga formkrav som skall ställas upp när det gäller en anmälan om notering i elcertifikatsregistret och om dessa inte är uppfyllda, skall Affärsverket svenska kraftnät omedelbart avvisa anmälan. Ett sådant resultat är också en naturlig följd om anmälan sker på dator och anmälaren inte använder sig av de elektroniska formulären eller inte anger sin kod.

En anmälan om notering i elcertifikatsregistret skall innehålla uppgifter om den noteringsåtgärd som önskas, anmälarens namn, personnummer eller organisationsnummer och postadress. Avser anmälan en överlåtelse respektive pantsättning av elcertifikat skall även uppgifter lämnas om överlåtarens och förvärvarens, pantsättaren och panthavarens namn, personnummer eller organisationsnummer och postadress. Vidare skall uppgift lämnas om kontonumren på de certifikatkonton som berörs av överlåtelsen eller pantsättningen, det antal elcertifikat som överlåtits eller

pantsatts, vilka certifikat som överlåtits eller pantsatts och, i förekommande fall, priset för försålda elcertifikat. Prisuppgiften skall Affärsverket svenska kraftnät använda i den prisinformation som kommer att offentliggöras.

Behörighetskontroll

Är den kontohavare som berörs av överlåtelsen eller pantsättningen en juridisk person skall registreringsbevis, eller annan handling som utvisar vem som är behörig att företräda den juridiska personen, ges in i samband med anmälan. Såsom ovan angivits skall något formkrav vid köp av elcertifikat inte finnas, vilket inte heller är fallet beträffande gåva. Någon materiell prövning av den anmälda överlåtelsen skall inte ske, utan myndigheten skall bara kontrollera att den som gjort en anmälan är behörig att göra denna. När det gäller andra former av överlåtelser, då formkrav finns med stöd av annan lagstiftning, exempelvis bodelning, arv eller testamente kommer däremot bouppteckningar och de nämnda handlingarna att kunna inges, men endast i egenskap av behörighetshandlingar. Detsamma gäller skiften av bolags eller ekonomiska föreningars egendom, se 2 kap. 36 § lag (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag, 13 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1375) samt 11 kap. 14 § lag (1987:667) om ekonomiska föreningar. Att uppställa ett krav om att sådana handlingar skall inges i original är inte motiverat när det gäller elcertifikat, utan det skall räcka med en kopia. Kopior av sådana handlingar kommer dessutom, genom föreläggande, att kunna krävas in av Affärsverket svenska kraftnät i de fall de inte givits in i samband med att anmälan görs.

De krav på säkerhet som kan ställas vid handläggningen av skriftliga anmälningar om notering i elcertifikatsregistret tillgodoses dels genom den behörighetskontroll som kan ske enligt ovan, dels genom att en anmälan om notering av en överlåtelse eller en pantsättning som anmäls av annan än överlåtaren eller pantsättaren skall kommuniceras med denne. Om någon kontaktar Affärsverket svenska kraftnät och uppger att han är över-

låtare eller pantsättare av elcertifikat och efterfrågar ett formulär för anmälan om notering av detta, skall formuläret skickas av myndigheten till den angivna överlåtarens eller pantsättarens adress. På så sätt kan ingen obehörigen komma över formulär och använda dem på ett oegentligt sätt.

Andra noteringsåtgärder

Andra inskränkningar i kontohavarens förfoganderätt till certifikatens än pantsättning skall också anges på kontot. Övriga begränsningar i förfoganderätten beträffande elcertifikat som kan bli aktuella är att kontohavaren gått i konkurs, eller hans elcertifikat utmätts, belagts med kvarstad eller blivit föremål för betalningssäkring. Information om dessa inskränkningar i förfoganderätten har betydelse för den som avser att förvärva elcertifikat, eller ingå ett avtal om pantsättning av sådana.

När det gäller konkursbeslut, så skall enligt 12 § konkursförordningen (1987:916) rätten genast skicka en kopia av kungörelsen om konkursbeslutet till ett antal i paragrafen angivna myndigheter, institutioner och andra organ. Genom ett tillägg i 12 § första stycket konkursförordningen, som innebär att rätten genast skall skicka en kopia av kungörelsen om konkurs till Affärsverket svenska kraftnät, kommer myndigheten att underättas om konkursen och skall notera detta på konkursgäldenärens certifikatkonto.

När det gäller säkerställande av utmätning av ett elcertifikat tillämpas 6 kap. utsökningsbalken. Även i fråga om verkställighet av beslut om kvarstad skall enligt 16 kap. 13 och 16 §§ utsökningsbalken 6 kap. tillämpas. I fråga om verkställighet av beslut om betalningssäkring tillämpas enligt 10 § lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter också 6 kap. utsökningsbalken. Utmätning av ett elcertifikat, eller en rättighet som är noterad enligt lagen om elcertifikat, dvs. panträtt i ett elcertifikat, säkerställs genom en ny bestämmelse i 6 kap. 2 § utsökningsbalken, som innebär att kronofogdemyndigheten anmäler till Affärsverket svenska kraftnät, att elcertifikatet är

utmätt, varefter ett säkerställande sker genom att Svenska kraftnät skall göra en notering om detta på gäldenärens certifikatkonto.

När en pantsättning har upphört skall panthavaren eller pantsättaren anmäla detta till Affärsverket svenska kraftnät. Det normala förfarandet torde vara att parterna, i samband med skuldens betalning, avtalar att panthavaren skall anmäla att pantsättningen upphört. På motsvarande sätt som vid den ursprungliga anmälan om pantsättningen skall det finnas en möjlighet även för pantsättaren att anmäla detta. I sådana fall skall panthavaren föreläggas att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan. Om panthavaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall noteringen tas bort.

Om ett konkursbeslut upphävs av högre rätt, skall tingsrätten underrätta alla som har fått underrättelse om konkursen enligt 12 § första stycket konkursförordningen. På så sätt kommer Affärsverket svenska kraftnät få kännedom om detta och skall ta bort noteringen om konkursen från kontot. När en konkurs har avslutats är det däremot konkursförvaltaren som får anmäla detta till Affärsverket svenska kraftnät.

När det gäller verkställighet enligt utsökningsbalken bestämmelser, anges i 3 kap. 17 § utsökningsförordningen (1981:981) att kronofogden självant skall pröva frågan om ändring av beslut, när det föreligger anledning till en sådan åtgärd. Det samma gäller frågan om avbrytande eller hävande av verkställighet i andra fall, om annat inte är föreskrivet i utsökningsbalken. Detta gäller också när överklagande ger anledning till en sådan åtgärd. Det är således kronofogdemyndigheten som skall anmäla till Affärsverket svenska kraftnät, att en notering om utmätning, kvarstad eller betalningssäkring skall tas bort ur elcertifikatsregistret.

Affärsverket svenska kraftnät kommer löpande att behandla de noteringsåtgärder som anmäls till elcertifikatsregistret. När anmälningar om sådana förhållanden som skall framgå av registret inkommit till myndigheten, skall den genast notera

anmälan på ett certifikatkonto och ange tidpunkten för noteringen. En preliminär notering kommer således till stånd. Det senare är viktigt med hänsyn till de rättsverkningar som följer av noteringen av anmälan. I det stora flertalet fall kommer anmälningarna om notering att uppfylla de villkor som ställs för att en slutlig notering skall ske och denna kommer att kunna ske omedelbart eller i nära anslutning till anmälan. Detta gäller särskilt de anmälningar som sker med automatiserad behandling. Som framgår ovan skall dock vissa skriftliga anmälningar om överlåtelse och pantsättning kommuniceras med kontohavaren eller pantsättaren. Vidare kan det fattas uppgifter i anmälan eller en behörighetshandling kan saknas. Villkoren för den slutliga noteringen på ett certifikatkonto kommer således att uppfyllas senare i dessa fall, men det har ingen betydelse, eftersom det är anmälan om noteringen som utlöser de rättsverkningar som beskrivs nedan, om en slutlig notering sedermera äger rum.

Föreläggande att komplettera en anmälan

Skulle en anmälan om notering vara ofullständig, skall anmälaren föreläggas att inom en vecka från föreläggandet komplettera sin anmälan. Detta gäller således de uppgifter som skall lämnas i en anmälan om notering och i det fall behörighetshandlingar inte ingivits. Om en sådan komplettering inte sker, eller om en överlåtare eller pantsättare respektive panthavare har gjort en invändning mot den anmälda noteringen, kan en slutlig notering inte ske. I sådana fall skall Affärsverket svenska kraftnät avslå anmälan om notering. Ett sådant avslag innebär dessutom att den preliminära noteringen är utan verkan. Ett sådant avslagsbeslut hindrar naturligtvis inte att en anmälan om registrering kan göras om, då de kompletteringar som begärts har gjorts av anmälaren.

När Affärsverket svenska kraftnät företagit en noteringsåtgärd på ett konto, skall kontohavaren skriftligen underrättas om åtgärden. Av naturliga skäl kommer detta att ske med automatik när det är fråga om anmälningar som sker via dator. När samtliga

uppgifter är korrekt ifyllda och den personliga koden har angivits, kan noteringen ske och bekräftas på skärmen.

Rättelser i elcertifikatsregistret

Slutligen bör de föreslagna reglerna om handläggning av noteringsärenden innehålla en bestämmelse som anger under vilka förutsättningar Affärsverket svenska kraftnät skall företa rättelser i elcertifikatsregistret. Om en notering i registret innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av Affärsverket svenska kraftnäts eller annans skrivfel, räknefel, eller liknande förbiseende eller till följd av tekniskt fel, skall noteringen rättas. Kraven för att en sådan rättelse skall ske är höga, genom uppenbarhetsrekvisitet och den vars rätt berörs skall ges möjlighet att yttra sig, om inte rättelsen är till förmån för denne, eller yttrandet annars är uppenbart obehövligt.

11.15 Rättsverkan av en notering i elcertifikatsregistret

Såsom ovan beskrivits har besittningen till lös egendom betydelse bl.a. när det gäller konflikter med tredje man. Genom traditionen, och därmed besittningstagandet, får en godtroende köpare skydd mot säljarens borgenärer eller mot andra, som tidigare träffat avtal med säljaren om att förvärva saken. Det är således en traditionsprincip som gäller. Elcertifikaten, som "förvaras" i elcertifikatsregistret, kan inte traderas som annan lös egendom. En noteringsåtgärd får beträffande elcertifikaten ersätta tradition.

Frågan om rättsverkan av en notering har ett nära samband med vid vilken tidpunkt god tro skall föreligga, för att ett sakrättsligt skyddat förvärv skall ske. När det gäller elcertifikat skall god tro föreligga vid anmälan om notering i elcertifikatsregistret.

När det gäller överlåtelser av elcertifikat kommer obligationsrättsligt bindande avtal att träffas av olika parter på marknaden. Elcertifikatsregistrets funktion är inte bara att "förvara" de

elektroniska dokument som elcertifikaten är, utan det skall också ge marknadens aktörer korrekt information om vad som gäller beträffande certifikaten i fråga om innehav och kontohavarens möjlighet att förfoga över de certifikat som finns på hans konto. Att registret inte i varje ögonblick kan utvisa vem som faktisk äger vilka certifikat hänger ihop med det förhållandet att avtal hela tiden kan träffas rörande elcertifikat, som ännu inte anmälts för notering. Den inledande bestämmelsen rörande rättsverkan av en notering av en anmälan bör således vara, att den som innehar ett certifikatkonto skall, med de begränsningar som framgår av kontot, anses ha rätt att förfoga över de certifikat som är noterade på kontot. En sådan bestämmelse beskriver en presumtion, som läsaren skall kunna lita på och utgå från.

Såsom ovan angivits, skall pantsättning noteras i elcertifikatsregistret. Har en anmälan om överlåtelse av ett elcertifikat noterats, skall elcertifikatet därefter inte få tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för andra rättigheter än sådana som var noterade när anmälan registrerades.

När elcertifikaten överläts från de certifikatberättigade producenterna till köpare, kan köparen genom sitt val av producent tillgodose speciella önskemål om att lämna sitt stöd till en viss produktionsanläggning eller produktion som skett med hjälp av ett visst energislag. I den situationen köper förvärvaren ett eller ett antal elcertifikat, som inte behöver vara närmare bestämda. Även när certifikaten kommit i omsättning, torde certifikaten i normalfallet inte vara individuellt bestämda, utan man köper ett eller ett antal elcertifikat, oavsett från vilken produktionsanläggning eller vilket energislag de härrör från. Det kan dock tänkas att förvärvare vid den allmänna omsättningen, av principiella skäl, vill köpa individuellt bestämda elcertifikat, som härrör från en speciell produktionsanläggning, eller från ett visst energislag. Den situationen kan också uppkomma, att en överlåtare bara innehar ett visst antal elcertifikat, som han först överlåter till en person och därefter till en annan, utan avsikt att därefter förvärva fler elcertifikat, för att på så sätt kunna fullgöra sina avtal med båda köparna. Under alla omständigheter skall

elcertifikaten identifieras när en anmälan om en noteringsåtgärd görs. Dubbelöverlåtelser av samma elcertifikat kan således äga rum. En bestämmelse som reglerar en sådan situation bör således finnas i lagen om elcertifikat. Har samma elcertifikat överlåtits till flera var för sig, skall den överlåtelse ha företräde för vilken anmälan om notering skedde först. En sådan notering skall dock inte ge en överlåtelse företräde framför en annan om förvärvaren när anmälan om överlåtelser noterades, kände till eller borde ha känt till den tidigare överlåtelser. Detta skall även gälla om förvärv som sker genom bodelning, arv, testamente bolagsskifte eller liknande förvärvssätt, när fråga uppkommer om företrädet mellan ett sådant förvärv och en senare överlåtelse.

Andra godtrostförvärv än vid dubbelöverlåtelser kan även bli aktuella. Har ett elcertifikat i annat fall överlåtits av den som inte ägde det, skall överlåtelser bli giltig, om överlåtare vid tidpunkten för överlåtelser var noterad på ett certifikatkonto som ägare till certifikatet och anmälan om överlåtelser har noterats samt förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtare inte ägde elcertifikatet. Detta skall också gälla i de fall överlåtare ägde certifikatet, men saknade rätt att förfoga över detta genom överlåtelse. Situationen kan således uppkomma om en överlåtelse av ett elcertifikat har anmälts för notering, och förvärvaren då är i god tro om ett konkursbeslut rörande överlåtare, eller beslut om utmätning, kvarstad eller betalnings-säkring.

De ovan beskrivna bestämmelserna skall tillämpas även vid pantsättning.

11.16 Behandlingen av personuppgifter

Elcertifikatsregistret kommer i huvudsak att omfatta juridiska personer. Vissa elproducenter, elanvändare som registrerat sig som kvotpliktiga eller andra privatpersoner som öppnar konton för de elcertifikat som de förvärvat, kan emellertid också registreras i elcertifikatsregistret. Därigenom kommer information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysik person att

finnas i registret. Det innebär att bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) äger tillämpning på denna verksamhet och Svenska kraftnät skall vara personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen för den behandling av personuppgifter som sker i elcertifikatsregistret.

Elcertifikatsregistret skall, utöver vad som beskrivits ovan rörande handläggning av registreringsärenden och rättsverkan av registrering, även ha till ändamål att ge offentlighet åt den information som ingår i registret. På så sätt kan marknadens aktörer skaffa sig nödvändig information om förhållanden som rör elcertifikaten, vilket underlättar, eller är en förutsättning för certifikatmarknadens funktion.

I fråga om personuppgifter skall registret ha särskilda, angivna ändamål. Det skall tillhandahålla uppgifter för verksamhet för vilken staten eller kommun ansvarar enligt lag eller annan författning. Sådan verksamhet skall avse elcertifikat som registrerats i elcertifikatsregistret, och som för att kunna fullgöras förutsätter tillgång till elcertifikatsanknuten information, eller som annars avser fullgörande av underrättelseskyldighet, som kan åligga stat och kommun. Registret skall även ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för omsättningen av elcertifikat och på så sätt tillgodose det informationsbehov som marknadens aktörer kommer att ha för att certifikaten på ett säkert sätt kan omsättas på marknaden. Slutligen kan det finnas ett behov i affärsverksamhet, eller vid kreditgivning, att inhämta information om registrets innehåll. I dessa fall är inte elcertifikaten det centrala i verksamheten, men informationen om elcertifikaten kan ändå vara av stor betydelse för verksamheten i fråga. Svenska kraftnät bör få medge direktåtkomst till elcertifikatsregistret för de nämnda ändamålen. Direktåtkomst innebär att den som använder registret på egen hand kan söka i detta och få svar på frågor. Det är särskilt viktigt att Energimyndigheten har den möjligheten eftersom myndigheten kommer att ha ett tillsynsansvar. Även om information om elcertifikat torde ha en begränsad betydelse i affärsverksamhet, kan man inte utesluta att banker och andra kreditinstitut kan vara betjänta av att genom direkt-

åtkomst bilda sig en uppfattning om innehållet i elcertifikatsregistret och en särskild kontohavares tillgångar i form av certifikat.

Bestämmelsen om rättelse i elcertifikatsregistret skiljer sig från den rättelsebestämmelse som finns i 28 § personuppgiftslagen. Det beror bl.a. på att den lagens bestämmelser finns där av integritetsskäl. Några krav liknande dem som här föreslås, att felet skall vara uppenbart och att yttrande i vissa fall skall inhämtas, finns inte i personuppgiftslagen. Tvärtom föreskriver den att den personuppgiftsansvarige är skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen eller föreskrifter som utfärdats med stöd av samma lag. Uppenbarhetsrekvisitet i elcertifikatlagens bestämmelse om rättelse utgör en inskränkning i möjligheten att rätta en uppgift och är nödvändig för att skydda ägares eller rättighetshavares intressen. Skyldigheten att under vissa förutsättningar inhämta yttrande innan en rättelse sker skall tillgodose samma intressen, men innebär en viss tidsutdräkt innan rättelse kan ske. Det framstår därför som svårt att i en rättelsesituation tillämpa personuppgiftslagen vid sidan om elcertifikatlagens bestämmelse om rättelse. Denna måste därför göras exklusiv i förhållande till personuppgiftslagen. Frågan är då om denna särreglering är förenlig med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Direktivet föreskriver att den registrerade skall ha rätt att få uppgifter som inte behandlats i enlighet med direktivet rättade, utplånade eller blockerade, med hänsyn till den personliga integriteten. Specialbestämmelsen i elcertifikatsregistret har ett annat syfte. De ger emellertid upphov till i stort sett samma effekt. Visserligen föreskriver det inte omedelbar rättelse och uppställer ett krav på att felaktigheten är uppenbar. Dessa begränsningar i rättelseregeln tillämplighet får emellertid anses vara förenliga med direktivet. Enligt artikel 13 g i direktivet får omfattningen av rätten till rättelse nämligen

begränsas med hänsyn till skyddet för den registrerades eller andras fri- och rättigheter. De begränsningar som elcertifikatlagens bestämmelse om rättelse innefattar avser bl.a. att skydda enskilds äganderätt. De omfattas därför av det angivna undantaget i direktivet.

Sammanfattningsvis finns det således inte något hinder mot att ha en särskild rättelsebestämmelse i elcertifikatlagen, som avviker från den allmänna datarättsliga regleringen.

11.17 Skadestånd

Såsom anförts ovan riktade Lagrådet kritik mot den skadeståndsrättsliga reglering som föreslogs i lagrådsremissen. Samtidigt var det, enligt Lagrådet, tydligt att regelsystemet måste innefatta ett lämpligt avvägt skadeståndsansvar, men man ifrågasatte om det behöver vara strängare än det som gäller för andra liknande statliga register som förs med hjälp av automatiserad behandling, t.ex. fastighetsregistrets inskrivningsdel eller företagsinteckningsregistret. Enligt Lagrådet borde förebilder sökas i dessa regelsystem snarare än i kontoföringslagen.

När det gäller fel som kan uppkomma vid förändring av elcertifikatsregistret måste man skilja på två situationer. Skada kan dels uppkomma på grund av tekniska fel, dels på grund av fel eller försummelse vid handläggningen av noteringsärenden, dvs. att anställda hos Affärsverket svenska kraftnät gör sig skyldiga till en skadegörande handling.

Frågan om tekniska fel kan i sin tur indelas i två kategorier, nämligen fel i innehållet i elcertifikatsregistret, programvaran, och fel i maskinvaran, dvs. apparaturen för den automatiserade behandlingen, alltså datamaskinerna.

Elcertifikatsregistret kommer att innehålla elcertifikat till inte obetydliga värden. Tekniska fel kan medföra felaktiga noteringar, att noteringar fördröjs eller t.o.m. innebära att elcertifikat som en gång noterats på konton raderas ut och kan leda till ekonomiska förluster för kontohavaren. Det är således särskilt viktigt att skada som kan uppkomma vid tekniska fel ersätts. Det

tryggar den allmänna omsättningen av elcertifikat och ger en rätt till ersättning för dem som har förlitat sig på uppgifter i registret, som sedermera visat sig vara felaktiga. Sist, men inte minst, kan förlusten av elcertifikat under den tid det tar att med hjälp av sparade verifikationer ånyo bygga upp ett register, vara synnerligen ekonomiskt kännbar. En långtgående rätt till ersättning för tekniska fel i elcertifikatsregistret är därför motiverad. Ett strikt statligt ansvar för tekniska fel som kan uppkomma i elcertifikatsregistret är därför motiverat.

Ett sådant strikt ansvar bör emellertid förenas med en bestämmelse om medvållande. Den ersättning som skall utgå på grund av teknisk fel skall efter skälighet sättas ned eller helt falla bort om den skadelidande har medverkat till skadan genom att utan skälig anledning låta bli att vidta åtgärder för att bevara sin rätt eller om den skadelidande på något annat sätt har medverkat till skadan genom eget vållande.

När det gäller ersättning för skada som uppkommit vid handläggningen av noteringsärenden i elcertifikatsregistret täcks dessa av 3 kap. 2 § skadeståndslagen, som reglerar det allmännas ansvar för fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Enligt denna bestämmelse skall staten ersätta sakskada eller ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar. Handläggningen av noteringsärenden i elcertifikatsregistret måste normalt anses innefatta sådan myndighetsutövning som är en förutsättning för skadeståndsansvar för det allmänna. Det finns därför inte behov av att i lagens om elcertifikat särskilt reglera statens ansvar för rena handläggningsfel och det ansvar för fel eller försummelse vid myndighetsutövning som skadeståndslagen reglerar får anses tillgodose de krav som kan ställas i fråga om Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet. En fråga som aktualiseras i detta sammanhang är om en sakskada kan anses uppkomma i en situation då en anställd, genom en åtgärd i elcertifikatsregistret, raderar ut ett elcertifikat, som genom en sådan åtgärd skulle upphöra att finnas. Till sakskada hänförs fysiska skador på fast egendom och lösa saker, men även

total förlust av ett föremål utgör en sakskada. Elcertifikat, som utgör elektroniska dokument, kan med hänsyn till den givna beskrivningen inte anses kunna utsättas för sakskada. Det är således bara ren förmögenhetsskada – alltså sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider sakskada – som kan aktualiseras i ett sådant fall.

Regeln i 3 kap. 3 § skadeståndslagen om det allmännas ansvar för ren förmögenhetsskada, som kan aktualiseras då en myndighet lämnat felaktiga upplysningar eller råd, täcker den situationen då någon anställd genom fel eller försummelse lämnat oriktig information om innehållet i elcertifikatsregistret, eller, vilket torde vara ovanligt, felaktiga råd rörande elcertifikaten. Den situationen kräver således inte heller någon särskild bestämmelse i lagen om elcertifikat.

En noteringsåtgärd som beskrivits ovan är rättelse i elcertifikatsregistret. Även i detta sammanhang kan skada uppstå, som drabbar ägaren till ett elcertifikat eller en rättighetshavare. En bestämmelse, som innebär att en ägare eller en rättighetshavare, som drabbas av skada till följd av ett beslut om rättelse i elcertifikatsregistret, har rätt till ersättning av staten är därför motiverad. Sådan ersättning skall dock inte lämnas om den skadelidande med hänsyn till felets art, eller andra omständigheter hade bort inse att fel förekommit.

Utöver vad som nu sagts bör ersättning kunna utgå enligt 48 § personuppgiftslagen vid behandlingar som strider mot den lagen och den lag som skall reglera elcertifikatsregistret.

Handläggningsfrågor

Förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten gäller sådana anspråk på ersättning för skador som riktas mot staten. Justitiekanslern skall enligt 3 § i den nämnda förordningen handlägga anspråk med stöd av 3 kap. 1 eller 2 § skadeståndslagen om anspråket grundas på ett påstående om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut. Samma myndighet skall också handlägga anspråk på ersättning

med stöd av 48 § personuppgiftslagen. Det finns inte anledning att frångå den angivna ordningen. När det gäller skada på grund av teknisk fel i elcertifikatsregistret enligt 5 §, eller på grund av rättelse enligt 6 § skall Kammarkollegiet enligt 4 § i den nämnda förordningen handlägga anspråk med stöd av 19 kap. 37 eller 38 § jordabalken. Eftersom skadeståndsbestämmelserna i 5 och 6 §§ i denna lag är utformade på – i princip – samma sätt som de nämnda bestämmelserna i jordabalken är det lämpligt att Kammarkollegiet, genom en ändring i den nämnda förordningen, kommer att handlägga även sådana anspråk.

När det slutligen gäller skadeståndsanspråk med stöd av 3 kap. 3 § skadeståndslagen, skall andra anspråk än de som anges i 3 och 4 §§ i den nämnda förordningen handläggas av den centrala förvaltningsmyndighet inom vars verksamhetsområde skadan inträffat. Sådana anspråk skall i så fall handläggas av Affärsverket svenska kraftnät. Det finns inte heller i detta fall någon anledning att frångå den angivna ordningen.

12 Obeståndsfrågor m.m.

Utmätning och konkurs m.m.

Som framgår av det tidigare avsnittet skall i elcertifikatsregistret noteras om ett elcertifikat har utmätts, belagts med kvarstad, blivit föremål för betalningssäkring och en kontohavares konkurs skall även framgå av informationen på kontot. Det finns anledning att närmare analysera dessa ståndpunkter.

Utmätning av elcertifikat – allmänna utgångspunkter

En utmätning innebär att en dom eller annan exekutionstitel, som innefattar betalningsskyldighet eller annan förpliktelse, verkställs. Beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd kan också verkställas genom utmätning. Kronofogdemyndigheten är exekutiv myndighet, som har att pröva ansökningar om verkställighet. Egendom som inte är undantagen enligt utsökningsbalkens bestämmelser, eller på grund av särskild föreskrift, får utmätas. Det förutsätts för utmätning att man kan tala om en förmögenhetstillgång, som kan överlåtas.

Rättigheten att av staten tilldelas elcertifikat kan, i sig, inte anses ha något utmätningsbart värde, eftersom den härrör från innehavet av en godkänd produktionsanläggning för förnybar el och själva tilldelningen av certifikat förutsätter att elproduktion äger rum i en sådan anläggning. Någon annan än den certifikatberättigade producenten kan således inte, genom förvärv, tillgodogöra sig denna rättighet. Frågan är således om elcertifikaten,

skall kunna utmätas sedan de tilldelats producenten eller senare, då de överlåts till de kvotpliktiga eller annan.

Elcertifikaten kommer att omsättas av producenter av förnybar el, de kvotpliktiga, som i huvudsak kommer att vara elleverantörer, vartill kommer ett ovisst, men troligen begränsat, antal fysiska eller juridiska personer som själva väljer att hantera kvotplikten, samt fysiska eller juridiska personer som av annan anledning innehar elcertifikat. Den sistnämnda kategorin torde främst bestå av sådana som köper certifikat av ideologiska skäl, eller för att sedermera försälja dessa med vinst. Därtill kommer de personer som på andra sätt än genom köp kommer att förvärva elcertifikat, exempelvis genom familjerättsliga eller associationsrättsliga fång, såsom arv och gåva, eller skifte av ett bolags tillgångar.

Den föreslagna lagens krav på inköp av certifikat från producenterna innebär att en efterfrågan och därmed en marknad för sådana kommer att uppstå, där prisinformation kommer att erhållas genom att Affärsverket svenska kraftnät löpande offentliggör prissättningen på certifikat. Det är naturligtvis omöjligt att på förhand skapa sig en exakt uppfattning om vilka volymer av certifikat som kommer att tillföras marknaden och hur denna kommer att värdera dessa, men mot bakgrund av analysen i avsnittet rörande elcertifikatens ekonomiska värde, skall innehav av elcertifikat, oavsett vem som innehar dem, i vart fall representera en tillgång, vilken kan omsättas och vars marknadsvärde kan avläsas genom de offentliggjorda prisuppgifterna. Grundläggande förutsättningar för att elcertifikat skall kunna utmätas är alltså uppfyllda.

De certifikatberättigade producenterna innehav av elcertifikat

Produktionen av förnybar el skall dock, så långt det är möjligt, ske under normala affärsmässiga förhållanden och på samma villkor i övrigt som annan elproduktion. Elcertifikaten representerar en tillgång i rörelsen, med ett ekonomiskt värde. De kan omsättas och därmed generera intäkter och får således betydelse

för bedömningen av producentens ekonomiska förhållanden och därmed hans förutsättningar att fullgöra avtal av olika slag, exempelvis krediter. Några bärande skäl att undanta elcertifikaten från utmätning hos producenterna finns inte.

De kvotpliktigas innehav av elcertifikat

När det gäller utmätning av de kvotpliktigas innehav av elcertifikat kan man konstatera, att detta i huvudsak är en följd av kvotplikten. Certifikatet är i den situationen "ett kvitto" på att man fullgjort sin skyldighet att lämna ett ekonomiskt bidrag till produktionen av förnybar el. Samtidigt utgör de dock en tillgång, som kan ersättas med nya elcertifikat och som kan omsättas i pengar. Vid en jämförelse med annan egendom finns det dock en avgörande skillnad. Ett visst antal elcertifikat måste efter årets utgång redovisas till staten, för att den kvotpliktige skall undgå att betala sanktionsavgift. Genom att utmäta de kvotpliktigas innehav av elcertifikat, skulle dessa således drabbas av den merkostnad som sanktionsavgiften utgör. Vid en avvägning mellan borgenärens och den kvotpliktiges intressen kan man ifrågasätta om det är rimligt att den kvotpliktiges innehav av elcertifikat skall kunna utmätas. Den kvotpliktiges intresse kan emellertid i hög utsträckning tillgodoses genom bestämmelsen i 4 kap. 3 § UB rörande utmätningsordningen. Bestämmelsen bygger på en proportionalitetsprincip, som bl.a. innebär att utmätning endast skall ske om det belopp som beräknas flyta in, efter avdrag för kostnader som uppkommer efter utmätningen, ger ett överskott som gör åtgärden försvarlig. Av utmätningsbar egendom bör i första hand tas i anspråk sådan egendom som kan användas till fordringens betalning med minsta kostnad, förlust eller annan olägenhet för gäldenären. I en utmätningssituation skall kronofogdemyndigheten således i första hand ta egendom i anspråk som innebär minsta olägenhet för gäldenären. Risken att gäldenären drabbas av en sanktionsavgift torde i en sådan situation innebära att kronofogdemyndigheten i det längsta avvaktar med att ta elcertifikat i anspråk för utmätning.

Vid en sådan bedömning torde det ha betydelse hur många elcertifikat som motsvarar såld eller förbrukat el fram till dagen för utmätning, och hur många som uppenbart framstår som ett överskott. Det bör, i en sådan situation, vara förhållandevis enkelt att konstatera hur mycket el som den kvotpliktige sålt eller förbrukat fram till utmätningstillfället och hur många elcertifikat som man därmed bör kunna avvakta med att ta i anspråk. Det kan också tilläggas att gäldenären ofta torde ha möjlighet att köpa nya elcertifikat för att undvika att drabbas av en sanktionsavgift, låt vara ibland till ett högre pris än han tidigare betalat. Samma synsätt gör sig gällande här, som i fråga om producenterna. Det finns alltså inte heller här anledning att införa någon särskild begränsning i fråga om utmätning.

De icke kvotpliktigas innehav av elcertifikat

Såsom anförts inledningsvis kommer även ett obestämt antal fysiska eller juridiska personer som inte är kvotpliktiga att innehå elcertifikat.

De icke kvotpliktigas innehav av elcertifikat bör också kunna utmätas. I det här fallet gör sig inte ens de skäl att avvakta med att ta just dessa tillgångar i anspråk vid utmätning, som gäller i fråga om de kvotpliktiga, gällande.

Betalningssäkring och kvarstad

Såsom framgår av det föregående kapitlet skall även betalningssäkring och kvarstad beträffande elcertifikat noteras i elcertifikatsregistret.

Betalningssäkring kan användas för att säkerställa det allmännas krav enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter. På skattemyndighetens begäran kan länsrätten besluta om betalningssäkring. Som förutsättning för att bevilja åtgärden gäller att gäldenären försöker att komma undan sin betalningsskyldighet och att skulden är betydande. På

begäran av skattemyndigheten kan kronofogdemyndigheten därefter omedelbart verkställa beslutet. I fråga om verkställighet av beslut om betalningssäkring skall enligt 11 § i nämnda lag bl.a. 5 kap. UB äga tillämpning. Vidare kan konstateras att den beskrivna bestämmelsen i 4. kap. 3 § UB kan äga tillämpning även här.

Kvarstad innebär en av domstol beslutad säkerhetsåtgärd, vilken kan förekomma i såväl civilrättsliga som straffrättsliga sammanhang. I tvistemål kan enligt 15 kap. 1 § rättegångsbalken kvarstad beviljas om sökanden visar sannolika skäl för att han har en fordran och det skäligen kan befaras att motparten genom att avvika, gömma undan egendom eller på annat sätt undandrar sig att betala skulden. Kvarstad läggs på så mycket av motpartens egendom att fordringen kan antas bli täckt vid utmätning. I brottmål kan enligt 26 kap. 1 § RB kvarstad läggas på egendom som tillhör någon för brott skäligen misstänkt, om det på ovan angivna grunder kan befaras att den misstänkte inte kommer att betala t.ex. böter eller skadestånd.

Vid verkställighet av beslut om kvarstad för fordran skall i princip samma regler tillämpas som vid utmätning. Enligt 16 kap. 13 § UB skall bl.a. 5 kap. UB äga tillämpning. Bestämmelsen i 4 kap. 3 § UB kan även i dessa sammanhang innebära att elcertifikat inte tas i anspråk, om annan egendom anses lämpligare.

Gällande bestämmelser rörande betalningssäkring och kvarstad kan tillämpas även på elcertifikat.

Verkan av utmätning och säkerställande

Utmätning ger sökanden förmånsrätt i den utmätta egendomen och innebär härigenom ett förvärv, som närmast kan liknas med förvärv av panträtt (jfr 8 § förmånsrättslagen). Enligt huvudregeln i 4 kap. 30 § UB skall utmätning medföra förmånsrätt i och med beslutet om utmätning. När det gäller egendom som skall registreras har i stället, enligt samma paragraf, förmånsrättens inträde reglerats genom de inskrivningssystem som finns

beträffande olika egendomsslag. Exempelvis uppkommer förmånsrätt i utmäta finansiella instrument enligt 4 kap. 30 § fjärde stycket, när utmätning registreras på ett konto enligt kontoföringslagen. De sakrättsliga frågor, som kan uppkomma beträffande elcertifikat, är avhängiga av olika noteringsåtgärder på certifikatkonton. Frågan om förmånsrättens inträde när det gäller utmätning av elcertifikat bör regleras med hänsyn därtill. En bestämmelse i UB, som innebär att en notering av utmätningen på ett certifikatkonto enligt lagen om elcertifikat medför förmånsrätt, är därför motiverad.

När ett elcertifikat har pantsatts skall även detta noteras på pantsättarens konto.

När en utmätning beslutats får gäldenären, enligt huvudregeln i 4 kap. 29 § UB, inte förfoga över den utmäta egendomen. Förbudet inträder således genom beslutet om utmätning, vilket gäldenären skall underrättas om skriftligen enligt 6 kap. 9 § utmätningsförordningen (1981:981). Gäldenären kan således inte sakna kunskap om att hans elcertifikat blivit utmäta och att han följaktligen inte får förfoga över dessa i strid med utmätningsbeslutet. Utmätning av lös egendom måste dock säkerställas, så att gäldenären förhindras, eller det i vart fall försvåras för denne att förfoga över egendomen. Utmätning av lös egendom skall säkerställas enligt vad som sägs i 6 kap. UB.

Även säkerställandet av en utmätning måste ske genom en notering på ett certifikatkonto.

På samma sätt som det i 4 § förmånsrättslagen (1970:979) samt 4 kap. 30 § och 6 kap. 2 § UB hänvisas till en rättighet enligt kontoföringslagen bör det införas en hänvisning till lagen om elcertifikat.

När det gäller konkurrens mellan utmätning och överlåtelser respektive pantsättning av elcertifikat, finns en bestämmelse i lagen om elcertifikat som reglerar den situationen. Bestämmelsen innebär att om ett elcertifikat överlåtits av någon som saknade rätt att förfoga över detta, blir överlåtelsern gällande om certifikatet vid tidpunkten för överlåtelsern var noterat på överlåtarens certifikatkonto och anmälan om överlåtelsern har noterats samt

förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtarens inte ägde rätt att förfoga över certifikatet.

Konkurs

Om en innehavare av elcertifikat har gått i konkurs, skall även detta noteras på hans certifikatkonto.

Konkurs är ett rättsligt tvångsförfarande genom vilket gäldenären förlorar rådigheten över sin egendom, som i stället skall användas för att tillgodose fordringsägarnas krav på betalning. Till ett konkursbo räknas, enligt 3 kap. 3 § konkurslagen (1987:672), i princip all egendom som tillhör gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är sådan att den kan utmätas.

Som framgår av det ovan sagda skall elcertifikat inte vara undantagna från utmätning. Elcertifikat kan således utgöra en tillgång i ett konkursbo.

13 Prisinformation

Vid handeln med elcertifikat, som kommer att ske genom bilaterala avtal mellan enskilda köpare och säljare av elcertifikat kommer priset för certifikaten normalt inte att offentliggöras. Det kan därför finnas svårigheter för marknadens aktörer och för andra intressenter att få tillförlitlig information om marknadspriset på certifikaten. Sådan information är nödvändig för marknadens stabilitet och aktörernas förtroende för systemet som sådant. Redan i certifikatsystemets inledningsskede föreligger det alltså ett behov av information om marknadspriset på certifikat. Vid anmälningar om notering av överlåtelser av elcertifikat skall således en uppgift lämnas om det pris man kommit överens om. Svenska kraftnät skall fortlöpande offentliggöra information om överlåtelser av elcertifikat. Informationen skall gälla tidpunkten för överlåtelser, antalet överlåtna certifikat och till vilket pris certifikaten överlåtits. Någon ytterligare information, rörande exempelvis parternas identitet, skall inte offentliggöras.

Även det volymvägda medelvärde av priset på elcertifikat är av intresse för marknadens aktörer, eftersom det bl.a. skall vara bestämmande för sanktionsavgiftens storlek. Svenska kraftnät skall därför fortlöpande offentliggöra även sådan information.

14 Kvotplikten

14.1 Vem skall vara kvotpliktig?

Genom elcertifikatsystemet skall produktionen av el från förnybara energikällor främjas och dess andel av elproduktionen i Sverige skall öka. Denna andel kan uttryckas som en kvot mellan den förnybara elproduktionen och den totala mängden använd el i landet. Det föreslagna certifikatsystemet bygger på att en efterfrågan av elcertifikat skapas, genom att en viss kategori aktörer på elmarknaden åläggs en kvotplikt. För dessa aktörer representerar kvotplikten en skyldighet att införskaffa ett visst antal certifikat, som motsvarar en bestämd andel av den egna försäljningen eller förbrukningen av el på så sätt att varje certifikat motsvarar 1 megawattimme försäld eller förbrukad el. Kvotplikten skall fullgöras genom att de kvotpliktiga förvärvar elcertifikat och redovisar dessa till staten.

En central fråga är vilka aktörer som skall åläggas en sådan kvotplikt. Utgångspunkten bör vara att finna en väldefinierad och relativt begränsad krets av aktörer, som har förutsättningar att hantera kvotplikten på ett professionellt sätt. För att låta slutanvändare av el vara kvotpliktiga talar det faktum att kostnaderna för elcertifikaten slutligt kommer att belasta dem, eftersom elleverantören enligt nedan kommer att ta ut kostnaden för tjänsten att hantera kvotplikten. Denna tjänst kommer att prissättas enligt avtal med elanvändaren. Det är därför naturligt att den som betalar för denna tjänst kan önska att själv påverka kostnaden, genom att själv hantera kvotplikten. Då det gäller större elanvändare, exempelvis företag, är det naturligt att dessa

har resurser för och ett intresse av att själva hantera inköp och redovisning av certifikat. Elanvändarna skall således ges en möjlighet att registrera sig som kvotpliktiga.

Systemet måste samtidigt utformas så att det blir så kostnads-effektivt och enkelt att administrera som möjligt. Ett system där landets samtliga elanvändare, såväl privatpersoner som företag, själva måste ta initiativ för att anskaffa elcertifikat uppfyller inte de kriterierna. Certifikatkostnaden för exempelvis en lägenhetskund torde kunna uppskattas till mindre än 50 kr per år. Man kan därför på goda grunder anta att denna kostnad inte utgör ett starkt incitament att själv hantera kvotplikten. Samtidigt är det troligt att vissa kunder har ett särskilt intresse av att köpa elcertifikat som härrör från en viss producent eller från ett visst kraftslag, eller att det kan skapas kollektiv av elanvändare som gemensamt vill köpa elcertifikat. Det bör därför finnas en möjlighet även för dessa elanvändare att registrera sig som kvotpliktiga för den el som de förbrukat.

För de slutkunder som inte aktivt väljer att registrera sig måste en annan lösning finnas, som innebär att kvotplikten fullgörs av någon annan. Man kan överväga möjligheten att ålägga nätägare, balansansvariga eller elleverantörer en kvotplikt för dessa kunders elförbrukning.

Nätbolagen är enligt ellagens bestämmelser skyldiga att mäta och rapportera den mängd el som de tar emot och distribuerar. De har också en affärsrelation till slutkunderna och skulle därmed kunna debitera kostnaden för elcertifikaten i samband med att de fakturerar nätavgiften. Nätbolagen, vilka är ca 200 till antalet, är emellertid enligt lag förbjudna att ägna sig åt handel med el, utom för den el som avses täcka förlusterna i nätet och de sysslar uteslutande med transmission av elektrisk kraft. Några särskilda resurser att hantera omsättningen av elcertifikat torde normalt inte finnas i sådana företag. Det vore således inte lämpligt att utse dem att hantera kvotplikten.

De balansansvariga är företag som genom avtal med Svenska kraftnät åtagit sig ett balansansvar för en eller flera elanvändare. Det innebär att de tagit det ekonomiska ansvaret för att det

svenska elsystemet tillförs lika mycket el som används av de elförbrukare man har balansansvar för. Det är fråga om ett fyrtiotal bolag, av vilka ett flertal även är elproducenter. Ett argument för att lägga kvotplikten på dessa är att det är lätt att fastställa nämnaren i kvoten och att de står i avtalsförhållande med Svenska kraftnät. Antalet balansansvariga är dock begränsat och många av dem är elproducenter, som sannolikt kommer att tilldelas elcertifikat. Detta kan medföra störningar då det gäller att etablera en marknad för elcertifikaten. Därtill kommer att de, i sin funktion som balansansvariga, inte har någon relation till slutanvändarna av el. Det vore således inte lämpligt att utse dem att hantera kvotplikten.

Elleverantörerna är lätta att identifiera och är till antalet så många, att en marknad för handel med elcertifikat kommer att uppstå. De har en vana vid handel med el, vilken i vissa avseenden liknar handel med värdepapper och de står i ett avtalsförhållande till slutkunderna. Några avgörande nackdelar med att låta dessa hantera kvotplikten har inte framkommit.

Vid en samlad bedömning är de således mest ändamålsenligt att utforma systemet så att yrkesmässiga elleverantörer åläggs kvotplikt i förhållande till den mängd el de försålt i de fall slutkunden inte valt att frivilligt registrera sig som kvotpliktig.

Elleverantören skall i dessa fall ha rätt att av elanvändaren ta ut kostnaden för den tjänst som det innebär att hantera kvotplikten för elanvändarens räkning. Genom att i avtal med kunden komma överens om ett pris på denna tjänst, är det således elleverantören, och inte kunden, som står risken för att elleverantören köper elcertifikat till ett högre pris än vad som är nödvändigt, eller att leverantören blir tvungen att betala sanktionsavgiften. Elleverantören skall vara skyldig att särskilt redovisa den kostnad han debiterat sin kund för tjänsten, vilket lämpligen kan ske när denne fakturerar kunden för hans förbrukning av el. I de fall en elanvändare själv producerat eller importerat el som han själv förbrukat skall denne vara kvotpliktig för den el som han själv producerat eller importerat. När en elleverantör sålt el till en sådan elanvändare som även producerat eller importerat el, så

skall leverantören vara kvotpliktig för den försålda elen. Detta beror på att leverantören har kontroll över den el som han har försålt till en sådan elanvändare, men han har inga uppgifter om hur produktionen eller importen av el har varit. För denna del skall elanvändaren således själv vara kvotpliktig. Det är dock rimligt att undanta de minsta producenterna av el för eget bruk. Elanvändare som producerar el för eget bruk i en anläggning där generatoren har en märkeffekt som är mindre än 50 kilowatt, undantas från kvotplikten för sådan el.

När det gäller den elintensiva industrin, nämligen stål- och metallverk, massa- och pappersindustrin, baskemikalieindustrin eller gruvindustrin, som enligt nedan åsatts kvotplikten noll för den el som förbrukas i tillverkningsprocessen, så skall dessa företag vara kvotpliktiga. I dessa fall har leverantören visserligen kontroll över hur mycket el han totalt försålt till företaget, men kan inte veta hur mycket som förbrukats i tillverkningsprocessen respektive i kontor, lager och andra utrymmen. Det är därför lämpligt att företagen inom den elintensiva industrin skall vara kvotpliktiga, även om den el som förbrukats i tillverkningsprocessen är åsatt kvotplikten noll. Beträffande avgränsningen av sådan industri, se nedan under avsnittet om kvotpliktens fullgörande.

Slutligen kan, såsom ovan angivits, elanvändare frivilligt registrera sig som kvotpliktiga.

Det kommer således att finnas fyra kategorier kvotpliktiga. Elleverantörer, elanvändare som producerat eller importerat el som de själva förbrukat, elanvändare i den elintensiva industrin och de som frivilligt registrerat sig som kvotpliktiga.

När det gäller såväl försåld som förbrukad el så är det den fakturerade elen som avses. När en elanvändares förbrukning av el är timmätt, överensstämmer mängden såld, dvs. förbrukad el, med den mängd el som också fakturerats. Det är alltså samma mängd el han köpt, förbrukat och fakturerats för. Däremot faktureras många företag och hushållskunder i enlighet med beräknad, preliminär förbrukning. Det innebär att den faktiskt förbrukade mängden el inte alltid överensstämmer med den

preliminärt beräknade och fakturerade mängden el. Om det efter avläsning av mätaren visar sig att användaren faktiskt förbrukat mer el än enligt den preliminära beräkningen, som legat till grund för faktureringen, så faktureras han för denna el vid ett senare faktureringsstillfälle. Skulle det motsatta förhållandet gälla, dvs. att en elanvändare faktiskt förbrukat en mindre mängd el än den preliminärt beräknade och fakturerade, så krediteras han denna vid ett senare faktureringsstillfälle. Slutresultatet blir således korrekt, även om man med försåld eller förbrukad el avser fakturerad el. Att genomgående använda fakturerad el förenklar systemet. Därtill kommer att många elanvändare inte har tillgång till sin elmätare, varför de själva inte kan avläsa sin förbrukning.

14.2 Registrering av kvotpliktiga

Eftersom kvotplikten omfattar hela kalenderår, är det lämpligt att elanvändare som önskar registrera sig som kvotpliktiga kan göra detta för ett eller flera kalenderår. För att Energimyndigheten skall ha möjlighet att registrera dessa före det år som kvotplikten avser, och elleverantören därmed skall kunna undanta elanvändarens inköp från den försäljning som leverantören är kvotpliktig för, skall anmälan om registrering ske senast den 1 december året före det nämnda året. Anledningen till att en registrering inte kan ske för del av år, är att det skulle medföra administrativa problem för elleverantörerna, att under löpande kalenderår hantera förändringar i kvotplikten för dem de försäljer el till.

Elleverantörer, elanvändare som producerat eller importerat el som de själva förbrukat och elanvändare inom den elintensiva industrin skall anmäla sig för registrering. Anmälan skall göras senast fyra veckor innan kvotplikten inträder.

Energimyndigheten bör ges en viss möjlighet att ex officio registrera dessa kategorier, även om de inte själva har anmält sig för registrering. Myndigheten skall i så fall ha grundad anledning att anta att den som inte anmält sig för registrering är kvotpliktig och att denne underlåtit att registrera sig. Av

rättssäkerhetsskäl skall den som berörs av åtgärden beredas tillfälle att yttra sig innan registrering sker.

Frågan om en elanvändare avser att själv hantera sin kvotplikt, torde i allmänhet beröras i de avtal om leverans av el som kommer att träffas. Eftersom elleverantören – enligt huvudregeln – alltid är kvotpliktig för el som försålts till elanvändare som inte registrerat sig som kvotpliktiga, har leverantören behov av att kunna kontrollera om hans kunder har registrerat sig. Detta intresse kan tillgodoses genom att elleverantören inhämtar sådana uppgifter från Energimyndigheten.

14.3 Deklarationsskyldighet

Den som är kvotpliktig skall senast den 1 mars varje år till Energimyndigheten lämna en deklaration av den el som den kvotpliktige har försålt eller förbrukat under föregående kalenderår. Även sådan el som undantas från kvotplikten, s.k. förlustel och frikraft, skall deklarerars, liksom den el som förbrukats i tillverkningsprocessen i elintensiv industri.

Elanvändare kan producera el från förnybara energikällor för egen förbrukning i en anläggning vars produktion inte är timmätt. En sådan elanvändare skall ha rätt att från sin kvotplikt avräkna denna produktion, under förutsättning att den deklarerars. En sådan deklaration skall inges till energimyndigheten på samma sätt som andra deklarationer, enligt ovan.

Deklarationen av försåld eller förbrukad el skall utgöra ett underlag för den kvotpliktige att avgöra hur många elcertifikat som skall inges till Energimyndigheten den 1 april. Samtidigt skall deklarationen vara ett kontrollinstrument för myndigheten, när den skall bedöma om rätt antal elcertifikat givits in av den kvotpliktige. Tidpunkten den 1 mars har valts med hänsyn till den kvotpliktiges möjlighet att fastställa mängden el som försålts eller, såvitt avser elanvändare, förbrukats föregående år. För att Energimyndigheten skall kunna fullgöra sin kontrollfunktion, skall den kvotpliktige se till att det finns ett rimligt underlag för deklarationen. De kvotpliktiga skall vara skyldiga att i skälig

omfattning sörja för att det genom räkenskaper, anteckningar eller på annat sätt finns underlag för denna deklarationsskyldighet. Sådana handlingar skall bevaras i sju år efter utgången av det år då deklarationsskyldigheten förelåg.

Närmare bestämmelser om skyldigheten att lämna deklaration och om att föra räkenskaper och bevara handlingar bör meddelas av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

14.4 Ofullständiga deklarationer

Energimyndigheten kommer att ha ett antal viktiga kontroll- och beslutsfunktioner i elcertifikatsystemet. Det är därför av stor vikt att myndigheten får tillgång till relevant underlag för sina bedömningar. Normal torde detta fungera på frivillighetens väg. Det får nämligen förutsättas att de kvotpliktiga i regel inte motsätter sig att lämna det material som krävs för att myndigheten skall kunna fullgöra sina åligganden. I allmänhet torde deklarationer och relevant material skickas in till myndigheten efter informella kontakter med de kvotpliktiga.

I vissa fall kan det dock finnas behov för myndigheten att begära in deklarationer eller kompletteringar till dessa och att det kan ske i en tvingande ordning. Energimyndigheten bör därför få möjlighet att meddela förelägganden att inge deklaration eller att komplettera ofullständiga deklarationer. Myndigheten skall också ha möjlighet att förelägga kvotpliktiga att lämna uppgifter, att visa upp handlingar, eller att inge kopior av handlingar. Ett sådant föreläggande får bara ske om det behövs för att kontrollera att de uppgifter som den kvotpliktige lämnat i deklaration eller på annat sätt är riktiga.

De nämnda föreläggandena skall, för att bli verkningsfulla, kunna förenas med vite.

14.5 Fullgörandet av kvotplikten

Kvotperioden bör vara ett år och den skall sammanfalla med kalenderåret. Om kvotperioden görs kortare, skulle hänsyn behöva tas till säsongsvariationer i elproduktionen, vilket försvårar utformningen av kvoten, och administrationen av systemet skulle bli mycket mer omfattande. Ettåriga kvotperioder, som sammanfaller med kalenderåret, är därför lämpligast. Tidpunkten för redovisningen av elcertifikaten skall vara den 1 april varje år, och bör väljas av två skäl. De elcertifikat som hänför sig till produktionen av förnybar el under tiden från årsskiftet fram till den 1 april skall kunna användas för att fullgöra kvotplikten under innevarande år. Den kvotpliktige skall således kunna ”köpa i kapp” de certifikat som fattas. Dessutom har Energimyndigheten haft möjlighet att granska flertalet av de deklARATIONER som senast skall ha ingivits en månad tidigare.

Det är inte rimligt att kvotskyldigheten skall gälla för el som förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan överföring av el på nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion, s.k. förlustel. Det vore heller inte rimligt att kvotskyldigheten skall gälla el som till en lägre effekt än 50 kilowatt, utan ersättning, levererats av en producent eller en leverantör till en förbrukare som inte står i intressegemenskap med producenten eller leverantören, s.k. frikraft. Som beskrivits ovan i avsnittet om mätning och rapportering, kan det hända att elanvändare producerar el från förnybara energikällor för egen förbrukning och deras produktion inte är timmätt. Det vore oskäligt om dessa producenter inte skulle få tillgodoräkna sig denna produktion. En sådan elanvändare skall ha rätt att från sin kvotplikt avräkna denna produktion, under förutsättning att den deklarerats.

För närvarande sker en översyn av regler för nedsättning av energiskatter för vissa sektorer (Fi 2001:09, dir. 2001:29). Kommitténs huvuduppgift är att utreda utformningen av regler för nedsättning av skatt på energi inom sektorer som är utsatta för

internationell konkurrens. Den skall också utreda förutsättningarna för en annan avgränsning av området för energiskattenedsättning för de konkurrensutsatta sektorerna än vad som gäller i dag. Kommittén väntas slutföra sitt arbete under år 2002. När detta arbete har slutförts finns förutsättningar att göra en helhetsbedömning av de framtida villkoren för den elintensiva industrin med avseende på den samlade belastningen av skatter, avgifter och kvotplikt. En sådan översyn kan genomföras vid kontrollstationen år 2004. För tiden fram till denna bedömning är det rimligt att den elintensiva industrin tilldelas en kvotplikt som är noll för den el som förbrukats i tillverkningsprocessen. Skälet till att undanta elintensiv industri är att de skall erbjudas villkor som är likartade de som konkurrenter i andra länder, främst inom EU, har. Kostnader, som motsvarar de som kvotplikten medför för svenska företag, saknas för närvarande i flertalet av den elintensiva industrins konkurrentländer. Att ålägga dessa branscher ökade kostnader via kvotplikten skulle kunna få till följd att företag flyttar sin verksamhet till andra länder med lägre kostnadstryck och lägre miljökrav än Sverige. Det är därför motiverat att medge ett undantag för den el som förbrukas i tillverkningsprocessen i sådan industri. Om liknande system införs i andra länder, och som innebär att industrin åläggs kvotplikt, bör naturligtvis denna kategori inte längre undantas. När det gäller att bestämma vilken industri som är elintensiv industri skall Statistiska centralbyråns klassificering efter s.k. SNI-koder (svensk näringsgrensindelning) vara vägledande. Dessa är 131 (järnmalmsgruvor), 132 (andra metallmalmsgruvor), 2111 (massaindustri), 2112 (pappers- och pappindustri), 241 (baskemikalieindustri), 271–273 (järn- och stålverk) och 274–275 (andra metallverk; gjuterier).

14.6 Kvotens utveckling över tiden

Det antal elcertifikat som en kvotpliktig skall ge in till Energimyndigheten framgår av följande tabell. Antalet certifikat den

kvotpliktige skall inge bestäms för varje år till ett visst antal hela certifikat genom avrundning till närmaste heltal, dock lägst ett.

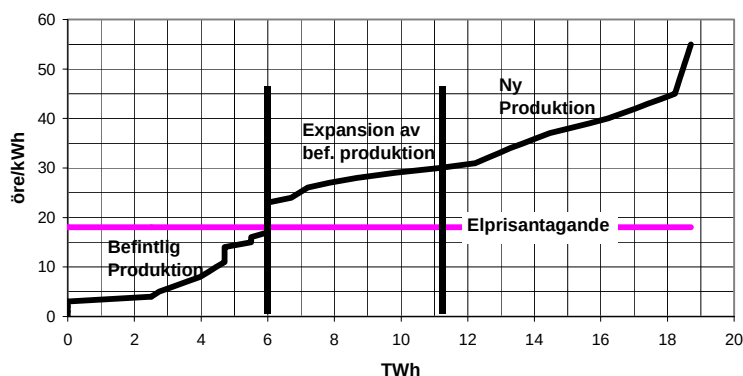
År för vilket kvotplikt skall fullgöras	Antal elcertifikat per levererad eller förbrukad megawattimme
2003	0,067
2004	0,077
2005	0,097
2006	0,117
2007	0,131
2008	0,142
2009	0,149
2010	0,156

En översyn av de framtida kvotnivåerna bör göras vartannat år med start 2004. Med hänsyn till kravet på stabilitet bör omprövningen vid dessa tillfällen inte omfatta nästkommande år. I samband med omprövningen 2004 bör också möjligheten övervägas att höja ambitionsnivån när det gäller målet för den framtida förnybara elproduktionen. År 2004 utgör också en kontrollstation för klimatpropositionen, vilket kan få stor betydelse för den framtida inriktningen. Vid en positiv utveckling, avseende t.ex. teknik, ekonomi och efterfrågan, är regeringens bedömning att målet för förnybar elproduktion skall höjas till en ökning med 15 TWh till år 2012.

Elcertifikatutredningens förslag på kvoter grundar sig på beräkningar utifrån målet, en ökning av elproduktionen med förnybara energikällor med 10 TWh under åren 2003 till och med 2010. Utgångspunkten för Elcertifikatutredningens förslag var en bedömning av den s.k. utbudskurvan för certifikatsberättigad elproduktion och elanvändningens framtida utveckling. För att konstruera en utbudskurva har utredningen gjort bedömningar av olika kraftslags produktionspotential vid olika prisnivåer. Man har även gjort bedömningar om introduktionstakt och ledtider.

Som anges i figur 1 så kommer befintlig produktion in först, därefter expansion av befintlig produktion och slutligen ny produktion. Expansion av befintlig produktion och ny produktion kommer dock till viss del att gå omlott, eftersom viss typ av ny produktion har lägre produktionskostnader än vissa former av expansion i befintlig produktion.

Figur 1 Utbudskurva för certifikatsberättigad elproduktion där den certifikatsberättigade elproduktionen uttrycks som en funktion av produktionskostnaderna.

Som framgår av figuren så uppgår den befintliga förnybara elproduktionen i anläggningar som enligt utredningens förslag skall vara certifikatberättigade till ca 6 TWh. Med den omfattning av kvotplikten som föreslagits och nuvarande nivå på elanvändning hos de kvotpliktiga så uppskattas de kvotpliktigas sammanlagda elanvändning år 2003 till ca 103 TWh. Detta innebär att befintlig certifikatsberättigad elproduktion motsvarar en kvot på 6:103, dvs. ca 0,06, där kvoten anger det antal elcertifikat per försäld eller förbrukad megawattimme som den kvotpliktige skall ge in till Energimyndigheten. Vid en oförändrad nivå på kvotplikten kommer efterfrågan på elcertifikat att öka om elanvändningen ökar. Efterfrågan på certifikat kommer alltså att

vara beroende av såväl elanvändningens utveckling som den fastställda kvoten.

Eftersom certifikatssystemet skall leda till en ökad användning av förnybar elproduktion, så bör kvotplikten hela tiden ligga högre än tillgängligt utbud av elcertifikat. Ett alltför stort avstånd mellan kvotens storlek och tillgången på certifikat kan dock innebära snabba och kraftiga svängningar i certifikatspriset, vilket inte är önskvärt. Orsaken till sådana svängningar är framför allt de ledtider som krävs både för nya produktionsanläggningar och för anpassning av befintliga anläggningar. Osäkerheten om dessa ledtider gör att kvotplikten inledningsvis bör ha en måttlig ökningstakt, för att sedan accelerera mot slutet av perioden. Utredningens förslag är väl avvägt och bör leda till att målet att öka den förnybara elproduktionen med 10 TWh till år 2010 bör kunna uppnås. De värden på kvoten som anges i utredningens förslag har dock omräknats med hänsyn till föreslagen ändring av undantaget för elintensiv industri i förhållande till utredningens förslag. En stabil prisutveckling för elcertifikaten gynnas av att kvoten höjs något under det första året så att ökningen av den förnybara elproduktion ungefär blir lika stor under de två inledande åren. Kvoten det första året bör därför sätts till 0,067 istället för 0,064, som utredningen föreslagit.

Med den nivå på kvotplikten som föreslås för de första åren kommer certifikatspriset dock inte att vara tillräckligt högt för att stimulera till nyinvesteringar i vindkraft som för närvarande har betydligt högre produktionskostnader än tillskott av bio-bränslebaserad elproduktion i befintliga produktionsanläggningar. En övergångslösning som innebär att ett särskilt stöd utgår till vindkraftsproducerad el kommer därför att krävas för att utvecklingen inom detta område inte skall bromsas upp.

Att kvotplikten fastställs för en längre tidsperiod är viktigt för systemets stabilitet och tillförlitlighet och innebär att elproducenterna och de kvotpliktiga har möjlighet att förutse kvotpliktens utveckling över tiden. Ett system som innebär årliga justeringar av kvotplikten tillgodoser inte dessa grundläggande

krav. Samtidigt är den framtida utvecklingen av såväl elanvändningen som den förnybara elproduktionen förknippade med betydande osäkerheter. Systemets utveckling bör därför noga följas, liksom dess effekter på den avsedda ökningen av produktionen av el med förnybara energikällor. En översyn av de framtida kvotnivåerna bör göras vart annat år med start 2004. Med hänsyn till kravet på stabilitet bör omprövningen vid dessa tillfällen inte att omfattade nästkommande år. Omprövningen år 2004 bör således avse kvotplikten för åren 2006 till 2010. År 2004 utgör också en kontrollstation för klimatpropositionen, vilket kan få stor betydelse för denna utvärdering. I samband med denna omprövning bör också möjligheten att höja ambitionsnivån övervägas. Detta i syfte att ytterligare öka ambitionen i införandet av förnybara energikällor, främst vindkraft, så att detta kraftslag bidrar på en nivå som är förenlig med statsmakternas ambition att kraftfullt satsa på vindkraft. Den fortsatta utbyggnaden av vindkraften genom införandet av certifikatsystemet kompletteras med ett separat stöd för vindkraften under en övergångsperiod. Vid en positiv utveckling skulle en lämplig justering av målet skulle kunna vara att öka den förnybara elproduktionen med 15 TWh till år 2012.

Helheten i elcertifikatsystemet är mycket viktig för systemets funktion. Mål, kvotstorleken, taket på sanktionsavgiften och certifikatpriserna, såväl de marknadsmässiga som det garantipris som föreslås, har ett nära samband och är beroende av varandra. Det är därför inte möjligt att i någon högre grad, isolerat ändra någon av dessa variabler, eftersom detta kan få oväntade, eller oönskade effekter på andra delar av systemet.

15 Sanktionsavgiften

15.1 Sanktionsavgiften

Om en kvotpliktig underlåter att ge in det antal elcertifikat han är skyldig till enligt sin kvotplikt, skall han betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften per certifikat som inte ingivits skall uppgå till 150 procent av det volymvägda medelvärdet av certifikatspriset under perioden från och med den 1 april föregående år till och med den 31 mars det år certifikaten skall inges. Sanktionsavgiften för åren 2004 och 2005 skall inte överstiga 200 kronor per certifikat.

Sanktionsavgiften skall motivera de kvotpliktiga att fullgöra kvotplikten. Samtidigt får ett fast pris på sanktionsavgiften funktionen av ett pristak för certifikaten och utgör därmed ett slags konsumentskydd. Sanktionsavgiften bör sättas i relation till certifikatpriset och vara högre än detta pris. För att få en rättvisande bild av priset på elcertifikaten under hela det år som föregår tidpunkten då certifikaten skall redovisas till staten, bör ett volymvägt medelvärde av de belopp som betalats för alla sålda certifikat under året tillämpas. Att bestämma sanktionsavgiften till 150 procent av detta medelvärde, innebär en avvägning mellan syftet att få de kvotpliktiga att fullgöra sin kvotplikt och konsumentintresset att certifikatpriset inte tillåts att skjuta i höjden. Med ett sanktionsbelopp som relateras till medelvärdet av certifikatpriset blir sanktionsgränsen ”flytande”. Därigenom minskas risken för att sanktionen i sig blir styrande för priset på elcertifikaten, särskilt för den inledande handeln under året. En effektiv prisbildning kommer att innebära att certifikatpriset

kommer att följa det jämviktspris som uppstår mellan utbud och efterfrågan på certifikaten. Producentens intäkter består av elpris och certifikatpris. Det elpris som producenten kan få är starkt avhängigt av den totala vattenkraftproduktionen i det nordiska systemet. Det innebär att ett våtår ger låga elpriser och ett torrår höga elpriser. Prisbildningen på certifikat är också avhängig vattenkraftproduktionen under året. Genomslaget på certifikatpriset torde dock vara mindre genom att vattenkraftens relativa andel på certifikatmarknaden är mindre, genom att den kvotpliktige har möjlighet att ”köpa i fatt” certifikat under årets första tre månader och att certifikaten kan sparas från det ena året till det andra. Även med hänsyn till detta, är en variabel sanktionsavgift att föredra framför en fast.

Som ett skydd mot att de kvotpliktiga drabbas av orimligt höga sanktionsavgifter under systemets inledningsskede, införs en begränsning av sanktionsavgiftens storlek, ett s.k. sanktionstak. Som anförts ovan under avsnittet om kvotens storlek, är målet, kvotstorleken, certifikatpriserna, sanktionsavgiftens storlek och det garantipris som beskrivs nedan beroende av varandra. Att väsentligt höja eller sänka sanktionstaket kan få oväntade och ogynnsamma konsekvenser för andra delar i certifikatsystemet. Ett sanktionstak ger en entydig prisinformation till marknaden vilket kan medföra att det blir styrande för prisbildningen på elcertifikaten, dvs. elcertifikatpriset styrs in mot sanktionstaket. Risker för att detta sker torde vara större om sanktionstaket ligger nära marginalpriset för elcertifikaten än om avståndet dem emellan är större. Elcertifikatsutredningen har föreslagit ett sanktionstak på 200 kr per elcertifikat för perioden 2003–2008. Denna siffra baseras på de förslag till kvoter som utredningen lämnat för samma period och på de beräkningar av potential och produktionskostnad som ligger till grund för utbudskurvan (fig. 1 i avsnittet om kvotplikten). Det finns därför inte skäl att föreslå en annan nivå på sanktionstaket än vad utredningen gjort. I takt med att kvoten höjs och certifikatpriset stiger finns dock en ökad risk för att sanktionstaket med tiden kommer att vara styrande för prisbildningen på certifikaten.

Denna risk förstärks också av den osäkerhet som råder när det gäller framtida produktionskostnader för förnybar elproduktion. Av detta skäl bör sanktionstakets giltighetstid begränsas på så sätt att under åren 2004 och 2005 får sanktionsavgiften inte överstiga 200 kr per certifikat som inte ingivits. Sanktionstakets prisstyrande inverkan bör noga följas upp och i samband med den omprövning av kvotens storlek som planeras till 2004, bör behovet av en förlängning och eventuell förändring av sanktionstakets utformning att övervägas.

15.2 Beslut om sanktionsavgift

Skyldigheten att lämna deklaration och frågan om eventuell sanktionsavgift aktualiseras varje år. I det stora flertalet fall bör deklarationen och det antal elcertifikat som den kvotpliktige inger till Energimyndigheten inte föranleda mer arbete för myndigheten än rena kontrollåtgärder och frågan om sanktionsavgift skall betalas torde inte uppkomma så ofta. Från rättssäkerhetssynpunkt, men även av administrativa skäl, är det ändå väsentligt att ett eventuellt beslut om sanktionsavgift fattas relativt omgående, så att saken i normalfallet är avgjord under det år då kvotplikten skall ha fullgjorts. Energimyndigheten skall således, inom sex månader från den tidpunkt då en fullständig deklaration inkommit, meddela ett eventuellt beslut om att sanktionsavgift skall betalas. Om ett sådant beslut inte fattats inom den angivna tiden, förfaller skyldigheten att betala sanktionsavgift för det aktuella året.

Om en kvotpliktig lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin försäljning eller förbrukning av el, och detta upptäcks efter de sex månader som Energimyndigheten haft på sig att fatta beslut om sanktionsavgift, skall myndigheten ändå ha möjlighet att meddela ett sådant beslut. Oriktiga eller vilseledande uppgifter i den kvotpliktiges deklaration kan också ha medfört att ett tidigare meddelat beslut om sanktionsavgift blivit felaktigt. Myndigheten skall i sådana fall ha rätt att ändra det felaktiga beslutet. Det krävs att den oriktiga eller vilseledande uppgiften

haft betydelse för beslutet. Andra felaktigheter, som inte inverkat på beslutet, kan inte föranleda någon ändring. Med oriktiga uppgifter avses även ofullständiga uppgifter.

Från rättssäkerhetssynpunkt och av administrativa skäl bör en tidsmässig gräns sättas för möjligheten att fatta sådana beslut. När fem år förflutit från det år då kvotplikten skall ha fullgjorts, bör möjligheten att meddela beslut om sanktionsavgift, eller att ändra tidigare beslut om sanktionsavgift, inte längre gälla. I de fall Energimyndigheten meddelar beslut om sanktionsavgift skall den, efter betalningsuppmaning, få verkställas, för att eftersläpningar i systemet skall undvikas.

16 Garantipris

En certifikatberättigad producent skall under åren 2004 till och med 2008 kunna lösa in föregående kalenderårs elcertifikat till ett fast pris. Inlösen skall ske från och med den 30 april till och med den 30 juni hos Energimyndigheten. De priser som skall gälla per certifikat framgår av nedanstående tabell.

År	Pris
2004	60 kr
2005	50 kr
2006	40 kr
2007	30 kr
2008	20 kr

Vid övergången från det nuvarande stödsystemet, till ett mer marknadsanpassat sätt att främja elproduktion från förnybara energikällor, är det mycket viktigt att det nya certifikatsystemet uppnår en hög trovärdighet och uppfattas som stabilt. Det är därför angeläget att producenterna under en inledande femårsperiod ges ett skydd mot alltför låga certifikatpriser. Garantipriset bör avtrappas och försvinna efter 2008. Vid den tidpunkten har kvotplikten ökats, vilket innebär att risken för mycket låga certifikatpriser torde vara avsevärt mindre. Garantipriset startar på en nivå om 60 kronor per certifikat och sjunker därefter till 20 kr år 2008, vilket framgår av ovanstående tabell.

Certifikaten bör inte kunna inlösas under löpande kvotperiod. Ett sådant system skulle visserligen ge producenterna en bättre

likviditet, men skulle troligen inte utnyttjas i särskilt hög utsträckning, eftersom man i så fall avhänder sig möjligheten att senare avsätta certifikaten till ett möjligt, högre marknadspris. Det kan även ha en prispåverkande effekt, eftersom staten löser in och annullerar certifikaten under perioden. Det lämpligaste är således att certifikaten kan inlösas året efter det år de utfärdats.

17 Tillsyn och avgifter

Energimyndigheten skall utöva tillsyn över efterlevanden av lagen om elcertifikat och av de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Denna tillsyn skall dock inte omfatta Affärsverket Svenska kraftnäts verksamhet.

För att tillsynen skall bli effektiv, bör myndigheten ha rätt att begära in de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen och meddela de förelägganden som krävs för att trygga efterlevanden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen. Även om detta i de flesta fall kommer att kunna ske på frivillighetens väg, behöver myndigheten i vissa fall ha en rätt att förena en begäran eller ett föreläggande vid vite. Om det finns anledning att anta att en person som omfattas av tillsynen begått brott, måste myndighetens möjlighet att tillämpa vitesförelägganden av rättssäkerhetsskäl begränsas. I en sådan situation skall myndigheten vara förhindrad att vid vite förelägga någon att medverka i en utredning som har samband med den gärning som brottsmiss-tanken avser.

En effektiv tillsyn kräver också att myndigheten har rätt att få tillträde till de produktionsanläggningar som omfattas av certifikatsystemet. Denna rätt skall dock inte, av rättssäkerhetsskäl, kunna omfatta bostäder.

Därtill kommer att myndigheten skall följa upp och utvärdera certifikatsystemet och kvotplikten och vid behov lämna förslag till regeringen om förändringar. En viktig uppgift är även att informera om det kvotbaserade certifikatsystemet, vilket är särskilt betydelsefullt inför systemets introduktion.

Myndigheten skall inte ha något direkt tillsynsansvar när det gäller omsättningen av elcertifikat. När det gäller sådan finns bestämmelser på bl.a. det marknadsrättsliga området, där Konkurrensverket och Konsumentverket är tillsynsmyndigheter.

Det stora flertalet av de certifikatberättigade producenterna och de kvotpliktiga torde ha tillgång till datorer. Om dessa har de tekniska förutsättningarna, kan de medges att göra ansökningar om godkännande av anläggningar, anmälningar om registrering samt inge deklARATIONER genom ett elektroniskt dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling. Under vilka förutsättningar ett sådant medgivande kan ges, kräver relativt tekniska bestämmelser, som bör anpassas till den administration som är förknippad med Energimyndighetens uppgifter samt de säkerhetskrav som bör ställas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimyndigheten, bör få meddela sådana föreskrifter.

17.1 Återkallelse av godkännande

Skulle en produktionsanläggning genomgå så väsentliga förändringar att den inte längre uppfyller de krav som ställs för godkännande, eller skulle anläggningens produktion inte längre vara timmätt, skall Energimyndigheten återkalla godkännandet. En sådan återkallelse skall innebära att anläggningens innehavare inte har rätt att få elcertifikat under den tid som återkallelsen gäller.

Andra förändringar i en produktionsanläggning som en gång godkänts för certifikatberättigad produktion medför dock i allmänhet inte att ett tidigare lämnat godkännande skall återkallas och att innehavaren därmed förlorar rätten att få elcertifikat.

Ett beslut om återkallelse skall gälla omedelbart. Skulle innehavaren trots detta redan ha tilldelats elcertifikat på felaktig grund behöver han inte återbära dessa till staten. En rimlig lösning är dock att han i stället skall betala en avgift till staten, motsvarande de sanktionsavgifter som kvotpliktiga kan åläggas att betala. En sådan avgift skall få verkställas. Om beslutet om åter-

kallelse ändras genom att Energimyndigheten omprövar sitt beslut, eller om ändringen sker efter överklagande, skall innehavaren ha rätt att i efterhand få elcertifikat för den produktion som ägt rum efter återkallelsen.

Biobränslebaserad elproduktion har en särställning när det gäller rätten att få elcertifikat. Vid sådan produktion av el kan exempelvis energikällan ändras. I sådana anläggningar ansvarar producenten för att anläggningen fortlöpande uppfyller de krav för godkännande som ställs på sådana produktionsanläggningar.

Om en innehavare av sådana anläggningar lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter i sin rapportering till Svenska kraftnät, eller om innehavaren även i annat fall lämnar sådana felaktiga uppgifter vid sin rapportering av mängden producerad förnybar el, skall Energimyndigheten besluta om att en sådan särskild avgift skall betalas. Beräkningen av en sådan avgift skall ske på samma sätt som i de fall då återkallelse av ett godkännande skett.

17.2 Avgifter

Elanvändare som frivilligt valt att registrera sig som kvotpliktiga skall utge en årlig registreringsavgift till Energimyndigheten. Avgiften för registrering skall sjunka under certifikatsystemets inledande år och skall år 2003 uppgå till 500 kronor, år 2004 till 300 kronor och år 2005 och följande år till 100 kronor.

Det finns anledning att anta att ett antal företag kommer att vilja registrera sig som kvotpliktiga, men det är också troligt att hushållskunder kommer att vilja göra detta. Härigenom får dessa, genom att frivilligt registrera sig som kvotpliktiga, en möjlighet att genom egna förvärv av certifikat påverka sina kostnader. Det torde också finnas ett antal slutkunder som på detta sätt vill främja en viss producent, eller ett visst kraftslag. Denna kategori kommer att orsaka kostnader på grund av ökad administration hos Energimyndigheten. Den årliga registreringsavgiften bör vara så hög, att denna krets, i vart fall inledningsvis, blir begränsad. Ett stort antal frivilliga registreringar kommer att öka myndighetens administration och därmed dess kostnader.

Därtill kommer att elleverantörerna kan ha vissa kontrollproblem, om ett stort antal elanvändare omedelbart, frivilligt registrerar sig som kvotpliktiga. Att sätta den årliga registreringsavgiften så hög, att den avskräcker från frivillig registrering är däremot inte rimligt. Utöver vad som ovan anförts rörande elanvändarnas intresse av att kunna påverka priset på elcertifikaten och att främja el från förnybara energikällor, är det viktigt för systemet som sådant, att fler aktörer får möjlighet att ta aktiv del i det. Omsättningen på certifikaten blir på så sätt större, incitamenten att organisera en eller flera handelsplatser ökar och främjandet av el från förnybara energikällor blir en angelägenhet som delas av flera. Samtidigt måste det, av de skäl som anförts ovan, finnas en viss begränsning av antalet kvotpliktiga de första åren systemet är i kraft. Det är även, från konsumentsynpunkt, rimligt att systemet får verka en tid och att elkonsumenterna därmed får möjlighet att bedöma de kostnader och skyldigheter det medför, innan registreringskostnaden skall sjunka till en mycket låg nivå. Den årliga registreringsavgiften bör därför vara 500 kronor det första året systemet är i kraft, men den skall sjunka till 300 kronor år 2004 och att den skall vara 100 kronor från och med år 2005.

17.3 Svenska kraftnäts avgifter

Svenska kraftnäts ansvar för kontoföringen av elcertifikat kommer att föranleda kostnader för verket. Svenska kraftnät skall ha rätt att ta ut avgifter för kontoföring och noteringar på certifikatkonton i anledning av överlåtelser och pantsättningar av elcertifikat. Denna rätt skall dock inte gälla vid sådan notering på ett certifikatkonto som sker vid tilldelning av elcertifikat, eller när elcertifikat ges in till Energimyndigheten genom notering på myndighetens konto i elcertifikatsregistret. Inte heller skall noteringar, som föranleds av andra myndigheters anmälningar eller underrättelser, vara avgiftsbelagda.

De avgifter som verket skall få ta ut, skall täcka verkets kostnader för kontoföring och de noteringsåtgärder som enligt ovan

företas beträffande elcertifikaten. Dessa avgifter bör fastställas av regeringen.

17.4 Förseningsavgift

Det är väsentligt att frågan om eventuell sanktionsavgift i normalfallet blir avgjord under det år då kvotplikten skall ha fullgjorts, så att systemet inte belastas med eftersläpningar och den extra administration som det innebär att infordra deklarationer. Det är således viktigt att de kvotpliktiga lämnar in sina deklarationer inom utsatt tid. Energimyndigheten skall därför ha rätt att ta ut en förseningsavgift av den kvotpliktige, om denne inte inkommit med sin deklaration senast den 1 mars. Av samma skäl som anförts ovan, är det viktigt att eventuella förseningsavgifter inte heller kommer att medföra eftersläpningar i systemet. Avgiften skall således få verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser, efter att myndigheten skickat ut en betalningsuppsmaning och betalning inte inkommit. Genom denna möjlighet kommer förseningsavgifter enligt elcertifikatlagen att hanteras på samma sätt som förseningsavgifter enligt ellagens (1997:857) bestämmelser.

17.5 Nätkoncessionärernas uppgiftsskyldighet

Med det föreslagna systemet med deklarationsplikt och de befogenheter Energimyndigheten får att inhämta uppgifter från de kvotpliktiga, kommer myndigheten i flertalet fall att ha ett fullgott underlag för att fastställa de kvotpliktigas försäljning eller förbrukning av el. I vissa fall kan dock Energimyndigheten ha behov av att närmare kontrollera de uppgifter som lämnas i deklarationerna. Nätkoncessionärerna, som bl.a. har till uppgift att mäta överförd el, har uppgifter om den mängd el som överförts till användarna inom koncessionärens område. De bör därför vara skyldiga att, på begäran, lämna sådana uppgifter till

Energimyndigheten. Ett föreläggande att ge in sådana uppgifter skall få förenas med vite.

18 Straffansvar

18.1 Straffansvar

Förtroendet för elcertifikatsystemet är bl.a. beroende av att de kvotpliktiga fullgör sina uppgifter och att de gör det på ett korrekt sätt.

Om den som är kvotpliktig underlåter att registrera sig, eller lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin förbrukning eller försäljning av el, undandrar han sig de skyldigheter som följer av lagen och äventyrar syftet med systemet. Sådana förfaranden skall, om de sker avsiktligt eller av oaktsamhet, kunna leda till straffansvar.

Oriktiga uppgifter om priset på elcertifikat, som avsiktligt eller av oaktsamhet lämnas vid anmälningar om överlåtelser till Svenska kraftnät skall också kunna föranleda straffansvar, om inte brottet är att anse som ringa. Detta ansvar föranleds av att det är viktigt att Svenska kraftnäts prisinformation på ett korrekt sätt återspeglar prissättningen av elcertifikat på marknaden, så att köpare och säljare kan bilda sig en uppfattning om certifikatens marknadsvärde.

De angivna gärningarna kan utgöra brott även enligt brottsbalkens bestämmelser. I en sådan situation kan inte elcertifikatlagens bestämmelser om ansvar tillämpas jämsides med brottsbalkens bestämmelser. Elcertifikatlagens bestämmelser om ansvar skall således tillämpas subsidiärt.

Av rättssäkerhetsskäl skall den som åsidosatt ett vitesföreläggande enligt elcertifikatlagen inte dömas till ansvar för en sådan gärning som omfattas av föreläggandet.

19 Överklagande

Energimyndighetens beslut om godkännande av anläggningar, registrering av kvotpliktiga, sanktionsavgifter och återkallelser av godkännanden skall kunna överklagas. Vidare skall ett antal beslut som myndigheten fattar vid sin tillsyn kunna överklagas, nämligen begäran att vid vite få upplysningar, förelägganden vid vite, särskilda avgifter som skall utgå i de fall en producent tilldelats certifikat under den tid ett godkännande är återkallat, liksom sådan avgift som skall utgå när denne på felaktiga grunder tilldelats elcertifikat, samt beslut om förseningsavgift.

När det gäller Svenska kraftnäts beslut, så skall beslut om tilldelning av elcertifikat, noteringar rörande överlåtelser och pantsättningar av elcertifikat, avvisning av anmälningar om notering och avslag på anmälan om notering, rättelser i elcertifikatsregistret samt avslag på begäran om information enligt personuppgiftslagen kunna överklagas.

Besluten får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. För överklagande till kammarrätt skall prövningstillstånd krävas.

De beslut som kan överklagas gäller enskilds ställning i förhållandet till det allmänna. Det är därför naturligt att Energimyndighetens och Svenska kraftnäts beslut skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det kan i sammanhanget noteras, att nätmyndighetens beslut i ett antal frågor enligt ellagens bestämmelser även skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Rätt att överklaga förvaltningsbeslut har enligt 22 § förvaltningslagen (1986:223) normalt bara den som beslutet gäller och som beslutet har gått emot. Det finns i detta fall inte skäl att

avvika från dessa regler eller att göra några preciseringar av för vem talerätten gäller.

20 Övergångsbestämmelser

Lagen om elcertifikat skall träda i kraft den 1 januari 2003. Vid samma tidpunkt träder även certifikatsystemet i kraft, med godkännande av anläggningar, tilldelning av elcertifikat och kvotplikt. De innehavare av produktionsanläggningar som ansöker om godkännande efter årsskiftet och får sina anläggningar godkända senast den 31 mars skall ha rätt att tilldelas elcertifikat för den produktion som har skett i anläggningen från och med den 1 januari 2003. Om ett godkännande däremot meddelas senare än den 31 mars 2003, skall anläggningens innehavare ha rätt att få elcertifikat från dagen för godkännandet.

Kvotplikten gäller, såsom ovan nämnts, från och med den 1 januari 2003, eller den senare tidpunkt då förutsättningarna att vara kvotpliktig är uppfyllda. Den som blivit registrerad som kvotpliktig senast den 28 februari 2003, skall vara kvotpliktig från och med den 1 januari 2003.

Det första året då deklARATIONER skall avlämnas och kvotplikten skall fullgöras är 2004.

När certifikatsystemet träder i kraft torde det finnas ett antal gällande avtal mellan elleverantörer och elanvändare, som sträcker sig längre än till den 31 december 2002. Eftersom det inte är sannolikt att leverantören och kunden träffat någon överenskommelse om vad som skall gälla beträffande kvotplikten, behövs en bestämmelse som reglerar detta. Elleverantörer, som har avtal som sträcker sig efter den 31 december 2002, skall därför ha rätt att ta ut kostnaden för inköp av elcertifikat av de elanvändare som inte anmäler sig som kvotpliktiga. Därtill skall

de ha rätt att ta ut en skälig kostnad för den administration som inköpen av elcertifikat föranleder.

Den förstnämnda kostnaden skall bestämmas med tillämpning av det volymvägda medelvärdet av priset på försålda elcertifikat under det aktuella kalenderåret. Information om det volymvägda medelvärdet kommer att kunna erhållas av den prisinformation som Affärsverket svenska kraftnät skall offentliggöra.

21 Konsekvensanalys

21.1 Förslagets konsekvenser för små företag

Det föreslagna certifikatsystemet syftar till att bl.a. ge samma stöd till olika produktionsformer för förnybar el och att stimulera teknikutveckling och sänkta produktionskostnaden för förnybar el. Vidare lyfts finansieringen av stödsystemet bort från statsbudgeten, vilket bl.a. gör systemet oberoende av densamma, samtidigt som kostnaderna synliggörs. Konsumenter av el ges möjlighet att på ett direkt sätt ge stöd till olika produktionsformer eller producenter. Den mer marknadsbaserade ansatsen kommer att ställa nya krav på aktörerna på marknaden, såväl producenter av förnybar el, som elleverantörer och konsumenter.

Regeringen har aviserat en ökad ambition vad gäller tillförseln av förnybar el i elanvändningen. Denna ökade ambition hade inte varit möjlig under det nu gällande regelverket. Elcertifikatsystemet bedöms vara det som effektivast kan bidra både till att stimulera många aktörer på marknaden och möjliggöra den ökade ambitionsnivån. Den alltmer integrerade europeiska elmarknaden kommer också att ställa nya krav på nationella stödformer, för att undvika snedvridning av konkurrensen på marknaden. En utveckling mot mer marknadsorienterade styrmedel, t.ex. elcertifikat, pågår även i andra länder inom EU, som hunnit olika långt i denna utveckling. Det är dock sannolikt att det inom några år finns ett antal länder som infört certifikatsystem, eller motsvarande, och att handel med certifikat mellan dessa länder möjliggörs. Det frivilliga initiativ som kraftföretag inom ett antal EU-länder driver, talar också för en sådan utveckling.

Det direktiv för produktion av förnybara energikällor, som trädde i kraft den 27 oktober 2002, ställer krav på bl.a. ursprungsmärkning av förnybar el. De krav som ställs i detta lagförslag vad gäller registrering av certifikatberättigade anläggningar och tilldelning av certifikat för varje producerad MWh, är således krav som skulle ha följt av nämnda direktiv, oavsett stödform.

Det är viktigt att alla aktörer på marknaden snabbt erhåller relevant information om certifikatsystemet och de krav och möjligheter detta kommer att innebära, t.ex. vad avser registrering av kvotpliktiga, godkännande av produktionsanläggningar, information om garantipris och kvotpliktens fullgörande genom deklarationer och redovisning av elcertifikat till staten. Statens energimyndighet och Svenska kraftnät har fått i uppgift att sprida information om certifikatsystemet, via ordinarie informationskanaler (t.ex. hemsidor och informationsmaterial), seminarier, samarbete med andra myndigheter och riktade insatser mot branschorganisationer. Små företag och konsekvenserna för dessa skall särskilt beaktas.

Små elleverantörer

Antalet elleverantörer är ca 150 stycken. Merparten av dessa betecknas som små företag. Elcertifikatsystemet innebär att det i de flesta fall är elleverantören som skall hantera slutkonsumentens kvotplikt. Om elleverantören misslyckas att fullgöra kvotplikten, skall sanktionsavgiften tas ut.

Certifikatsystemet kommer innebära administration som inte krävs i dag, exempelvis rörande registerhållning, inköp och handel med certifikat. Elleverantören skall hos Statens energimyndighet registrera sig som kvotpliktig. Denna administrativa börda beräknas inte vara särskilt omfattande. En anmälan kan göras till myndigheten via brev, på formulär som myndigheten tillhandahåller eller, när de tekniska förutsättningarna är uppfyllda, genom elektroniskt dokument eller på annat sätt genom automatiserad behandling. Eftersom möjlighet finns för en

enskild konsument att frivilligt registrera sig som kvotpliktig, måste elleverantören kontrollera i vilken utsträckning detta skett bland hans kunder, för att i motsvarande mån undanta denna från kvotplikten. Det finns också elanvändare som skall vara kvotpliktiga, dvs. de som själva producerar eller importerar el, och själva fullgör kvotplikten för denna, samt den elintensiva industrin, som skall vara kvotpliktig, låt vara att den el som förbrukats i tillverkningsprocessen är åsatt kvotplikten noll. Sådan information kommer elleverantörerna att kunna inhämta från Statens energimyndighet. Därtill kommer att s.k. förlustel och frikraft inte skall ingå vid beräkning av kvotplikten. Elleverantören måste således göra vissa kontroller innan han kan beräkna vad hans kvotplikt uppgår till.

Den slutliga kvotplikten fastställs sedan deklarationen lämnats till Statens energimyndighet den 1 mars året därefter. Den 1 april varje år skall den kvotpliktige inge elcertifikat i proportion till den egna förbrukningen eller försäljningen av el. Detta är en procedur som inte finns i dag. Kostnaden för tjänsten att köpa elcertifikat för den försåld el som inte omfattas av annans kvotplikt, skall anges på konsumentens elräkning.

Det stöd som i dag utgår till småskalig elproduktion innebär att elleverantören, på basis av den mängd el från småskalig elproduktionsanläggning han inköpt, ansöker om detta stöd hos Statens Energimyndighet. Det föreslagna certifikatsystemet innebär att denna procedur försvinner. Motsvarande regelverk gäller för miljöbonusen, där elleverantören i sin skattedeklaration anger mängden försåld el samt hur mycket av denna el som är producerad med vindkraft. Elleverantören erhåller därefter ett motsvarande skatteavdrag.

De föreslagna reglerna är lika för alla elleverantörer. Dock kan det antas att vissa elleverantörer, på samma sätt som gäller för elmarknaden i övrigt, kommer att ha bättre förutsättningar än andra att klara konkurrensen och ställda krav.

Vid val av leverantör kommer således såväl elkostnaden som debiteringen för tjänsten att hantera kvotplikten för försåld el att spela in.

Små producenter

Antalet producenter som har småskaliga produktionsanläggningar kan uppskattas ur det särskilda stödet till småskaliga elproduktion, den s.k. nioöringen. Antalet producenter var därvid ca 850 stycken, av dem hade ca 630 stycken en anläggning och ca 100 st. två anläggningar. De 120 största producenterna har 860 anläggningar. I detta ingår de 16 företag som har mer än tio anläggningar. Bland dem som har enstaka anläggningar finns också företag som huvudsakligen sysslar med annan verksamhet än elproduktion. Anläggningar för industriellt mottryck uppgår till knappt 50 stycken, alla inom företag som redan har en omfattande administration. Detsamma gäller kommunala kraftvärmeverk.

Det föreslagna systemet kommer att innebära nya administrativa krav för producenter av el från förnybara energikällor. Ägaren skall ansöka om godkännande av sin anläggning samt, i förekommande fall, tillse att mätvärden rapporteras in till Svenska Kraftnät för att erhålla motsvarande mängd certifikat. Vad beträffar de befintliga anläggningar, som kommer att omfattas av systemet, erhåller de flesta redan i dag stöd i olika former, eller har erhållit stöd, och är således ”kända” för Statens Energimyndighet. Biobränslebaserade kraftvärmeverk har t.ex. fått investeringsstöd då de uppfördes, vindkraftverk har fått investeringsstöd samt erhåller miljöbonus och det särskilda stödet till småskaliga produktionsanläggningar. Små vattenkraftverk erhåller likaså det särskilda stödet till småskaliga produktionsanläggningar. Enligt vad som framgått avser inte certifikatsystemet ställa några ytterligare miljökrav utöver de som redan gäller enligt miljölagstiftningen. För innehavare av befintliga anläggningar torde själva ansökningsproceduren inte innebära någon avsevärt större administrativ börda än i dagsläget.

För den som avser uppföra en ny anläggning behövs tillstånd enligt gällande miljö- och tillståndslagstiftning. Avser producenten ansöka om att bli certifikatberättigad krävs en ansökan till Statens energimyndighet om detta. Detta kan inte sägas skilja sig särskilt mycket från dagens system, där den som avser uppföra

t.ex. ett vindkraftverk dels måste ansöka om – utöver sedvanliga tillståndsbeslut – investeringsstöd, dels skall sluta avtal med köparen/elleverantören om att erhålla det särskilda stödet till småskalig elproduktion och den s.k. miljöbonusen.

Dock kommer systemet att innebära en ökad risk vid investering. Denna ökade risk är konsekvensen av en successivt mer marknadsorienterad situation och gäller även på andra marknader. Detta är en ny situation för många små producenter och kan särskilt få effekter för dem som är beroende av t.ex. lån från banker och andra finansiärer. Detta kan leda till en försämrad konkurrenssituation för små producenter. Å andra sidan kan små producenter erhålla en konkurrensfördel lokalt. Konsumenter boende i närheten av en anläggning som producerar förnybar el kan vilja stödja denna produktion, eller en viss producent. En ökad lokal förankring kan uppstå. Lokalt kan dock även finnas opinion mot investeringar i såväl vatten- som vindkraftutbyggnad.

Inom s.k. icke koncessionspliktiga nät kan finnas produktionsanläggningar baserade på förnybara energikällor. Dessa saknar ofta timvis mätning. Innehavare av anläggning för förnybar elproduktion inom ett s.k. icke-koncessionspliktigt nät kan välja att ansöka om att bli certifikatberättigad eller att avstå från detta. I det första fallet krävs att producenten antingen själv ombesörjer timvis mätning, eller sluter avtal med nätföretaget om timvis mätning och rapportering av mängden inmatad förnybar el. I det andra fallet får producenten tillgodoräkna sig produktionen och avräkna den från sin kvotplikt, om han deklarerar den i samband med att han deklarerar sin förbrukning. Han är dock inte berättigad att erhålla certifikat.

Producenterna skall finna köpare till sina certifikat. Kvotplikten innebär att en given efterfrågan finns, eftersom den som inte fullgör sin kvotplikt drabbas av en sanktionsavgift. Avgiften föreslås utgöra 150 % av medelvärdet av certifikatpriset föregående år. Den föreslagna konstruktionen leder till en minskad risk för att sanktionsavgiften blir styrande för certifikatpriset.

Inledningsvis föreslås, under ett antal år, sanktionsavgiften vara fast och uppgå till 200 kr/MWh.

En fungerande marknad behöver aktörer med olika förväntningar på framtiden och olika benägenhet att ta risker. En kvotpliktig torde vara intresserad av ett så lågt pris som möjligt för certifikaten, men möjligheten att få detta lägsta pris måste vägas mot risken för att slutligen i stället tvingas betala ett högt pris, alternativt sanktionsavgiften. Vissa kvotpliktiga kan därför väntas föredra ett något högre pris mot en förutsägbarhet i priset. Likaså torde finnas producenter som i stället för att på kort sikt optimera sina intäkter från certifikaten, bjuder ut sina certifikat till ett något lägre pris, mot att han erhåller detta pris under en lägre period. Detta för att få stabilitet i intäkterna och minska den ekonomiska risken. På så sätt kan på sikt en terminsmarknad på certifikat uppstå. Därvid kan en presumtiv investerare försäkra sig om en given intäkt på ett par års sikt. En sådan terminsmarknad är mycket viktig, och kanske särskilt för små företag. Statens roll är att skapa ramverk för en fungerande marknad för certifikat och att noga följa utvecklingen på marknaden. Statens energimyndighet föreslås därför få i uppgift att noga följa utvecklingen på certifikatmarknaden.

Små nätägare

Det förslagna certifikatsystemet innebär inte att några ytterligare lagstadgade uppgifter påförs nätägarna, om man bortser från den möjlighet Statens energimyndighet kommer att ha att begära uppgifter om överförd el till de kvotpliktiga elanvändarna. De redovisar redan i dag mängden inmatad och levererad el inom sitt nätområde. Däremot möjliggörs för producenter med anläggningar inom s.k. icke koncessionspliktiga nät, att sluta avtal med nätföretaget om timvis mätning och rapportering av mängden inmatad förnybar el.

21.2 Myndigheternas uppgifter

Energimyndigheten

Energimyndigheten ansvarar i dag bl.a. för 1997 års energipolitiska program, såväl vad avser investeringsstöd för förnybar elproduktion, som det mer långsiktiga forskningsprogrammet och merparten av insatserna för en effektivare energianvändning. Den administrerar dessutom det särskilda stödet till småskalig elproduktion. Energimyndigheten är dessutom nätmyndighet enligt ellagen och har därmed tillsynsansvar över nätoperatörernas verksamhet. Myndigheten har således en mycket bred kompetens på energiområdet.

De uppgifter som bör läggas på Energimyndigheten är att godkänna anläggningar och att följa upp att anläggningarna uppfyller de krav som ställs för att erhålla elcertifikat, registrera kvotpliktiga, granska deklARATIONER, ta emot och annullera elcertifikat, fatta beslut om sanktionsavgifter och ansvara för att lösa in certifikat till de garantipriser som föreslagits. Därtill kommer ett mer allmänt tillsynsansvar, som följer av de angivna uppgifterna. Vidare föreslås myndigheten informera om det kvotbaserade certifikatsystemet och att följa utvecklingen på certifikatmarknaden, bl.a. vad avser kvotens storlek. Myndigheten skall särskilt följa situationen för de små företagen, i syfte att bedöma vilka effekter certifikatsystemet har för dessa.

Att följa utvecklingen på certifikatmarknaden är en naturlig uppgift, eftersom myndigheten har en sådan uppgift även på andra delar av energimarknaderna, nämligen el-, naturgas- och värmemarknaden. Myndigheten bedriver en omfattande analys- och utredningsverksamhet på bl.a. dessa områden, men kompetens finns även på exempelvis klimatområdet, där utvecklingen går mot en handel med utsläppsrätter, vilket kan aktualisera frågor som har samband med certifikatsystemet.

Uppgiften att godkänna anläggningar liknar till stor del de uppgifter myndigheten har i dag inom ramen för investeringsstöden till biobränslebaserad kraftvärme, vindkraft och småskalig vattenkraft. Myndigheten administrerar i dag bl.a. stödet till

småskalig elproduktion, vilket utbetalas efter ansökan av elleverantören, som till myndigheten redovisar den mängd el från vindkraft han sålt till slutkund, och erhåller kompensation i motsvarande utsträckning. Myndigheten har således vana att hantera utbetalningar av stöd.

Myndigheten har bedömt att för de uppgifter som är av engångskaraktär åtgår sammanfattningsvis ca 12 årsarbetskrafter vid myndigheten för uppbyggnad av systemet. Detta motsvarar ca 8 milj. kr. Därtill kommer investeringar i IT-stöd vilket uppskattas till 16 milj. kr.

För den löpande driften från år 2003 behövs netto ca nio årsarbetskrafter, motsvarande ca 6,3 milj. kr. Till detta kommer ca 2,4 milj. kr i externa kostnader för utveckling, drift, webhantering m.m. under 2003 samt ca 1,6 milj. kr per år från 2004.

Svenska kraftnät

Såsom framgår av regeringens förslag, skall Svenska kraftnät ansvara för avräkning av elproduktionen från förnybara energikällor och tilldelning av certifikat för motsvarande elproduktion. Myndigheten skall vidare upprätta ett elcertifikatregister och i detta kontoföra de åtgärder med certifikaten som producenterna, de kvotpliktiga och andra som innehar elcertifikat vidtar. Slutligen skall myndigheten ha ett ansvar för att offentliggöra certifikatpriserna.

Elcertifikatutredningen har i sina övervägningar funnit att de uppgifter Svenska kraftnät bör få är kopplade till produktionen av el från förnybara energikällor. Svenska kraftnät har en operativ roll i elsystemet och äger och förvaltar det svenska stamnätet och är systemoperatör.

I uppgiften att vara systemansvarig ingår att samla in och bearbeta alla mätvärden från nätägarna beträffande den el som matas in och levererats från nätet. Det är naturligt att uppgiften om avräkning av elproduktion från förnybara energikällor läggs på Svenska kraftnät. Ansvaret för tilldelningen och kontoföringen av elcertifikat kan betecknas som nära kopplat till mät-

ningen av producerad el, varför det varit naturligt att lägga ansvaret för detta på Svenska kraftnät.

Svenska kraftnät har uppskattat resursbehovet för föreslagna uppgifter. Uppgifter av engångskaraktör rör huvudsakligen skapandet av ett elcertifikatregister som skall föras med automatisk behandling, föreskrifter och avtal, information samt kompetensuppbyggnad. Myndigheten avser att samverka med Energimyndigheten för att i IT-systemet integrera funktioner som behövs för vissa av Energimyndighetens uppgifter. Svenska kraftnät kommer vidare behöva utarbeta avtal och föreskrifter om datasystemet för elcertifikat samt vara delaktig i framtagande av annan författningstext rörande elcertifikat. Den information som Svenska kraftnät skall lämna till systemanvändare och andra intressenter inför idrifttagandet av systemet bedöms i huvudsak kunna lämnas i anslutning till ordinarie informationsinsatser och -kanaler. Nödvändig kompetens kommer att byggas upp i samband med genomförandet av arbetsuppgifterna vid etableringen av systemet. Totalt uppskattar Svenska kraftnät kostnaden för IT-systemet till 8–12 miljoner kronor, totalt uppskattas 23 personmånader tas i anspråk.

De löpande uppgifterna bedöms i stort sett kunna begränsas till drift, övervakning och underhåll av datasystemet, tillsammans med information och stöd till systemanvändarna. Dessa uppgifter uppskattas kräva ca 24 personmånader per år. Svenska kraftnät understryker att uppgifterna får ses som en första grov uppskattning av resursbehovet.

Domstolarnas, åklagares och polisens uppgifter

Den krets som omfattas av elcertifikatsystemet kommer att vara relativt begränsad. Antalet producenter som innehar småskaliga anläggningar uppgår till ca 850 stycken, vilka i dag omfattas av det särskilda stödet till småskalig elproduktion. Till detta kommer bibränslebaserade kraftvärmeverk och mottrycksanläggningar. De kvotpliktiga elleverantörerna uppgår till ca 150 stycken. De elanvändare som producerar, eller importerar el för egen förbrukning är få, men kan inte bestämmas exakt, eftersom ett antal av dessa inte är direkt anslutna till koncessionspliktiga elnät och inte heller rapporterar sin produktion. Antalet företag som kommer att registrera sig som kvotpliktiga kan, av naturliga skäl, inte uppskattas. Det gäller även de privatpersoner som väljer att själva hantera sin kvotplikt. Man kan dock, på goda grunder, antas att det stora flertalet elanvändare inte själva önskar hantera sin kvotplikt och att den därför kommer att handhas av de nämnda 150 elleverantörerna.

Det stora flertalet beslut kommer inledningsvis att gälla godkännande av anläggningar. Den beslutsfrekvensen kommer att sjunka och vara beroende av hur många nya anläggningar för produktion av förnybar el som etableras på marknaden och som ansöker om godkännande. Såsom angivits ovan kommer omfattningen av Energimyndighetens prövning att variera beroende av vilken sorts anläggning det är som omfattas av ansökan. I vissa fall kan den kräva ett ganska omfattande beslutsunderlag, medan det i andra fall är fråga om en skäligen enkel och summarisk bedömning.

När det gäller Energimyndighetens beslut om sanktionsavgifter och andra beslut under myndighetens handläggning, så grundar sig dessa på de kvotpliktigas deklarationer om försåld och förbrukad el. Prövningen blir således förhållandevis schematisk.

När systemet är i kraft kommer Svenska kraftnäts beslut om tilldelning av elcertifikat och andra noteringsåtgärder att kunna

överklagas. Dessa beslut är dock förhållandevis okomplicerade och har ett skäligen enkelt beslutsunderlag i form av godkända mätvärden och anmälningar om noteringar i elcertifikatregistret. Svenska kraftnäts prövning av anmälningar om notering kommer bara att vara formell; den prövning som görs kommer bara att gälla huruvida anmälningarna uppfyller de ställda formkraven och om någon som anmält en notering är behörig att göra detta.

Härtill kommer att Energimyndighetens och Svenska kraftnäts beslut, i enlighet med förvaltningsrättsliga principer, kan omprövas av myndigheterna själva.

Sammantaget innebär detta, att den inledande perioden då certifikatsystemet är i kraft, kan medföra en något ökad belastning på domstolarna när det gäller beslut om godkännande av anläggningar, att denna belastning snart kommer att sjunka och att det därefter i huvudsak kan förekomma ganska begränsade frågor som rör den löpande hanteringen vid kontoföringen hos Svenska kraftnät, liksom vid hanteringen av deklarationer och eventuella beslut om sanktionsavgifter hos Energimyndigheten.

Slutligen innehåller lagen om elcertifikat några bestämmelser om skadestånds- och straffansvar. Dessa torde med stor sannolikhet inte medföra någon nämnvärd ökning av vare sig polis, åklagares eller de allmänna domstolarnas arbetsbelastning.

22 Författningskommentar

Författningskommentar

1 kap. Ändamål och definitioner

Lagens ändamål

1 § Lagens ändamål är att främja produktion av förnybar el. I detta syfte innehåller lagen bestämmelser om dels rätt för producenter av förnybar el att bli tilldelade elcertifikat av staten, dels skyldighet för elleverantörer och elanvändare att förvärva elcertifikat i förhållande till den egna försäljningen respektive förbrukningen av el.

Paragrafen anger lagens ändamål och huvudsakliga tillämpningsområde. Begreppet förnybar el definieras i 2 §. Enkelt uttryckt omfattar detta begrepp el som produceras med hjälp av förnybara energikällor, i detta fall vind, sol, vatten, geotermisk energi och biobränsle. Begreppet elcertifikat definieras i samma paragraf och är ett av staten utgivet bevis om att en viss mängd förnybar el har producerats.

Föreskrifter om vilka anläggningar som är berättigade att erhålla elcertifikat, godkännande av sådana anläggningar, mätning och rapportering av mängden producerad förnybar el samt tilldelning av certifikat ges i 2 kap. Bestämmelser om kontoföring av elcertifikat i ett elcertifikatsregister och prisinformation ges i 3 kap. Skyldigheten för elleverantörer och elanvändare att förvärva ett visst antal elcertifikat i förhållande till den mängd el de sålt eller förbrukat, den s.k. kvotplikten, samt

registrering av kvotpliktiga och deklarationsskyldighet regleras i 4 kap. Bestämmelser om sanktionsavgifter finns i 5 kap. Tillsyn m.m. regleras i 6 kap. Bestämmelser om straffrättsligt ansvar och om skadestånd finns i 7 kap. Vilka beslut som kan överklagas enligt denna lag regleras i 8 kap.

Definitioner

2 § I denna lag används följande beteckningar med den betydelse som här anges:

- 1. förnybar el: elektricitet som producerats med användande av förnybara energikällor, nämligen vind, sol, vatten, geotermisk energi eller biobränsle,**
- 2. elcertifikat: ett av staten utfärdat bevis om att en megawattimme förnybar el har producerats i en anläggning som godkänts enligt denna lag,**
- 3. certifikatberättigad producent: en innehavare av en godkänd produktionsanläggning för förnybar el,**
- 4. elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller av någon annan,**
- 5. elanvändare: den som förbrukar el som han själv producerat eller importerat eller som någon annan levererat, och**
- 6. kvotplikt: skyldighet att till staten ge in elcertifikat i förhållande till den egna försäljningen eller förbrukningen av el under det närmast föregående kalenderåret.**

Paragrafen innehåller definitioner av ett antal begrepp som används i lagen.

Med förnybar el avses el som produceras med hjälp av förnybara energikällor. Som framgår av 2 kap. 1–2 §§ är det endast vissa typer av förnybar el som berättigar till elcertifikat.

Produktion av el med användande av vind innebär ett tillgodosgörande av den energi som alstras av rörelser i lufthavet, s.k. vindkraft. Att utnyttja över- eller undertryck i luft som framkallas på konstgjord väg, t.ex. genom att luft komprimeras i ett

bergrum, varefter el produceras med turbiner som drivs av utströmmade luft, är inte förnybar el i paragrafens bemärkelse.

Produktion av el genom utnyttjande av solen avser användandet av solceller, dvs. halvledare som direkt omvandlar solenergi till elektricitet. Produktion av el genom att på andra sätt utnyttja koncentrerat solljus ryms också inom begreppet förnybar el.

Skillnader i vattens lägesenergi, som naturligt förekommer i älvar, bäckar och åar, kan användas vid elproduktion, s.k. vattenkraft. Sådan elproduktion kan indelas i storskalig och småskalig vattenkraft. Som framgår av 2 kap. 2 § 1 går gränsen för vad som anses vara en småskalig vattenkraftanläggning vid en installerad effekt om högst 1 500 kilowatt. El som produceras genom att man tillgodogör sig den energi som finns i tidvatten, eller i vågor på havet och sjöar, är också förnybar. Den el som kan utvinnas genom att vatten pumpas upp till en högre nivå och därefter får strömma ner till en lägre, är däremot inte att anse som förnybar.

Vid användning av geotermisk energi utnyttjas temperaturskillnader på olika nivåer i berggrunden eller i sjöar och hav för produktion av förnybar el.

El som framställs med hjälp av biobränslen är förnybar. Med biobränslen avses bl.a. energigrödor, avverkningsrester från skogsbruk, vass, returlutar och tallolja från massaindustrin eller vissa sorters avfall. Som framgår av 2 kap. 1 § andra stycket bemyndigas regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, att meddela närmare föreskrifter om vilka typer av biobränslen som berättigar elproducenter till elcertifikat enligt denna lag.

Ett elcertifikat är ett elektroniskt dokument, som lagras i en databas. Det utgör ett bevis om att en megawattimme elektrisk energi producerats i en anläggning för produktion av förnybar el, vilken enligt 2 kap. 5 § godkänts av Statens energimyndighet.

Elcertifikatet kan sägas representera en del av värdet av den elektriska kraften, nämligen den del av produktionen av el som skett med vissa typer av förnybara energikällor. Samtidigt är elcertifikatet avsett att omsättas på en marknad och där åsätts

ett pris. Ett elcertifikat är dock inte ett skuldebrev, eftersom det inte är bärare av någon penningfordran. Inte heller utgör det ett bevis om någon äganderätt eller annan sakrätt. Bestämmelsen om garantipris i 4 kap. 10 § innebär att staten utfäst sig att lösa in föregående års elcertifikat till ett på förhand bestämt pris, men certifikatet kan därmed inte anses utgöra ett fordringsbevis i den här avsedda bemärkelsen. Kraven på ett finansiellt instrument är enligt 1 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument, att de skall innehålla rättigheter eller skyldigheter samt vara avsedda att handlas med på värdepappersmarknaden. Elcertifikaten kan därför inte anses vara finansiella instrument.

Elcertifikatens främsta betydelse för en kvotpliktig innehavare ligger i att de befriar innehavaren från skyldigheten att erlägga den sanktionsavgift som enligt 5 kap. vore följden av att denne inte fullgjort sin kvotplikt enligt bestämmelserna i 4 kap. I den angivna bemärkelsen är de således bärare av en rättighet gentemot staten. En utförligare analys av hur elcertifikatens skall behandlas i olika rättsliga sammanhang finns i avsnitten om elcertifikatens rättsliga natur deras ekonomiska värde.

En certifikatberättigad producent är en innehavare av en godkänd produktionsanläggning för förnybar el. Såväl fysiska som juridiska personer kan vara certifikatsberättigade producenter. I det fall ägaren av en produktionsanläggning upplåtit denna med nyttjanderätt, eller annan rättighet som innebär att en annan person än ägaren faktiskt innehar och driver anläggningen, är den sistnämnde att anse som innehavare av anläggningen och är därmed certifikatberättigad producent enligt denna lag. Efter ansökan hos Statens energimyndighet kan innehavare av produktionsanläggningar för förnybar el få godkännande enligt 2 kap. 5 §, om anläggningen uppfyller de krav som ställs i denna lag och förordningar, eller andra föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Med elleverantör avses den som yrkesmässigt levererar el som har producerats av honom själv eller av någon annan. Definitionen är identisk med den som finns i 1 kap. 6 § första stycket ellagen (1997:857). Beträffande begreppet yrkesmässig hänvisas

till vad som gäller enligt lagen (1994:1776) om skatt på energi. Enligt 4 § i nämnda lag är en verksamhet yrkesmässig om den utgör näringsverksamhet enligt 13 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), eller bedrivs i former som är jämförbara med en till sådan näringsverksamhet hänförlig rörelse och ersättningen för omsättningen i verksamheten överstiger 30 000 kr under ett kalenderår.

Med elanvändare avses den som förbrukar el som denne själv producerat eller importerat, eller som någon annan levererat. Begreppet används även i ellagen, bl.a. i 1 kap. 6 § andra stycket, och har här samma innebörd.

Med kvotplikt avses en skyldighet att till staten ge in elcertifikat i förhållande till den egna försäljningen eller förbrukningen av el under det närmaste föregående kalenderåret. Med försåld och förbrukad el avses fakturerad el. När en elanvändares förbrukning av el är timmätt, överensstämmer mängden såld, dvs. förbrukad el, med den mängd el som också fakturerats. Det är alltså samma mängd el han köpt, förbrukat och fakturerats för. Däremot faktureras många företag och hushållskunder i enlighet med beräknad, preliminär förbrukning. Det innebär att den faktiskt förbrukade mängden el inte alltid överensstämmer med den preliminärt beräknade och fakturerade mängden el. Om det efter avläsning av mätaren visar sig att användaren faktiskt förbrukat mer el än enligt den preliminära beräkningen, som legat till grund för faktureringen, så faktureras han för denna el vid ett senare faktureringsstillfälle. Skulle det motsatta förhållandet gälla, dvs. att en elanvändare faktiskt förbrukat en mindre mängd el än den preliminärt beräknade och fakturerade, så krediteras han denna el vid ett senare faktureringsstillfälle. Slutresultatet blir således korrekt, även om man med försåld eller förbrukad el avser fakturerad el.

2 kap. Förutsättningar att få elcertifikat

Anläggningar som berättigar innehavaren till elcertifikat

1 § Berättigad att få elcertifikat är innehavare av en anläggning där el produceras med hjälp av

- 1. vindkraft,**
- 2. solenergi,**
- 3. geotermisk energi,**
- 4. biobränsle, som uppfyller kraven i föreskrifter som meddelats med stöd av andra stycket, eller**
- 5. vågenergi.**

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka krav som skall ställas på biobränslen, för att produktionen av el skall berättiga till elcertifikat.

Genom paragrafen definieras de produktionsanläggningar som berättigar innehavaren att få elcertifikat. Beträffande vattenkraft, se nedan under 2 och 3 §§. Begreppen vindkraft, solenergi, geotermisk energi samt vågenergi har berörts i anslutning till 1 kap. 2 §. Då det gäller produktion av förnybar el genom användning av biobränsle inställer sig frågan om vilka biobränslen som kan godtas, för att berättiga anläggningens innehavare att få elcertifikat. Denna fråga är relativt komplicerad och föranleder tekniska och detaljerade föreskrifter. Det kan även antas att synen på vilka typer av biobränslen som bör berättiga till elcertifikat kommer att förändras över tiden. Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, får meddela sådana föreskrifter med stöd av bemyndigandet i denna paragraf.

2 § Berättigad att få elcertifikat är även innehavare av en anläggning där el produceras med hjälp av vattenkraft, om produktionen sker i

- 1. en anläggning som är i drift vid utgången av december 2002 och som har en installerad en effekt som inte är högre än 1 500 kilowatt,**

2. en anläggning som har tagits ur drift före den 1 januari 2002 och som därefter tas i drift efter utgången av december 2002,

3. en anläggning som tas i drift första gången efter utgången av december 2002, eller

4. en anläggning i övrigt, där produktionen av el ökas genom åtgärder som vidtagits efter utgången av december 2002, dock att i detta fall endast ökningen av produktionen berättigar till elcertifikat.

Om flera sådana anläggningar som avses i första stycket 1 finns i närheten av varandra och gemensamt matar in el på ledningsnätet, skall de anses som separata anläggningar vid tillämpningen av denna lag.

Med vissa begränsningar, som kommenteras nedan, berättigar även vattenkraftanläggningar till elcertifikat. En anläggning skall anses vara tagen i drift då den nyttjas för sitt ändamål på ett normalt sätt, medan inledande provkörning eller testning av anläggningen inte är att anse som ett i drifttagande.

I första stycket punkten 1 anges gränsen för vad som enligt denna lag skall anses utgöra småskalig vattenkraftproduktion. Det är produktionsanläggningens hela installerade effekt vid tidpunkten för lagens ikraftträdande som skall ha betydelse för om anläggningen skall berättiga innehavaren att få elcertifikat. Det saknar betydelse om anläggningen har en eller fler innehavare. El som produceras i vattenkraftverk med en installerad effekt som är högre än 1 500 kilowatt per anläggning, s.k. storskalig vattenkraft, och som är i drift vid lagens ikraftträdande, berättigar således inte innehavaren att få elcertifikat. Om särskilda skäl föreligger enligt 3 §, kan dock storskalig vattenkraft berättiga innehavaren att få elcertifikat.

El som produceras i vattenkraftanläggningar som inte varit i drift sedan den 1 juli 2001, men som tas i drift efter lagens ikraftträdande, skall enligt punkten 2 berättiga innehavaren att få elcertifikat. Beträffande dessa anges ingen effektgräns.

Genom bestämmelsen i punkten 3 kommer vidare all produktion av el från nya vattenkraftanläggningar, vilka tas i drift efter lagens ikraftträdande, att berättiga innehavaren till elcertifikat. Beträffande sådana anläggningar gäller således ingen effektgräns för rätten att erhålla elcertifikat.

Genom bestämmelsen i punkten 4 kommer en produktionshöjande åtgärd i övriga anläggningar än de som avses i punkterna 1–3 att berättiga innehavaren till elcertifikat motsvarande den ökade produktion av el som den givit upphov till. En produktionshöjande åtgärd kan exempelvis vara att i ett strömfall, genom borttagande av naturliga hinder i fallet, öka mängden strömmande vatten.

Bestämmelsen i andra stycket innebär att om flera små vattenkraftanläggningar är lokaliserade till samma plats, t.ex. ett strömfall, och gemensamt matar in el på ledningsnätet, kan varje anläggning ändå berättiga innehavaren till elcertifikat, om den vid lagens ikraftträdande kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt. Bestämmelsen utgör ett avsteg från vad som normalt avses med begreppet anläggning i ellagen.

3 § Om en lönsam produktion annars inte kommer till stånd och det föreligger särskilda skäl, får Statens energimyndighet medge innehavaren rätt till elcertifikat för elproduktionen i en anläggning som avses i 2 § första stycket 1 utan hinder av att den har en installerad effekt som är högre än 1 500 kilowatt. Ansökan om ett sådant medgivande skall prövas i samband med prövningen av ansökan om godkännande enligt 5 §.

Om anledningen till att lönsamhet inte kan förutses är att innehavaren har gjort omfattande ombyggnader eller andra stora investeringar i anläggningen, eller att en ändamålsenlig produktion kräver att stora investeringar görs i anläggningen, får ett sådant medgivande inte avse anläggningar med en installerad effekt som är högre än 15 megawatt.

Genom bestämmelsen ges en begränsad möjlighet för innehavare av vattenkraftanläggningar, med en effekt som är högre än 1 500 kilowatt vid lagens ikraftträdande, att erhålla elcertifikat. Denna möjlighet skall gälla två situationer.

Exempelvis kan den situationen uppstå, att yttre omständigheter i form av nya krav och andra beslut av myndigheter leder till att anläggningen inte blir lönsam att driva utan det stöd som elcertifikaten kan ge. I sådana fall kan innehavaren medges att få elcertifikat för anläggningens produktion, även om den har en installerad effekt som är högre än 1 500 kilowatt.

I en anläggning kan det ha genomförts omfattande ombyggnader, eller andra investeringar, som är så kostsamma att anläggningen inte blir lönsam att driva utan det stöd som elcertifikaten kan ge. Det kan även hända att en ändamålsenlig produktion i anläggningen kräver så stora investeringar, att anläggningen inte blir lönsam att driva utan sådant stöd. Detta gäller anläggningar där underhållet varit eftersatt och anläggningen behöver moderniseras, eller upprustas. I dessa fall får anläggningen inte ha en installerad effekt som är högre än 15 megawatt.

I samtliga fall är det anläggningens innehavare som skall visa att han har behov av att få det stöd som elcertifikaten kan ge.

Ansökan om att medges elcertifikat för produktionen i de nämnda anläggningarna skall ske i samband med ansökan om godkännande av anläggningen enligt 5 §. Ansökan prövas av Statens energimyndighet i samband med prövningen av ansökan om godkännande.

Mätning och rapportering

4 § För att innehavaren av en produktionsanläggning för förnybar el skall få elcertifikat, skall anläggningens produktion mätas över tiden (timmätning) och rapportering ske till Affärsverket svenska kraftnät.

Är produktionsanläggningen inte direkt ansluten till ett elnät som omfattas av koncessionsplikt skall innehavaren, om

inte mätningen och rapporteringen sker genom annan, själv mäta och rapportera mängden producerad el.

Om endast en del av elproduktionen i en anläggning berättigar till elcertifikat, skall innehavaren särskilt beräkna och rapportera sådan elproduktion.

Flertalet av de produktionsanläggningar som kommer att beröras av certifikatsystemet torde vara direkt anslutna till koncessionspliktiga elnät. De omfattas av en bestämmelse i 3 kap. 10 § ellagen. Enligt dess huvudregel är den som har nätkoncession skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden. I praktiken innebär det att mängden inmatad el mäts varje timme. Rapporteringen av preliminära resultat till Affärsverket svenska kraftnät sker dagligen kl. 10.00 dagen efter mätdygnet. Affärsverket svenska kraftnät, som ansvarar för den centrala avräkningen av elproduktionen från förnybara energikällor, skall även svara för tilldelningen av elcertifikat.

Genom paragrafens första stycke föreskrivs ett krav om att den elproduktion som skall få elcertifikat skall vara timmätt. De produktionsanläggningar, som av något skäl inte kommer att vara timmätta och därigenom inte kommer att tilldelas elcertifikat, ges i stället en möjlighet att enligt 4 kap. 8 § tillgodoräkna sig sin produktion av förnybar el när kvotplikten skall fullgöras.

Den kategori elproducenter som matar in el på ett icke koncessionspliktigt elnät torde i huvudsak bestå av ett litet antal industriföretag, vilka har produktion främst för den industriella verksamheten och innehavare av små vatten- eller vindkraftsanläggningar, som främst drivs för den egna jordbruksrörelsens och fastighetens behov. Enligt paragrafens andra stycke skall dessa själva mäta och rapportera sin produktion av förnybar el till Affärsverket svenska kraftnät, om inte mätningen och rapporteringen sker genom annan. Verkställighetsföreskrifter om hur sådan rapportering skall gå till, avses bli meddelade av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Då det gäller biobränslebaserad elproduktion – främst i kraftvärmeverk och anläggningar för elproduktion genom industriellt mottryck – kan särskilda problem uppkomma då det gäller att avgöra hur stor del av den uppmätta elproduktionen som berättigar till elcertifikat. Detta sammanhänger med att det kan vara möjligt att i samma anläggning producera el dels med sådant biobränsle som berättigar till elcertifikat, dels med fossila bränslen eller annat bränsle som inte berättigar till certifikat.

Samma problem kan även gälla andra typer av anläggningar, där olika energislag kombineras, exempelvis storskalig vattenkraft och vindkraft. Enligt paragrafens tredje stycke skall innehavaren till en sådan anläggning särskilt beräkna och rapportera sådan elproduktion. Verkställighetsföreskrifter om hur beräkningen och rapporteringen av mängden producerad el genom användning av sådana kombinationer skall göras, avses bli meddelade av regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer.

Närmare bestämmelser om mätning och rapportering finns i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el samt i Statens energimyndighets föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (NUTFS 1999:2).

Godkännande av anläggningar

5 § Statens energimyndighet skall godkänna en anläggning innan innehavaren får tilldelas elcertifikat enligt 6 §. Godkännande meddelas efter ansökan från anläggningens innehavare. För godkännande krävs att anläggningen uppfyller kraven i 1 eller 2 § eller innehavaren har fått medgivande enligt 3 § samt anläggningen har utrustning för timmätning av elproduktionen.

Av paragrafen följer att det endast är innehavare av godkända produktionsanläggningar för förnybar el som är berättigade att få elcertifikat. Vid prövningen skall myndigheten bedöma om anläggningen uppfyller de krav som ställs på anläggningar enligt

1, 2 eller 3 §. Någon provning av anläggningens miljöpåverkan skall inte göras. I det avseendet skall den provning som skett enligt andra föreskrifter godtas. Omfattningen av den provning Statens energimyndighet har att göra kommer att variera beroende på vilken typ av produktionsanläggning det är fråga om. Generellt gäller att anläggningarna måste vara utrustade med en föreskriftsenlig mätutrustning, så att de rapporter om producerad el som skall lämnas är tillförlitliga. Som framgår av 4 § första stycket skall de anläggningar som omfattas av elcertifikatsystemet kunna mäta elproduktionens fördelning över tiden, s.k. timmätning skall således tillämpas.

När det gäller äldre vattenkraftverk kan en särskild provning av anläggningens installerade effekt krävas. Likaså måste en åtgärd som innebär en uppgiven ökning av produktionskapaciteten i vattenkraftverk enligt 2 § 4 kunna påvisas av innehavaren.

Rapporteringen av produktionen från sådana vattenkraftsanläggningar som enligt 2 § 4 ökar sin produktionskapacitet torde avse anläggningens hela produktion av el. En sådan ökning av produktionskapaciteten, som innehavaren av en produktionsanläggning vill tillgodoräkna sig, måste kunna beräknas på ett tillförlitligt sätt utifrån medelårsproduktionen före och efter den produktionshöjande åtgärden. I dessa fall måste Statens energimyndighet i sitt beslut om godkännande särskilt ange hur stor del av elproduktionen som berättigar innehavaren till elcertifikat. Om produktionen exempelvis ökas från åtta till tio megawattimmar efter lagens ikraftträdande, skall Affärsverket svenska kraftnät tilldela innehavaren elcertifikat för en femtedel av den rapporterade produktionen från anläggningen, dvs. ett elcertifikat per fem uppmätta och rapporterade megawattimmar förnybar el.

Tilldelning av elcertifikat

6 § Affärsverket svenska kraftnät skall tilldela en certifikatberättigad producent ett elcertifikat för varje megawattimme

förnybar el som producerats i anläggningen och som mätts upp och rapporterats till Affärsverket svenska kraftnät.

Av bestämmelsen framgår att rätten till elcertifikat är beroende av att den certifikatsberättigande elproduktionen mäts och rapporteras till Affärsverket svenska kraftnät, som skall ansvara för tilldelningen av elcertifikat. Någon särskild ansökan om att erhålla certifikat erfordras således inte. Sedan innehavaren av produktionsanläggningen ansökt om, och fått sin anläggning godkänd, kommer således ett elcertifikat att utfärdas och tilldelas denne i efterhand för varje uppmätt och rapporterad hel megawattimme el som produceras i anläggningen.

3 kap. Kontoföring av elcertifikat*Elcertifikatsregister***1 § Affärsverket svenska kraftnät skall kontoföra elcertifikat i ett elcertifikatsregister.**

Registret skall föras med hjälp av automatiserad behandling.

Elcertifikaten kommer att vara elektroniska dokument. De kommer således inte att finnas i fysisk form. Tilldelningen av elcertifikat enligt 2 kap. 6 §, innehavet av elcertifikat och de förfoganden över elcertifikaten som kommer att ske skall noteras i elcertifikatsregistret.

Affärsverket svenska kraftnät skall kontoföra elcertifikaten i ett register, ett s.k. elcertifikatsregister. Kontoföringen skall ske med automatiserad behandling.

2 § Elcertifikatsregistret skall bestå av certifikatkonton, som läggs upp för certifikatberättigade producenter och andra som förvärvar elcertifikat.

Paragrafen anger elcertifikatsregistrets innehåll, vilket består av certifikatkonton, som läggs upp för certifikatberättigade producenter och andra som förvärvar elcertifikat. Statens energimyndighet skall enligt 2 kap. 5 § godkänna produktionsanläggningarna innan innehavaren får tilldelas elcertifikat. Vidare skall myndigheten enligt 4 kap. 2 och 3 §§ registrera kvotpliktiga. Dessa kategorier behöver inte ansöka om ett certifikatkonto. När Statens energimyndighet meddelat beslut om godkännande, respektive registrering, skall den skicka en kopia av beslutet till Svenska kraftnät, som med stöd av beslutet öppnar ett certifikatkonto för producenten eller den som registrerats som kvotpliktig. Denna skyldighet för Statens energimyndighet kommer att regleras i förordningar om godkännande av anläggningar och om hur registrering av kvotpliktiga skall gå till.

Andra som förvärvar elcertifikat, alltså sådana som inte är certifikatberättigade producenter eller sådana som registrerats som kvotpliktiga enligt 4 kap. 2 eller 3 §, skall Affärsverket svenska kraftnät öppna ett certifikatkonto för när en anmälan om förvärv av ett elcertifikat enligt 6 § har inkommit till myndigheten.

3 § En certifikatberättigad producent som innehar flera produktionsanläggningar skall få ett certifikatkonto per anläggning.

Certifikatberättigade producenter har enligt paragrafen rätt att få flera certifikatkonton i elcertifikatsregistret. I allmänhet torde ett konto vara tillräckligt, men det kan förekomma att en och samma innehavare har fler produktionsanläggningar, vilket exempelvis kan vara fallet enligt 2 kap. 2 § andra stycket. Det kan även i andra fall förekomma att en certifikatberättigad producent äger fler anläggningar och det är därför motiverat att elcertifikaten från de olika anläggningarna noteras på olika konton.

Notering av tilldelade elcertifikat

4 § Ett elcertifikat tilldelas den certifikatberättigade producenten genom att elcertifikatet noteras på hans certifikatkonto i elcertifikatsregistret. Noteringen skall ske utan oskäligt dröjsmål från den dag då rapport om den certifikatberättigande elproduktionen kommit Affärsverket svenska kraftnät tillhanda från anläggningens innehavare eller annan som rapporterar för dennes räkning.

Certifikatberättigade producenter kommer fortlöpande att tilldelas elcertifikat för varje megawattimme förnybar el som producerats och rapporterats till Affärsverket svenska kraftnät. Det krävs sålunda ingen särskild ansökan eller liknande för att tilldelningen skall ske. Tilldelningen av elcertifikat sker genom att certifikatet noteras på hans certifikatkonto.

Tilldelningen skall ske fortlöpande för varje megawattimme el som rapporteras till Affärsverket svenska kraftnät. Det kan dock hända att nätägarnas rapporter, som vid en första bedömning synes vara korrekta, senare korrigeras genom att nätägaren, eller anläggningens innehavare, sänder rättelser. För att undvika felaktiga tilldelningar av elcertifikat, är tidpunkten för tilldelningen anpassad till den balansavräkningsprocess som fortlöpande sker hos myndigheten och tilldelningen bör inte ske förrän myndigheten har godkänt mätvärdesrapporteringen. Eftersom tidpunkten för ett sådant godkännande kan variera, innehåller bestämmelsen ingen exakt tidpunkt då tilldelningen skall ske. Den skall dock ske utan oskäligt dröjsmål med beaktande av den tid som balansavräkningsprocessen tar.

Anmälan om notering i elcertifikatregistret

5 § Affärsverket svenska kraftnät skall genast på ett certifikatkonto notera anmälningar om sådana förhållanden som skall framgå av ett konto och ange tidpunkten för noteringen. När samtliga villkor är uppfyllda för notering, skall sådan notering ske på certifikatkontot.

Så snart en anmälan om notering kommit in till Affärsverket svenska kraftnät, skall anmälan noteras på det eller de certifikatkonton som berörs av den begärda noteringsåtgärden, med en uppgift om när noteringen gjordes. Denna notering är dock preliminär till sin karaktär, eftersom myndigheten enligt 6–7 §§ och 9 §, skall förelägga överlåtaren respektive panthavaren eller pantsättaren att yttra sig innan slutlig notering kan ske. Vidare kan myndigheten, enligt 13 § förelägga en anmälare att komplettera sin anmälan och en slutlig notering kan inte ske förrän de begärda uppgifterna eller handlingarna har inkommit till myndigheten.

6 § När ett elcertifikat överlåtits skall efter anmälan från överlåtaren eller förvärvaren anmälan om överlåtelsen noteras på förvärvarens certifikatkonto. Har förvärvaren anmält en överlåtelse, skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga överlåtaren att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan. Föreläggandet skall skickas till den adress som är noterad på överlåtarens certifikatkonto.

Om överlåtaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall de överlåtna certifikaten noteras på förvärvarens konto.

När ett elcertifikat överlåtits skall detta noteras på förvärvarens certifikatkonto. Detta skall ske efter anmälan från antingen överlåtaren eller förvärvaren. Som framgår av 11 § skall Affärsverket svenska kraftnät omedelbart notera anmälningar om såda-

na förhållanden som skall framgå av elcertifikatsregistret. En sådan notering är dock bara preliminär i avvaktan på att slutlig notering kan äga rum. I de fall förvärvaren anmäler en överlåtelse, skall överlåtaren ges möjlighet att yttra sig över anmälan. Detta skall ge genom att överlåtaren föreläggs att inom en vecka yttra sig över densamma. Har överlåtaren ingen invändning mot den begärda registreringsåtgärden, skall elcertifikatet noteras på förvärvarens certifikatkonto. Om överlåtaren däremot har någon invändning mot registreringen, saknas förutsättningar för en sådan notering på förvärvarens certifikatkonto. I sådana fall skall noteringen avslås enligt 14 §.

7 § När ett elcertifikat har pantsatts skall efter anmälan från pantsättaren eller panthavaren anmälan om pantsättningen noteras på pantsättarens certifikatkonto. Har panthavaren anmält en pantsättning, skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga pantsättaren att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan.

Om pantsättaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall pantsättningen noteras på pantsättarens konto.

Om ett elcertifikat har pantsatts, skall detta noteras på pantsättarens certifikatkonto. Detta skall ske genom en anmälan om notering av pantsättningen. Noteringen skall ske på pantsättarens certifikatkonto. Genom pantsättningen har denne inte avhänt sig certifikatet, men han kan inte förfoga över det genom överlåtelser, om han inte dessförinnan betalt den skuld för vilket certifikatet är satt i pant och noteringen om pantsättningen därmed kan tas bort från pantsättarens certifikatkonto. Är pantsättaren kvotpliktig kan han inte heller redovisa de pantsatta certifikaten för att fullgöra sin kvotplikt. På motsvarande sätt, som när det gäller överlåtelser enligt 6 §, får även panthavaren anmäla en notering av pantsättningen till elcertifikatsregistret. I sådana fall skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga pantsättaren att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över

anmälan. Om pantsättaren inte inom den angivna tiden gör en invändning mot noteringen, skall pantsättningen noteras på hans certifikatkonto.

8 § Har Affärsverket svenska kraftnät underrättats om att en innehavare av ett certifikatkonto gått i konkurs, eller har ett elcertifikat enligt anmälan från kronofogdemyndigheten utmätts, belagts med kvarstad eller blivit föremål för betalningssäkring, skall detta noteras på certifikatkontot.

Andra inskränkningar i kontohavarens förfoganderätt till certifikatens skall också anges på kontot. Om ett elcertifikat har pantsatts, skall detta noteras på kontot efter anmälan enligt 7 §. Övriga begränsningar i förfoganderätten beträffande elcertifikat som kan bli aktuella är att kontohavaren gått i konkurs, eller hans elcertifikat utmätts, belagts med kvarstad eller blivit föremål för betalningssäkring. Information om dessa inskränkningar i förfoganderätten har betydelse för den som avser att förvärva elcertifikat, eller ingå avtal om pantsättning av sådana.

När det gäller konkursbeslut, så skall enligt 12 § konkursförordningen (1987:916) rätten genast skicka en kopia av kungörelsen om konkursbeslutet till ett antal i paragrafen angivna myndigheter, institutioner och andra organ. Genom ett tillägg i 12 § första stycket konkursförordningen, som innebär att rätten genast skall skicka en kopia av kungörelsen om konkurs till Affärsverket svenska kraftnät, kommer myndigheten att underrättas om konkursen och skall enligt förevarande paragraf notera detta på konkursgäldenärens certifikatkonto.

När det gäller säkerställande av utmätning av ett elcertifikat tillämpas 6 kap. utskökningsbalken. Även i fråga om verkställighet av beslut om kvarstad skall enligt 16 kap. 13 och 16 §§ utskökningsbalken 6 kap. tillämpas. I fråga om verkställighet av beslut om betalningssäkring tillämpas enligt 10 § lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter också 6 kap. utskökningsbalken. Utmätning av ett elcertifikat, eller en rättighet som är noterad enligt lagen om elcertifikat, dvs.

panträtt i ett elcertifikat, säkerställs genom en ny bestämmelse i 6 kap. 2 § utsökningsbalken, som innebär att kronofogdemyndigheten anmäler till Affärsverket svenska kraftnät, att elcertifikatet är utmätt, varefter ett säkerställande sker genom att Svenska kraftnät skall göra en notering om detta på gäldenärens certifikatkonto.

Utmätning ger sökanden förmånsrätt i den utmätta egendomen och innebär härigenom ett förvärv, som närmast kan liknas med förvärv av panträtt. Enligt huvudregeln i 4 kap. 30 § utsökningsbalken skall utmätning medföra förmånsrätt i och med beslutet om utmätning. När det gäller egendom som skall registreras har i stället, enligt samma paragraf, förmånsrättens inträde reglerats genom de inskrivningssystem som finns beträffande olika egendomsslag. De sakrättsliga frågor, som kan uppkomma beträffande elcertifikat, är avhängiga av olika noteringsåtgärder på certifikatkonton. Frågan om förmånsrättens inträde när det gäller utmätning av elcertifikat bör därför regleras med hänsyn därtill. En ny bestämmelse i 4 kap. 30 § utsökningsbalken, som innebär att en notering av utmätningen på ett certifikatkonto enligt lagen om elcertifikat medför förmånsrätt reglerar detta förhållande.

9 § När en pantsättning har upphört, skall efter anmälan från panthavaren eller pantsättaren anmälan noteras på pantsättarens konto. Har pantsättaren gjort en sådan anmälan, skall Affärsverket svenska kraftnät förelägga panthavaren att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan. Föreläggandet skall skickas till den adress som är noterad på pantsättarens certifikatkonto.

Om panthavaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall noteringen om pantsättning tas bort.

Om Affärsverket svenska kraftnät får en underrättelse om att ett konkursbeslut upphävts, en anmälan om att en konkurs avslutats, eller en anmälan från kronofogdemyndigheten om

att en sådan åtgärd som avses i 8 § har upphävts eller återgått, skall noteringen därom tas bort.

När en pantsättning har upphört skall panthavaren eller pantsättaren anmäla detta till Affärsverket svenska kraftnät. Det normala förfarandet torde vara att parterna, i samband med skuldens betalning, avtalar att panthavaren skall anmäla att pantsättningen upphört. På motsvarande sätt som vid anmälan om pantsättningen enligt 7 § finns det enligt bestämmelsen en möjlighet även för motparten att anmäla detta, alltså pantsättaren. I sådana fall skall panthavaren föreläggas att inom en vecka från föreläggandet yttra sig över anmälan. Om panthavaren inom den angivna tiden inte invänder mot den anmälda noteringen, skall noteringen tas bort.

Om ett konkursbeslut upphävs av högre rätt, skall tingsrätten underrätta alla som har fått underrättelse om konkursen enligt 12 § första stycket konkursförordningen. På så sätt kommer Affärsverket svenska kraftnät få kännedom om detta och skall ta bort noteringen om konkursen från kontot. När en konkurs har avslutats är det däremot konkursförvaltaren som får anmäla detta till Affärsverket svenska kraftnät.

När det gäller verkställighet enligt utsökningsbalken bestämmelser, anges i 3 kap. 17 § utsökningsförordningen (1981:981) att kronofogden självant skall pröva frågan om ändring av beslut, när det föreligger anledning till en sådan åtgärd. Detsamma gäller frågan om avbrytande eller hävande av verkställighet i andra fall, om annat inte är föreskrivet i utsökningsbalken. Detta gäller också när överklagande ger anledning till en sådan åtgärd. Det är således kronofogdemyndigheten som skall anmäla till Affärsverket svenska kraftnät, att en notering om utmätning, kvarstad eller betalningssäkring skall tas bort ur elcertifikatsregistret.

10 § Den som anmäler en notering i elcertifikatsregistret enligt 6–7 §§ första stycket eller 9 § första stycket skall göra detta på formulär som tillhandahålls av Affärsverket svenska

kraftnät. Anmälan skall vara egenhändigt undertecknad av anmälaren.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Affärsverket svenska kraftnät får meddela föreskrifter om rätt att göra anmälningar om notering genom ett elektronisk dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling.

En anmälan om notering i elcertifikatsregistret skall ske skriftligen och vara egenhändigt undertecknad. För det ändamålet kommer Affärsverket svenska kraftnät att tillhandahålla formulär, som erhålls från myndigheten. Paragrafen anger således två formkrav för en anmälan om överlåtelse eller pantsättning av elcertifikat. Den skall ske på visst formulär och den skall vara egenhändigt undertecknad.

Det stora flertalet anmälningar torde komma att ske med hjälp av datorer, över internet. En kontohavare som har sådana tekniska förutsättningar kan således medges att göra anmälningar genom ett elektroniskt dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling. Under vilka förutsättningar ett sådant medgivande kan ges, kräver relativt tekniska bestämmelser, som bör anpassas till den administration som är förknippad med att föra elcertifikatsregistret samt de säkerhetskrav som bör ställas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Affärsverket svenska kraftnät får meddela föreskrifter om rätt att göra anmälningar om notering genom elektroniskt dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling.

11 § En anmälan om notering i elcertifikatsregistret skall innehålla uppgifter om

- 1. den noteringsåtgärd som begärs,**
- 2. anmälarens namn, personnummer eller organisationsnummer och postadress.**

En anmälan om notering av en överlåtelse eller rörande en pantsättning av elcertifikat skall, utöver de ovan nämnda uppgifterna, innehålla uppgifter om

- 3. överlåtarens eller pantsättaren namn, personnummer eller organisationsnummer samt postadress,**
- 4. förvärvarens eller panthavarens namn, personnummer eller organisationsnummer samt postadress,**
- 5. numren på de certifikatkonton som berörs av överlåtelsen eller pantsättningen, det antal elcertifikat som överlåtits eller pantsatts, de överlåtna eller pantsatta certifikatens identifieringsnummer och, i förekommande fall, försäljningspriset för certifikaten.**

Är en kontohavare som berörs av en notering en juridisk person, skall en handling som utvisar vem som är behörig att företräda den juridiska personen ges in i samband med anmälan.

Paragrafen reglerar vilka uppgifter som en anmälan om notering av överlåtelser eller rörande pantsättning av elcertifikat skall innehålla. Enligt 5 skall, i förekommande fall, försäljningspriset på elcertifikaten anges. En sådan uppgift är av naturliga skäl inte aktuell när det gäller pantsättning, eller vid överlåtelser då något vederlag inte utgår. Den nämnda prisuppgiften skall ligga till grund för den prisinformation som Affärsverket svenska kraftnät skall offentliggöra enligt 24 §.

Affärsverket svenska kraftnät skall inte göra någon prövning av överlåtelsen i materiellt hänseende, utan den kontroll som sker skall bara gälla huruvida anmälaren är behörig att göra denna och att anmälan uppfyller de krav som framgår av 10–11 §§. Om den kontohavare som berörs av en noteringsåtgärd i elcertifikatsregistret är en juridisk person skall ett registreringsbevis, eller annan handling som utvisar vem som är behörig att företräda den juridiska personen, inges i samband med anmälan.

12 § Om en anmälan om notering inte gjorts på det sätt som anges i 10 § första stycket, skall anmälan omedelbart avvisas.

I 10 § uppställs två formkrav på en anmälan om notering av överlåtelse och pantsättning av elcertifikat. Anmälan skall ske på

ett formulär som tillhandahålls av Affärsverket svenska kraftnät och den skall vara egenhändigt undertecknad. När en anmälan sker elektroniskt, eller på annat sätt genom automatiserad behandling, ersätts av naturliga skäl de krav som anges i 10 § av att formulären med automatik kan tas fram på anmälarens datorskärm och det egenhändiga undertecknandet ersätts av den personliga kod, som kontohavaren tilldelats.

Om de grundläggande formkraven inte uppfylls av anmälaren, skall anmälan omedelbart avvisas. En sådan avvisning hindrar emellertid inte anmälaren att ansöka på nytt och då uppfylla de krav som anges i 10 §.

13 § Om en anmälan enligt 6–7 §§ första stycket eller 9 § första stycket saknar en uppgift enligt 11 §, eller har en sådan handling som avses i 11 § tredje stycket inte givits in, skall anmälaren föreläggas att inom en vecka från föreläggandet komplettera sin anmälan. Föreläggandet skall skickas till anmälaren på den i anmälan angivna adressen.

Registreringen i elcertifikatregistret skall ske löpande och det är viktigt att registret återspeglar korrekta förhållanden. Om en anmälan om överlåtelse eller pantsättning av elcertifikat eller pantsättningens upphörande enligt 6–7 §§ eller 9 § första stycket saknar uppgifter som framgår av 11 §, skall anmälaren föreläggas att inom en vecka komplettera sin anmälan. Detsamma gäller om den anmälda noteringen berör en juridisk person och anmälaren inte ingivit en handling som utvisar vem som är behörig att företräda denna. Om en sådan komplettering inte inkommer inom den angivna tiden, skall anmälan om notering avslås enligt 14 §.

14 § Affärsverket svenska kraftnät skall avslå en anmälan om notering på ett certifikatkonto

- 1. om en överlåtare eller en pantsättare gjort invändning mot en anmälan enligt 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket,**
- 2. om en komplettering enligt 13 § inte inkommit till myndigheten inom den angivna tiden, eller**

3. om en panthavare gjort invändning enligt 9 § andra stycket.

Affärsverket svenska kraftnät skall avslå en anmälan om notering på ett certifikatkonto om en överlåtare enligt 6 §, en pantsättare enligt 7 § eller en panthavare enligt 9 § gjort en invändning mot den anmälda noteringen. En anmälan skall också avslås om begärda kompletteringar av anmälan inte kommit in till myndigheten inom den i 13 § angivna tiden.

15 § När Affärsverket svenska kraftnät företagit en noteringsåtgärd på ett konto, skall kontohavaren skriftligen underrättas om åtgärden.

Eftersom förandet av elcertifikatsregistret utgör myndighetsutövning och de beslut som fattas i samband med denna kan överklagas, skall de kontohavare som berörs av en registreringsåtgärd skriftligen underrättas om denna. Av naturliga skäl ersätts en sådan skriftlig underrättelse av ett elektroniskt besked om att noteringsåtgärden företagits i de fall anmälan skett genom ett elektronisk dokument eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling.

16 § En notering skall rättas, om den innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel, eller liknande förbiseende eller till följd av något tekniskt fel. Den vars rätt berörs skall ges möjlighet att yttra sig, om inte rättelsen är till förmån för denne eller yttrandet annars är uppenbart obehövligt.

Genom bestämmelsen ges Affärsverket svenska kraftnät möjlighet att göra rättelser i elcertifikatsregistret. Det skall vara fråga om uppenbart felaktiga uppgifter i registret, som är en följd av att den som utfört registreringen, eller någon annan, gjort ett skrivfel, ett räknefel eller något liknande misstag. Detta skall också gälla sådan uppenbar oriktighet i elcertifikatsregistret, som beror på något tekniskt fel. Innan en rättelse sker skall den som

berörs av beslutet få yttra sig. Myndigheten behöver dock inte inhämta något yttrande om rättelsen är till förmån för den som berörs av beslutet, eller det framstår som uppenbart obehövt att inhämta ett sådant yttrande. Bestämmelsen avviker från 28 § personuppgiftslagen och Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Skillnaden är att en rättelse enligt förevarande paragraf bara får ske om den uppgift som skall rättas är uppenbart oriktig och att myndigheten har en skyldighet att under vissa förutsättningar låta den som berörs av beslutet yttra sig innan rättelsen sker. Enligt artikel 13 g i direktivet får omfattningen av rätten till rättelse begränsas med hänsyn till skyddet för den registrerades eller andras fri- och rättigheter. De begränsningar som elcertifikatslagens bestämmelser om rättelse innefattar avser bl.a. att skydda enskilda äganderätt. De omfattas därför av det angivna undantaget i direktivet.

Rättsverkan av en notering

17 § En innehavare av ett certifikatkonto skall, med de begränsningar som framgår av kontot, anses ha rätt att förfoga över de certifikat som finns noterade på kontot.

Paragrafen anger en presumtion. Genom bestämmelsen skall en innehavare anses ha rätt att förfoga över de elcertifikat som finns noterade på hans konto, om annat inte framgår av informationen på kontot. Exempelvis kan notering om pantsättning, utmätning eller konkurs vara sådan information, som visar att det finns kontohavaren inte har rätt att förfoga över certifikaten på kontot.

18 § Har en anmälan om överlåtelse av ett elcertifikat noterats, får certifikatet därefter inte tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för annan rättighet än sådan som var noterad när anmälan noterades.

Genom bestämmelsen slås fast att den s.k. inskrivningsprincipen gäller i förhållande till överlåtarens borgenärer. Sakrättsligt skydd i förhållande till överlåtarens borgenärer uppnås således redan i och med att en anmälan om överlåtelse noteras i elcertifikatsregistret.

19 § Har samma elcertifikat överlåtits till flera var för sig, har den överlåtelse företräde för vilken anmälan noterades först. Noteringen av anmälan ger dock inte en överlåtelse företräde framför en tidigare överlåtelse om förvärvaren, när anmälan om överlåtelse noterades, kände till eller borde ha känt till den tidigare överlåtelser.

Detta skall även tillämpas på förvärv genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärvssätt, när fråga uppkommer om företrädet mellan ett sådant förvärv och en annan överlåtelse.

Paragrafen reglerar vad som gäller vid dubbelöverlåtelser av elcertifikat. Det kan hända att en överlåtelse gäller individuellt bestämda certifikat, som härrör från ett visst kraftslag eller en viss produktionsanläggning som förvärvaren vill stödja. Den situationen kan också uppkomma, att en innehavare av elcertifikat äger ett begränsat antal certifikat, som han först överlåter till en förvärvare och därefter till en annan, utan avsikt att genom eget förvärv fylla bristen. Under alla omständigheter måste certifikaten vara individuellt bestämda när anmälan om överlåtelser görs, eftersom en uppgift om elcertifikatens identifieringsnummer skall anges i anmälan. Elcertifikaten kan således bli föremål för dubbelöverlåtelser. Genom bestämmelsen ges den överlåtelse företräde, vars anmälan noterades först. Detta gäller dock bara om förvärvaren, vid noteringen, inte kände till eller borde ha känt till den andra överlåtelser. Han skall således vara i god tro beträffande den andra överlåtelser, för att vara sakrättsligt skyddad. Detta skall även gälla vid förvärv genom familjerättsliga fång eller bolagsskifte och liknande förvärvssätt.

20 § Har ett elcertifikat i annat fall än som avses i 19 § överlåtits av någon som inte ägde det, blir överlåtelsen giltig om certifikatet vid tidpunkten för överlåtelsen var noterat på överlåtarens certifikatkonto och anmälan om överlåtelsen har noterats samt förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtaren inte ägde certifikatet. Vad nu sagts gäller även vid överlåtelse från den som ägde elcertifikatet, men som saknade rätt att förfoga över detta genom överlåtelse.

Bestämmelserna i 17–20 §§ tillämpas även vid pantsättning.

Paragrafen tar sikte på andra godtroshärvärv än vid dubbelöverlåtelse. I dessa fall blir överlåtelsen giltig om överlåtaren var noterad som ägare till elcertifikaten på kontot och anmälan om överlåtelse hade noterats och förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtaren inte ägde elcertifikaten.

Andra meningen omfattar bl.a. de fall då någon förvärvar elcertifikat från den som är försatt i konkurs, eller som i annat fall inte har förfoganderätt till certifikaten. Enligt 3 kap. 2 § första stycket konkurslagen (1987:672) gäller en rättshandling mellan konkursgäldenären och annan som företas senast dagen efter att konkursen kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, om konkursgäldenärens motpart är i god tro. Av 1 kap. 6 § samma lag framgår emellertid att bestämmelser i annan lag skall gälla, om de avviker från konkurslagen. Denna paragraf avviker från konkurslagen såtillvida att godtroshärvärv kan ske senare än den tidpunkt som framgår av 3 kap. 2 § konkurslagen. Genom en ändring i konkursförordningen, som innebär att rätten genast skall skicka en kopia av kungörelsen om konkursen till elcertifikatsregistret, kommer konkursboet att i praktiken erhålla ett tidigare skydd än vad som följer av konkurslagens bestämmelse.

Bestämmelserna om rättsverkan av en notering skall även tillämpas vid pantsättning av elcertifikat.

Behandling av personuppgifter i elcertifikatsregistret

**21 § Om inget annat följer av denna lag eller av föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, tillämpas personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter vid kon-
toföring av elcertifikat i elcertifikatsregistret.**

Affärsverket svenska kraftnät är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen för den behandling av personuppgifter som utförs i elcertifikatsregistret.

Genom bestämmelsen regleras elcertifikatlagens förhållande till personuppgiftslagen på det sättet att personuppgiftslagen gäller om inget annat sägs i denna lag. 3 kap. 16 § i denna lag, som gäller rättelse av registrering i elcertifikatsregistret, avviker från personuppgiftslagens bestämmelse om rättelse, vilken finns i 28 § i den lagen. Denna avvikelse kommenteras under 16 §.

Elcertifikatsregistret kommer i huvudsak att omfatta juridiska personer. Vissa elproducenter, elanvändare eller andra privatpersoner som önskar öppna konton för de elcertifikat som de förvärvar, kan emellertid registreras i elcertifikatsregistret. Av 3 § personuppgiftslagen (1998:204) framgår det att en personuppgift är all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Vidare framgår att behandling av personuppgifter innefattar varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas registrering, bearbetning eller ändring, inhämtande och utlämnande samt användning av uppgifter. Affärsverket svenska kraftnät är personuppgiftsansvarigt enligt personuppgiftslagen för den behandling av personuppgifter som sker i elcertifikatsregistret. Innebörden av personuppgiftsansvaret slås fast i 9 § personuppgiftslagen. Som exempel kan här nämnas att den personuppgiftsansvarige skall tillse att behandlingen av uppgifter sker på ett korrekt och säkert sätt, att personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och att inte fler personuppgifter behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet för behandlingen.

22 § Elcertifikatsregistret skall ge offentlighet åt den information som ingår i registret. I fråga om personuppgifter skall registret ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

1. verksamhet för vilken staten eller kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och

a. som avser elcertifikat som noterats i elcertifikatsregistret,

b. som för att kunna fullgöras förutsätter tillgång till information om elcertifikat, eller

c. som avser fullgörande av underrättelseskyldighet,

2. omsättning av elcertifikat, som noterats i elcertifikatsregistret samt

3. affärsverksamhet, kreditgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där information om elcertifikat utgör underlag för prövningar eller beslut.

I paragrafen anges ändamålet för användningen av personuppgifter i elcertifikatsregistret. Ändamålsbeskrivningen får genom den reglering som personuppgiftslagen innehåller betydelse för vilken insamling och annan behandling av personuppgifter i elcertifikatsregistret som är tillåten.

Ändamålet enligt punkten 1 är att tillhandahålla uppgifter för verksamhet för vilken staten eller kommun ansvarar enligt lag eller annan författning. Verksamheten skall direkt avse sådan egendom som registreras i elcertifikatsregistret, dvs. elcertifikat, och vara av den art att fullgörandet av verksamheten förutsätter tillgång till certifikatanknuten information eller avse fullgörandet av underrättelseskyldighet enligt författning.

Enligt punkten 2 får elcertifikatsregistret användas för att tillhandahålla uppgifter för omsättning av elcertifikat. Det är alltså fråga om information som har betydelse för omsättningen av sådana. Ett krav är att det skall röra sig om elcertifikat som noterats i elcertifikatsregistret. Registret får alltså inte användas i annan verksamhet än sådan som rör elcertifikat.

Punkten 3 avser viss annan verksamhet där elcertifikat inte utgör det centrala i verksamheten, men där uppgifter om sådana

kan vara av stort intresse. Så kan vara fallet vid t.ex. kreditgivning eller kreditupplysning. Slutligen innefattas löpande åtgärder, som bl.a. innebär kontroll av vem som är innehavare av ett elcertifikat i sådana fall då detta är befogat på grund av exempelvis affärsförbindelse eller rättstvist med en viss person.

23 § Affärsverket svenska kraftnät får för de ändamål som anges i 22 § medge direktåtkomst till elcertifikatsregistret.

Med direktåtkomst avses att den som använder registret på egen hand kan söka i detta och få svar på frågor. Det innebär emellertid inte att den som använder registret själv kan bearbeta eller ändra dess innehåll. Frågan om direktåtkomst skall medges avgörs av Affärsverket svenska kraftnät såsom personuppgiftsansvarigt. Direktåtkomst får bara medges för sådana ändamål som anges i 22 §.

Prisinformation m.m.

24 § Affärsverket svenska kraftnät skall fortlöpande offentliggöra information om överlåtelse av elcertifikat. Informationen skall avse tidpunkten för överlåtelsen, antalet överlåtna certifikat och priset för certifikaten. Affärsverket svenska kraftnät skall vidare fortlöpande offentliggöra dels det volymvägda medelvärdet av priset på elcertifikaten under de närmast föregående tolv månaderna, dels antalet certifikat som tilldelats elproducenter under samma period.

Omsättningen av elcertifikat, som sker genom avtal mellan säljare och köpare, innebär att priset på elcertifikaten normalt inte offentliggörs. Bestämmelsen möjliggör för marknadens aktörer att löpande få tillförlitlig information om marknadspriset på elcertifikaten. Informationen om det volymvägda medelvärdet på certifikaten har betydelse för de kvotpliktiga, eftersom det volymvägda medelvärdet styr sanktionsavgiftens storlek enligt 5 kap. och sådana särskilda avgifter som innehavare av en anlägg-

ning kan bli skyldig att betala enligt 6 kap., om han tilldelats elcertifikat på felaktiga grunder. Den har även betydelse för beräkningen av de kostnader som en elleverantör, enligt övergångsbestämmelserna till denna lag, får föra vidare till sina kunder. Som framgår av bestämmelsen är det endast tidpunkten för överlåtelsen, antalet certifikat som överlåtits, samt det avtalade priset som offentliggörs. Parternas identiteter kommer således inte att offentliggöras.

Med volymvägt medelvärde avses det medelvärde som erhålls då summan av de belopp som betalats för alla försålda certifikat under perioden divideras med den totala omsättningen av certifikat under samma period. Sättet för offentliggörande, samt hur ofta det skall ske och för vilka perioder, bestäms av regeringen i förordning.

25 § Affärsverket svenska kraftnät skall årligen, senast vid januari månads utgång, skriftligen underrätta certifikatkontohavaren om innehållet på hans konto per den 31 december föregående kalenderår.

Genom bestämmelsen har kontohavaren rätt att årligen få ett kontoutdrag, som utvisar ställningen på kontot per den sista december föregående kalenderår. Genom dessa uppgifter kan kontohavaren kontrollera sitt innehav av elcertifikat och om ställningen på kontot innebär att han kommer att kunna fullgöra sin kvotplikt den 1 april i enlighet med 4 kap. 5 §, eller om han under de följande månaderna behöver köpa fler certifikat.

Kontoutdraget kan också användas som underlag för bokföring och för självdeklaration.

4 kap. Kvotplikt m.m.

Kvotpliktiga

1 § Kvotpliktiga är

- 1. elleverantörer som sålt el till elanvändare som avses i 2 eller till elanvändare som inte är registrerade som kvotpliktiga enligt 2 § tredje stycket,**
- 2. elanvändare som producerat eller importerat el som de själva förbrukat,**
- 3. elanvändare som med stöd av 7 § 3 inte är kvotpliktig för el som förbrukats i tillverkningsprocessen samt**
- 4. elanvändare, som efter egen, frivillig anmälan enligt 2 § tredje stycket är registrerade som kvotpliktiga.**

En elanvändare är inte kvotpliktig för produktionen av el som han själv förbrukat om produktionsanläggningens generator har en märkeffekt om högst 50 kilowatt.

Bestämmelsen anger vilka rättssubjekt som är kvotpliktiga enligt denna lag och speglar samtidigt den totala förbrukningen av el i landet.

Kvotpliktiga är således elleverantörer, elanvändare som producerat eller importerat el som de själva förbrukat, elanvändare inom den s.k. elintensiva industrin som enligt 7 § 3 har kvotplikten noll för den förbrukning av el som skett i tillverkningsprocessen samt elanvändare som frivilligt registrerat sig som kvotpliktiga enligt 2 § tredje stycket.

När en elleverantör sålt el till en elanvändare som även producerat eller importerat el, så är leverantören kvotpliktig för den försålda elen, medan användaren är kvotpliktig för den egna importen eller produktionen av el. Detta beror på att leverantören har kontroll över den el som han har försålt till en sådan elanvändare, men han har inga uppgifter om hur stor importen eller produktionen av el har varit. För denna del skall elanvändaren således själv vara kvotpliktig.

När det gäller den elintensiva industrin, så skall de företag som har kvotplikten noll för den el som förbrukats i tillverk-

ningsprocessen registrera sig som kvotpliktiga. I dessa fall har leverantören visserligen kontroll över hur mycket el han totalt försålt till företaget, men kan inte veta hur stor del av denna som använts i tillverkningsprocessen. Det är således elanvändaren som i sådana fall skall vara kvotpliktig för hela sin förbrukning, låt vara att den el som förbrukats i tillverkningsprocessen är åsatt kvotplikten noll.

Slutligen är elleverantören kvotpliktig för den el som förbrukats av elanvändare i övrigt, vilka inte frivilligt registrerat sig som kvotpliktiga enligt 2 § tredje stycket. Omvänt innebär detta att elanvändare som frivilligt anmäler sig för registrering är kvotpliktiga för hela sin förbrukning av el.

Undantaget i andra stycket avser el som producerats i exempelvis reservkraftsaggregat eller i produktionsanläggningar som i allmänhet endast levererar den energi som åtgår för exempelvis en jordbruksrörelses förbrukning. För att undantaget skall vara tillämpligt krävs dock att den producerade elen används för producentens eget bruk och att produktionsanläggningen inte har en effekt som är högre än 50 kilowatt. Under de förutsättningarna är det av administrativa skäl inte rimligt att ålägga producenten en kvotplikt.

2 § De som är kvotpliktiga skall registreras hos Statens energimyndighet efter egen anmälan.

Den som är kvotpliktig enligt 1 § första stycket 1–3 skall anmäla sig för registrering till myndigheten senast fyra veckor innan kvotplikten inträder.

En elanvändare som köpt el av en inhemsk elleverantör får efter egen frivillig anmälan registrera sig som kvotpliktig.

En sådan anmälan skall göras senast den 1 december året före det år som kvotplikten avser och kan gälla ett eller flera kalenderår.

Enligt paragrafens första och andra stycke skall elleverantörer, elanvändare som producerar eller importerar el och elanvändare i den elintensiva industrin som kommer i åtnjutande av undan-

taget i 7 § 3, anmäla sig för registrering. Anmälan skall göras senast fyra veckor innan kvotplikten inträder.

En elanvändare i andra fall, som köpt el av en inhemsk leverantör och som önskar vara kvotpliktig, får enligt tredje stycket, efter egen frivillig anmälan, registrera sig som kvotpliktig. En sådan anmälan skall göras senast den 1 december året före det år som kvotplikten avser, för att elleverantören skall kunna undanta elanvändaren från den försäljning som leverantören är kvotpliktig för under det följande kalenderåret eller kalenderåren. Registrering för del av kalenderår är inte möjlig i dessa fall. Anledningen härtill är att det skulle medföra administrativa problem för elleverantörer, att under löpande kalenderår hantera förändringar i kvotplikten för dem man försäljer el till.

3 § Om Statens energimyndighet finner grundad anledning anta att någon som är kvotpliktig enligt 1 § första stycket 1–3 har underlåtit att anmäla sig för registrering, skall myndigheten även utan anmälan registrera denne som kvotpliktig. Innan sådan registrering sker, skall den som berörs av åtgärden få tillfälle att yttra sig.

Genom bestämmelsen ges Statens energimyndighet möjlighet att ex officio registrera elleverantörer och elanvändare som producerat eller importerat el för egen förbrukning samt elintensiv industri. Myndigheten skall ha grundad anledning att anta att den som inte anmält sig för registrering är kvotpliktig och att denne underlåtit att registrera sig. Den som berörs av åtgärden skall beredas tillfälle att yttra sig innan registrering sker. Ett sådant beslut om registrering kan överklagas enligt 8 kap.

Deklarationsskyldighet

4 § Den som är kvotpliktig skall varje år senast den 1 mars till Statens energimyndighet ge in en deklaration med uppgift om den el som den kvotpliktige sålt till elanvändare eller själv förbrukat under det föregående kalenderåret. Uppgift skall även lämnas om sådan el som försålts eller förbrukats men som till följd av 7 § inte ger upphov till skyldighet att ge in elcertifikat.

Tidpunkten den 1 mars har valts med hänsyn till den kvotpliktiges möjlighet att fastställa mängden el som sålts eller, såvitt avser elanvändare, förbrukats föregående år. Deklarationen av såld eller förbrukad el utgör ett underlag för den kvotpliktige att avgöra hur många elcertifikat som skall ges in till Statens energimyndighet den 1 april samma år. Den är samtidigt ett kontrollinstrument för myndigheten, när den skall bedöma om rätt antal elcertifikat ingivits eller om beslut om sanktionsavgift enligt 5 kap. skall meddelas.

Kvotpliktens fullgörande

5 § Den som är kvotpliktig skall senast den 1 april varje år till Statens energimyndighet ge in elcertifikat i proportion till den försäljning eller förbrukning av el under det föregående kalenderåret som deklarerats enligt 4 §. Certifikaten ges in genom att den kvotpliktige till Affärsverket svenska kraftnät gör en anmälan om registrering av certifikaten på Statens energimyndighets certifikatkonto i elcertifikatsregistret.

Tidpunkten för redovisning av elcertifikat, har valts av två skäl. Dels skall den kvotpliktige kunna använda elcertifikat som denne förvärvat under tiden från årsskiftet fram till den 1 april, dels har i normalfallet flertalet deklarationer hunnit granskas och even-

tuella felaktigheter i dessa har korrigerats före denna tidpunkt. Certifikaten skall ges in till Statens energimyndighet genom att den kvotpliktige gör en anmälan till Affärsverket svenska kraftnät om att certifikaten skall registreras på myndighetens konto i elcertifikatsregistret. Myndigheten skall därefter begära att Affärsverket svenska kraftnät annullerar de ingivna certifikaten.

6 § Det antal elcertifikat som en kvotpliktig skall ge in till Statens energimyndighet framgår av följande tabell. Antalet certifikat den kvotpliktige skall ge in bestäms för varje år till ett visst antal hela certifikat genom avrundning till närmaste heltal. Det minsta antal elcertifikat som skall ges in är dock ett.

År för vilket kvotplikt skall fullgöras	Antal certifikat per försåld eller förbrukad MWh
2003	0,067
2004	0,077
2005	0,097
2006	0,117
2007	0,131
2008	0,142
2009	0,149
2010	0,156

Kvoten bestäms av den totala mängden producerad förnybar el, som är täljaren, och den totala mängden använd el, som är nämnaren.

Som framgår av tabellen är år 2003 det första år då kvotplikten gäller och år 2004 skall de kvotpliktiga för första gången, i enlighet med 5 §, ge in elcertifikat till Statens energimyndighet, som därefter begär att Affärsverket svenska kraftnät annullera certifikaten på myndighetens konto.

Antalet elcertifikat som den kvotpliktige skall inge anges i förhållande till den mängd el som denne levererat eller förbrukat

under föregående kalenderår. Avrundningen skall ske till närmaste heltal. Det minsta antalet elcertifikat som skall inges är dock ett. Om den förbrukade mängden el uppgår till 1 635 megawattimmar år 2003 och kvotplikten det året är 0,067 får man talet 109,54, vilket medför att 110 stycken elcertifikat skall ges in år 2004.

7 § Skyldighet att ge in elcertifikat enligt 5 § gäller dock inte för el

1. som förbrukats eller sålts för förbrukning vid sådan överföring av elektrisk kraft på det elektriska nätet som utförs av den som ansvarar för förvaltningen av nätet i syfte att upprätthålla nätets funktion (förlustel),

2. som till lägre effekt än 50 kilowatt utan ersättning levererats av en producent eller en leverantör till en förbrukare som inte står i intressegemenskap med producenten eller leverantören (frikraft), eller

3. som förbrukats i tillverkningsprocessen i stål- och metallverk eller i massa- och pappersindustrin, baskemikalieindustrin eller gruvindustrin.

Genom undantagen i punkterna 1 och 2 kommer el som förbrukats eller levererats som förlustel och frikraft inte att ingå i underlaget för kvotplikten.

Enligt punkten 3 skall el som förbrukats i tillverkningsprocessen i s.k. elintensiv industri undantas från kvotplikten. Det främsta skälet härtill är att denna industri skall erbjudas villkor som likartade de som konkurrenter i andra länder har. Den el som förbrukats i lager, kontor och andra lokaler som hör till den industrin omfattas inte av undantaget. När det gäller att bestämma vilken industri som är elintensiv industri skall Statistiska centralbyråns klassificering efter s.k. SNI-koder (svensk näringsgrensindelning) vara vägledande. Dessa är 131 (järnmalmgruvor), 132 (andra metallmalmgruvor), 2111 (massaindustri), 2112 (pappers- och pappindustri), 241 (baskemikalie-

industri), 271–273 (järn- och stålverk) och 274–275 (andra metallverk; gjuterier).

Levererad eller förbrukad förlustel och frikraft samt el som förbrukas i elintensiv industri måste dock deklareras enligt 4 §.

8 § En elanvändare som producerar förnybar el för egen förbrukning i en anläggning utan att timmätning sker av produktionen har rätt att från sin kvotplikt avräkna denna produktion, om den deklareras enligt 4 §.

Genom bestämmelsen ges producenter av förnybar el, vars elproduktion inte är timmätt, rätt att avräkna denna produktion från sin kvotplikt. Detta innebär, att så länge den egna produktionen av förnybar el överstiger kvotplikten, så är producenten inte alls kvotpliktig. Detta förutsätter dock att denna produktion deklarerats enligt 4 §.

9 § En elleverantör, som avses i 1 § första stycket 1, får av elanvändare som avses i 1 § 2 och 4 ta ut kostnaden för tjänsten att inköpa elcertifikat för el som försålts till dem. Leverantören skall lämna en särskild uppgift om priset för tjänsten vid försäljningen av el till en sådan elanvändare.

Paragrafen innebär att en elleverantör får ta ut kostnaden för den tjänst som det innebär att köpa elcertifikat för de elanvändare som inte registrerat sig som kvotpliktiga eller för de elcertifikat som belöper på försäljning till sådana elanvändare som även producerar eller importerar el. I normalfallet lämnas en sådan uppgift i samband med att avtalet om försäljning av el ingås, men leverantören skall ändå lämna en sådan uppgift vid försäljningen av el till användaren, alltså när elen faktureras.

Garantipris

10 § En certifikatberättigad producent har under åren 2004 till och med 2008 rätt att från den 30 april till och med den 30 juni hos Statens energimyndighet lösa in elcertifikat som tilldelats producenten under föregående kalenderår. Det pris som myndigheten skall betala per certifikat framgår av nedanstående tabell.

Elcertifikat tilldelade år	Pris
2003	60 kronor
2004	50 kronor
2005	40 kronor
2006	30 kronor
2007	20 kronor

Genom bestämmelsen garanteras de certifikatberättigade producenterna att under perioden från och med den 30 april till och med den 30 juni, få avsättning för de elcertifikat som de tilldelats under föregående kalenderår. Denna möjlighet utgör ett skydd för de elproducenter som inte på annat sätt kunnat sälja alla sina certifikat och ger dem en av staten garanterad intäkt under certifikatsystemets inledande år.

5 kap. Sanktionsavgifter

1 § En kvotpliktig som inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 5 § skall till staten betala en särskild avgift (sanktionsavgift).

Avgiften beräknas per certifikat som inte getts in och uppgår till 150 procent av det volymvägda medelvärde av certifikatpriset under perioden från och med den 1 april det år kvotplikten avser till och med den 31 mars det år då certifikaten skulle ha getts in.

För certifikat som skulle ha getts in åren 2004 och 2005 tas sanktionsavgift ut med högst 200 kronor per certifikat.

Sanktionsavgiftens storlek beror dels på hur många elcertifikat den kvotpliktige underlåtit att ge in till staten, dels på vad medelvärdet av priset på elcertifikat varit under den senaste tolv månadersperioden, som sträcker sig från och med den 1 april föregående år, till och med den 31 mars det år certifikaten skall ges in. Som framgår av 3 kap 24 § skall Affärsverket svenska kraftnät fortlöpande offentliggöra medelvärdet av priset på försålda certifikat. Det värde som offentliggörs den 31 mars det år då certifikaten skall inges, skall således läggas till grund för beräkningen av sanktionsavgiftens storlek. Begreppet volymvägt medelvärde har berörts i kommentaren till 3 kap. 24§. Under åren 2004 och 2005 får sanktionsavgiften inte överstiga 200 kr per certifikat som inte ingivits. Denna begränsning avser att vara ett skydd mot att kvotpliktiga belastas med orimligt höga sanktionsavgifter under certifikatsystemets inledande år.

2 § Frågor om uttagande av sanktionsavgift prövas av Statens energimyndighet.

Myndigheten skall besluta om sanktionsavgift senast sex månader efter det att en fullständig deklaration har getts in. Om så inte har skett, förfaller frågan om sanktionsavgift för de certifikat som grundas på den försäljning eller förbrukning som deklarationen avser.

Skyldigheten att lämna deklaration och frågan om eventuell sanktionsavgift aktualiseras varje år. Från rättssäkerhetssynpunkt, men även av administrativa skäl, är det väsentligt att ett eventuellt beslut om sanktionsavgift fattas relativt omgående, så att saken i normalfallet är avgjord under det år då kvotplikten skulle ha fullgjorts. Statens energimyndighet skall således, inom sex månader från den tidpunkt då en fullständig deklaration inkommit, meddela ett eventuellt beslut om att sanktionsavgift skall betalas. Skyldigheten att betala sanktionsavgift förfaller, om

myndigheten inte fattat ett sådant beslut inom den angivna tiden. Enligt 3 § kan dock myndigheten, under vissa förutsättningar, meddela beslut om sanktionsavgift efter den angivna tiden, eller ändra ett tidigare meddelat beslut.

3 § Om den kvotpliktige i sin deklaration har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter av betydelse för skyldigheten att ge in elcertifikat, får Statens energimyndighet utan hinder av den i 2 § angivna tidsgränsen besluta om eller ändra ett beslut om sanktionsavgift. Sådana beslut får dock inte meddelas efter utgången av det femte året efter det kalenderår då beslutet skulle ha fattats enligt 2 §.

Om en kvotpliktig lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin försäljning eller förbrukning av el, och detta upptäcks efter de sex månader som Statens energimyndighet enligt 2 § haft på sig att fatta beslut om sanktionsavgift, skall myndigheten ändå ha möjlighet att meddela ett sådant beslut. Oriktiga eller vilseledande uppgifter i den kvotpliktiges deklaration kan också ha medfört att ett tidigare meddelat beslut om sanktionsavgift blivit felaktigt. Myndigheten skall i sådana fall ha rätt att ändra det felaktiga beslutet. Det krävs att den oriktiga eller vilseledande uppgiften haft betydelse för beslutet. Andra felaktigheter, som inte inverkat på beslutet, kan inte föranleda någon ändring. Med oriktiga uppgifter avses även ofullständiga uppgifter.

Från rättssäkerhetssynpunkt och av administrativa skäl bör en tidsmässig gräns sättas för möjligheten att fatta dessa beslut. Efter utgången av det femte året efter det kalenderår som beslutet skulle ha meddelats, skall möjligheten att meddela beslut om sanktionsavgift, eller att ändra tidigare beslut om sanktionsavgift, inte längre gälla.

6 kap. Tillsyn m.m.

1 § Statens energimyndighet skall utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och av de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Tillsynen omfattar dock inte Affärsverket svenska kraftnät.

Tillsynen omfattar bl.a. godkända produktionsanläggningar och rapportering av produktion till Affärsverket svenska kraftnät, dels registrering av kvotpliktiga och deras fullgörande av kvotplikten. Affärsverkets svenska kraftnäts verksamhet enligt denna lag, skall dock inte omfattas av tillsynen.

Tillsynsmyndighetens allmänna befogenheter

2 § Statens energimyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

Paragrafen har utformats med 12 kap. 2 § ellagen (1997:857) som förebild. Genom paragrafen ges Statens energimyndighet en rätt att få de upplysningar och att ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Omfattningen av myndigheten rätt är begränsad av att de upplysningar som myndigheten begär eller de handlingar som myndigheten begär att få ta del av, skall behövas för att myndigheten skall kunna utöva sitt tillsynsansvar. Andra upplysningar eller handlingar kan således inte omfattas av en sådan begäran. I allmänhet torde detta kunna ske frivilligt, genom informella kontakter med den som kan lämna uppgifterna eller handlingarna. Myndigheten kan dock ha behov av att i tvingande ordning få de upplysningar eller få ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran från myndigheten skall således kunna förenas med vite.

3 § Statens energimyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Om vissa förelägganden för deklarationsskyldiga finns bestämmelser i 10 §.

Paragrafens första stycke har utformats med 12 kap. 3 § ellagen som förebild. Paragrafen omfattar alla förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som omfattas av tillsynen. De förelägganden som omfattas av paragrafen är dock begränsade till sådana som behövs för att trygga efterlevnaden av sådana föreskrifter. Ett föreläggande får således inte ha något annat syfte. Även förelägganden enligt denna paragraf får förenas med vite.

4 § Statens energimyndighet skall på begäran lämnas tillträde till produktionsanläggningar och andra lokaler, dock inte bostäder, samt områden som hör till sådana anläggningar i den utsträckning det behövs för tillsynen.

Bestämmelsen innebär att Statens energimyndighet har en generell rätt att få tillträde till områden, produktionsanläggningar och andra lokaler i den utsträckning det behövs för tillsynen av anläggningar som ansöker om godkännande eller som redan är godkända enligt denna lag. Myndigheten har inte rätt att få tillträde till bostäder.

5 § Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

I normalfallet torde anläggningens innehavare inte motsätta sig att Staten energimyndighet får tillträde till anläggningen och övriga områden och lokaler. Skulle det dock inträffa, har myndigheten rätt att ta hjälp av polismyndigheten, som skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

6 § Om det finns anledning anta att den som omfattas av tillsynen har begått brott, får denne inte föreläggas vid vite att medverka i utredning av en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Av rättssäkerhetsskäl får inte den som omfattas av tillsynen och som kan antas ha begått brott, föreläggas vid vite att medverka i utredning av en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

Återkallelse av godkännande enligt 2 kap. 5 §

7 § Statens energimyndighet skall återkalla ett godkännande enligt 2 kap. 5 §, om anläggningen inte längre uppfyller förutsättningarna för ett sådant.

Ett beslut om återkallelse gäller med verkan från den dag förutsättningarna för godkännande upphörde. Beslutet gäller omedelbart.

Förändringar i en produktionsanläggning som godkänts för certifikatberättigad produktion medför i allmänhet inte att rätten till certifikat bortfaller, så länge energikällan inte ändras och elproduktionen är timmätt. Skulle produktionsanläggningen inte längre uppfylla de krav som ställs för godkännande enligt 2 kap. 5 § eller skulle produktionen inte längre vara timmätt, skall Statens energimyndighet återkalla ett tidigare meddelat godkännande. Sådana återkallelser skall gälla från den dag då förutsättningarna för godkännande upphörde och beslutet skall gälla omedelbart. Ett beslut om återkallelse får överklagas enligt 8 kap.

8 § Återkallas ett godkännande enligt 7 §, upphör rätten att få elcertifikat för el som produceras under den tid som återkallelsen avser. Om elcertifikat har tilldelats för sådan produktion, skall anläggningens innehavare betala en särskild avgift till staten.

Innehavaren skall också betala en sådan avgift om elcertifikat tilldelats honom på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter som lämnats vid rapportering enligt 2 kap. 4 § andra och tredje styckena, om uppgifterna haft betydelse för innehavarens rätt att få elcertifikat.

Beträffande sådan avgift tillämpas bestämmelserna om sanktionsavgift i 5 kap. 1 § andra och tredje styckena samt 2 § första stycket, varvid perioden för beräkning av certifikatpriset skall vara den tolv månadersperiod som föregår dagen för återkallelsen.

En följd av att Statens energimyndighet återkallar ett tidigare lämnat godkännande är att innehavaren av produktionsanläggningen förlorar sin rätt att tilldelas elcertifikat. Detta skall dock endast gälla under den tid som återkallelsen avser. Under denna period har innehavaren möjlighet att företa åtgärder, som innebär att anläggningen ånyo kan godkännas. Ett sådant godkännande kräver en förnyad ansökan om godkännande enligt 2 kap. 5 §.

Om innehavaren redan tilldelats elcertifikat för den period som återkallelsen avser, skall anläggningens innehavare betala en särskild avgift till staten. Avgiftens storlek skall beräknas på samma sätt som sanktionsavgifter enligt 5 kap. och beslutas av Statens energimyndighet. Det volymvägda medelvärde som skall tillämpas, skall dock vara det som gällt under en tolv månadersperiod före dagen för återkallelsen.

När det gäller biobränslebaserad produktion kan energikällan helt eller delvis ändras. När det gäller sådana anläggningar, eller andra anläggningar där såväl certifikatberättigande elproduktion som annan elproduktion äger rum, har anläggningens innehavare ett ansvar för att särskilt beräkna och rapportera sådan elproduktion till Affärsverket svenska kraftnät. En rapporteringsskyldighet föreligger även för innehavare av anläggningar som inte är direkt ansluta till koncessionspliktiga elnät. Om innehavaren i sådana fall lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin certifikatberättigande elproduktion och dessa uppgifter haft

betydelse för innehavaren rätt att få elcertifikat, skall innehavaren betala en sådan särskild avgift till staten.

Vissa särskilda skyldigheter m.m.

9 § En kvotpliktig är skyldig att i skälighetsomfattning genom räkenskaper, anteckningar eller på annat sätt sörja för att det finns underlag för fullgörande av deklarationsskyldighet enligt 4 kap. 4 §. Sådana handlingar skall bevaras i sju år efter utgången av det år då deklarationsskyldigheten förelåg.

Genom paragrafen föreskrivs en skyldighet för elleverantörer och elanvändare som är kvotpliktiga att bevara underlag för att deklarationsskyldigheten skall kunna fullgöras. Omfattningen av detta material skiljer sig av naturliga skäl åt när det gäller olika kvotpliktiga. För en elleverantör, som kan fullgöra kvotplikten för tusentals kunder, är materialet tämligen omfattande, medan det för en hushållskund är mycket begränsat. I båda fallen skall materialet dock kunna tjäna som underlag för en deklaration. Med hänsyn till bestämmelsen i 5 kap. 3 §, som innebär att beslut om sanktionsavgift i vissa fall kan komma att meddelas senare än det år då ett korrekt beslut om sanktionsavgift skulle ha meddelats, och sådana beslut kan överklagas enligt 8 kap., ligger det såväl i myndighetens som den kvotpliktiges intresse, att underlaget bevaras i sju år i enlighet med förevarande paragraf.

Regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, meddelar närmare föreskrifter om hur deklarationsskyldigheten enligt 4 kap. skall fullgöras och om skyldigheten att bevara underlag för deklarationen.

10 § Om den som är deklarationsskyldig enligt 4 kap. 4 § inte lämnar deklaration i rätt tid, eller är den lämnade deklarationen ofullständig, får Statens energimyndighet förelägga honom att lämna deklaration eller göra de kompletteringar som behövs. Föreläggande får även ges att lämna uppgifter

och förete handlingar i den utsträckning det behövs för kontroll av att deklarationen är korrekt.

Ett föreläggande får förenas med vite.

Statens energimyndighet kommer att ha ett antal viktiga kontroll- och beslutsfunktioner i elcertifikatsystemet. Det är därför av stor vikt att myndigheten får tillgång till relevant underlag för sina bedömningar. Normalt torde detta fungera på frivillighetens väg. Det får nämligen förutsättas att de kvotpliktiga i regel inte motsätter sig att lämna det material som krävs för att myndigheten skall kunna fullgöra sina åligganden. I allmänhet torde deklarationer och relevant material skickas in till myndigheten efter informella kontakter med de kvotpliktiga.

I vissa fall kan det dock finnas behov för myndigheten att begära in deklarationer eller kompletteringar till dessa och att det kan ske i en tvingande ordning. Statens energimyndighet har därför möjlighet att meddela förelägganden att inge deklaration eller att komplettera ofullständiga deklarationer. Myndigheten skall också ha möjlighet att förelägga kvotpliktiga att lämna uppgifter, att visa upp handlingar, eller att inge kopior av handlingar. Ett sådant föreläggande får bara ske om det behövs för att kontrollera att uppgifter som den kvotpliktige lämnat i deklaration eller på annat sätt är riktiga.

11 § Innehavare av nätkoncession är skyldig att på begäran av Statens energimyndighet lämna uppgifter om den överföring av el som skett till elanvändare som är registrerade som kvotpliktiga. En sådan begäran får förenas med vite.

Statens energimyndighet kan vid granskning av deklarationer från kvotpliktiga elanvändare finna anledning att närmare kontrollera riktigheten i de lämnade uppgifterna. En möjlighet är att genom förfrågan hos elanvändarens nätkoncessionär erhålla uppgift om den mängd el som denne registrerat som överförd till användarens anläggning. Bestämmelsen medför att nätkon-

cessionären är skyldig att lämna sådana uppgifter. En sådan begäran får förenas med vite.

Avgifter

12 § För kontoföring och registrering av överlåtelse av elcertifikat har Affärsverket svenska kraftnät rätt att ta ut avgifter enligt de föreskrifter som regeringen bestämmer. Den registrering som sker när elcertifikat tilldelas en certifikatberättigad producent, eller när elcertifikat ges in till Statens energimyndighet, skall inte vara avgiftsbelagd.

Avgifterna avser att täcka Affärsverket svenska kraftnäts kostnader för kontoföring och notering av överlåtelse och pantsättningar av elcertifikat. När en annan myndighet anmält en notering i elcertifikatsregistret skall en sådan anmälan vara avgiftsfri. Avgifterna fastställs av regeringen med stöd av bemyndigandet i denna bestämmelse. Registrering av elcertifikat som tilldelas producenter för deras produktion av förnybar el, eller som sker vid överlåtelse av elcertifikat till Statens energimyndighet när kvotplikten fullgörs, skall vara avgiftsfri.

13 § En elanvändare som enligt 4 kap. 2 § tredje stycket registrerat sig som kvotpliktig skall betala en årlig registreringsavgift till Statens energimyndighet. Avgiften för år 2003 skall uppgå till 500 kronor, för år 2004 till 300 kronor och för år 2005 och därefter till 100 kronor per år.

En elanvändare som registrerar sig som kvotpliktig orsakar kostnader på grund av ökad administration hos Statens energimyndighet och myndigheten bör under det inledande året inte belastas med den ökade administration som ett stort antal kvotpliktiga medför. Avgiften är därför relativt hög under det första år då elcertifikatsystemet är i drift. Samtidigt bör fler och fler som är intresserade av att själva hantera sin kvotplikt ges möjlighet att göra det. Avgiften skall därför sjunka under de

följande åren, så att den för år 2005 och därefter skall uppgå till 100 kronor per år.

14 § En kvotpliktig som inte ger in deklaration enligt 4 kap. 4 § skall betala förseningsavgift med 1 000 kronor till staten. Statens energimyndighet skall pröva frågor om sådana avgifter.

Om en deklarationsskyldig inte inkommit med deklaration inom den i 4 kap. 11 § angivna tiden skall han betala förseningsavgift till staten. Statens energimyndighet skall meddela sådana beslut.

Indrivning

15 § Om en sanktionsavgift enligt 5 kap. 1 eller 3 §, en särskild avgift enligt 6 kap. 8 § eller en förseningsavgift enligt 14 § inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

Bestämmelsen är utformad med 12 kap. 12 § ellagen (1997:857) som förebild. Genom paragrafen kommer de avgifter som Statens energimyndighet indriver enligt denna lag, att hanteras på samma sätt som myndigheten hanterar förseningsavgifter enligt ellagens bestämmelser.

16 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens energimyndighet, får meddela föreskrifter om rätt att göra ansökan om godkännande enligt 2 kap. 5 §, anmälan om registrering enligt 4 kap. 2 §, samt deklaration enligt 4 kap. 4 § genom ett elektronisk dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling.

Det stora flertalet av de certifikatberättigade producenterna och de kvotpliktiga torde ha tillgång till datorer. Om dessa har de tekniska förutsättningarna kan de medges att göra ansökningar om godkännande av anläggningar, anmälningar om registrering samt inge deklarationer genom ett elektroniskt dokument, eller på annat sätt med hjälp av automatiserad behandling. Under vilka förutsättningar ett sådant medgivande kan ges, kräver relativt tekniska bestämmelser, som bör anpassas till den administration som är förknippad med Energimyndighetens uppgifter samt de säkerhetskrav som bör ställas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Statens energimyndighet, bör få meddela sådana föreskrifter.

7 kap. Övriga bestämmelser

Ansvarsbestämmelser

1 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att anmäla sig för registrering som kvotpliktig enligt 4 kap. 2 § första eller andra stycket, eller

2. lämnar oriktig eller vilseledande uppgift om mängden försåld eller förbrukad el i deklaration som avses i 4 kap. 4 §.

Är brott som avses i första stycket med hänsyn till storleken av den vinning det medfört och övriga omständigheter att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst två år.

2 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktig uppgift till Affärsverket svenska kraftnät enligt 3 kap. 7 § om det pris till vilket elcertifikat har överlåtits. I ringa fall döms inte till ansvar.

Förtroendet för elcertifikatsystemet är beroende av att de kvotpliktiga fullgör sina uppgifter och att de gör det på ett korrekt sätt. Den som underlåter att registrera sig, eller lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sin försäljning eller förbrukning

av el i en deklaration till Statens energimyndighet, undandrar sig de skyldigheter som följer av lagen och äventyrar syftet med systemet. Sådana förfaranden skall, om de sker uppsåtligen eller av oaktsamhet, kunna leda till straffansvar.

Det är också viktigt att den prisinformation som offentliggörs av Affärsverket svenska kraftnät är korrekt. Oriktiga uppgifter, som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnas om priset för försålda elcertifikat till Affärsverket svenska kraftnät, skall också kunna föranleda straffansvar.

3 § Till ansvar enligt denna lag döms inte om gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken.

Av rättssäkerhetsskäl skall inte samma gärning kunna föranleda ansvar både med stöd av denna lag och enligt brottsbalkens bestämmelser.

4 § Den som har åsidosatt ett vitesföreläggande döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet.

Av rättssäkerhetsskäl skall den som åsidosatt ett vitesföreläggande kunna dömas till ansvar för en gärning som omfattats av föreläggandet.

Skadestånd

5 § Rätt till ersättning av staten har den som lider skada på grund av tekniskt fel i elcertifikatsregistret.

Ersättningen skall efter skälighet sättas ned eller helt falla bort om den skadelidande har medverkat till skadan genom att utan skälig anledning låta bli att vidta åtgärder för att bevara sin rätt eller om den skadelidande på något annat sätt har medverkat till skadan genom eget vållande.

Bestämmelsen innebär ett strikt ansvar för staten, då någon lider skada på grund av ett tekniskt fel i elcertifikatsregistret. Vad som avses med tekniskt fel i elcertifikatsregistret är tekniskt fel i såväl programvaran som maskinvaran. Med maskinvaran avses apparaturen för den automatiserade behandlingen.

Om skada uppkommer genom fel eller försummelse vid handläggningen av noteringsärenden enligt 3 kap., svarar staten enligt bestämmelserna om det allmännas ansvar i 3 kap. skadeståndslagen (1972:207) Genom paragrafens andra stycke ges en möjlighet att jämka skadeståndet, om den skadelidande medverkat till skadan.

6 § En ägare eller rättighetshavare, som drabbas av skada till följd av ett beslut om rättelse enligt 3 kap. 16 §, har rätt till ersättning av staten. Ersättning lämnas dock inte, om den skadelidande med hänsyn till felets art eller andra omständigheter hade bort inse att fel förekommit.

Genom bestämmelsen ges en skadelidande, som drabbas av skada till följd av ett beslut om rättelse i elcertifikatsregistret enligt 3 kap. 16 §, rätt till ersättning av staten. Statens ansvar enligt paragrafens första mening är strikt.

En inskränkning i detta ansvar följer av bestämmelsens andra mening. Ersättning för skada i anledning av beslut om rättelse, skall inte lämnas, om den skadelidande med hänsyn till felets art eller andra omständigheter hade bort inse att fel förekommit.

7 § Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Enligt 48 § personuppgiftslagen (1998:204) skall den personuppgiftsansvarige ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med den lagen har orsakat. Ersättningsskyl-

digheten kan i den utsträckning det är skäligt jämkas, om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på denne.

Personuppgiftslagens regler om skadestånd gäller endast för uppgifter som behandlats i strid med den lagen. Genom paragrafens uttryckliga hänvisning till personuppgiftslagens bestämmelse om skadestånd, slås det fast att dessa även gäller vid behandling av personuppgifter som skett i strid med denna lag.

8 § Staten företräds i ärende om ersättning enligt 5–7 §§ av den myndighet som regeringen bestämmer.

Förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten gäller sådana anspråk på ersättning för skador som riktas mot staten. Justitiekanslern skall enligt 3 § i den nämnda förordningen handlägga anspråk med stöd av 3 kap. 1 eller 2 § skadeståndslagen om anspråket grundas på ett påstående om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut. Samma myndighet skall också handlägga anspråk på ersättning med stöd av 48 § personuppgiftslagen. Det finns inte anledning att frånga den angivna ordningen. När det gäller skada på grund av teknisk fel i elcertifikatsregistret enligt 5 §, eller på grund av rättelse enligt 6 § skall Kammarkollegiet enligt 4 § i den nämnda förordningen handlägga anspråk med stöd av 19 kap. 37 eller 38 § jordabalken. Eftersom skadeståndsbestämmelserna i 5 och 6 §§ i denna lag är utformade på – i princip – samma sätt som de nämnda bestämmelserna i jordabalken är det lämpligt att Kammarkollegiet, genom en ändring i den nämnda förordningen, kommer att handlägga även sådana anspråk.

När det slutligen gäller skadeståndsanspråk med stöd av 3 kap. 3 § skadeståndslagen, skall andra anspråk än de som anges i 3 och 4 §§ i den nämnda förordningen handläggas av den centrala förvaltningsmyndighet inom vars verksamhetsområde skadan inträffat. Sådana anspråk skall i så fall handläggas av Affärsverket svenska kraftnät. Det finns inte heller i detta fall någon anledning att frånga den angivna ordningen.

8 kap. Överklagande

1 § Beslut av Statens energimyndighet i följande frågor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

- 1. godkännande av anläggningar enligt 2 kap. 5 § ,**
- 2. registrering av kvotpliktiga enligt 4 kap. 3 §,**
- 3. sanktionsavgift enligt 5 kap. 1 och 3 §§,**
- 4. begäran enligt 6 kap. 2 §,**
- 5. föreläggande enligt 6 kap. 3 §,**
- 6. återkallelse av godkännande enligt 6 kap. 7 §,**
- 7. särskild avgift enligt 6 kap. 8 §,**
- 8. föreläggande enligt 6 kap. 10 §,**
- 9. begäran enligt 6 kap. 11 § och**
- 10. förseningsavgift enligt 6 kap. 14 §.**

2 § Beslut av Affärsverket svenska kraftnät i följande frågor får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

- 1. tilldelning av elcertifikat enligt 3 kap. 4 §,**
- 2. notering på ett certifikatkonto enligt 3 kap. 6–7 §§ eller 9 §**
- 3. avvisning enligt 3 kap. 10 §**
- 4. avslag på anmälan enligt 3 kap. 14 §**
- 5. rättelse enligt 3 kap. 16 §**
- 6. avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204).**

3 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammar-rätten.

4 § Övriga beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

- 1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.**
- 2. Innehavare av produktionsanläggning, som senast den 31 mars 2003 fått sin anläggning godkänd enligt 2 kap. 5 §, har rätt att få elcertifikat från och med den 1 januari 2003. Om ett**

godkännande meddelas senare, har anläggningens innehavare rätt att få elcertifikat från dagen för godkännandet.

Genom paragrafen ges innehavare av produktionsanläggningar, som inkommit med ansökan om godkännande efter lagens ikraftträdande och som senast den 31 mars 2003 fått sin anläggning godkänd enligt 2 kap. 5 §, rätt att få elcertifikat från och med den 1 januari 2003. Om ett godkännande meddelas senare, skall innehavaren av produktionsanläggningen ha rätt att få elcertifikat från dagen för godkännandet.

3. Kvoteplikten enligt 4 kap. 1 § gäller från och med den 1 januari 2003 eller den senare tidpunkt då förutsättningarna för att vara kvotpliktig enligt lagrummet är uppfyllda. Den som registrerats som kvotpliktig senast den 28 februari 2003, skall vara kvotpliktig från och med den 1 januari 2003.

Som anges i 1 träder lagen i kraft den 1 januari 2003. Kvoteplikten inträder vid samma tidpunkt, eller vid en senare tidpunkt då förutsättningarna för att vara kvotpliktig enligt samma bestämmelse är uppfyllda. Den som registrerats som kvotpliktig senast den 28 februari 2003, skall vara kvotpliktig från och med den 1 januari 2003.

4. Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om deklarationsskyldighet tillämpas första gången år 2004.

Som anges i 3 inträder kvoteplikten den 1 januari år 2003. Först året därefter, dvs. år 2004, skall de kvotpliktiga första gången fullgöra sin deklarationsskyldighet enligt 4 kap. 4 §.

5. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om kvotepliktens fullgörande tillämpas första gången år 2004.

Som anges i 4 skall de kvotpliktiga fullgöra sin deklarerings-skyldighet första gången år 2004. Samma år skall de kvotpliktiga första gången fullgöra sin kvotplikt enligt 4 kap. 5 §.

6. Elleverantör som har gällande avtal med elanvändare som sträcker sig längre än den 31 december 2002 har rätt att av elanvändare som inte är registrerade som kvotpliktiga ta ut en kostnad för inköp av elcertifikat för el som försålts till dem samt en skälig ersättning för den administration som inköpen föranlett.

Kostnaden skall bestämmas med tillämpning av det enligt 3 kap. 16 § offentliggjorda volymvägda medelvärdet av priset på försålda elcertifikat för aktuellt kalenderår.

Bestämmelsen i punkten 6 reglerar vad som skall gälla för de leverantörer som har sådana leveransavtal som sträcker sig efter den 31 december 2002. Eftersom sådana leveransavtal träffas av leverantörens kvotplikt i de fall elanvändaren inte själv anmäler sig som kvotpliktig, är det nödvändigt att övergångsvis införa en bestämmelse som gör det möjligt för leverantören att debitera en kostnad för uppfyllandet av den kvotplikt som belöper på elanvändaren, trots att detta inte stadgats i avtalet. Kostnaden skall bestämmas med utgångspunkt i det genomsnittliga marknadspriset för aktuellt kalenderår, vilket kommer att offentliggöras av Affärsverket svenska kraftnät enligt bestämmelsen i 3 kap. 24 §. Till detta kommer en skälig kostnad för den administration som inköpen medfört.

23 Den internationella utvecklingen

Integreringen av de nationella elmarknaderna i EU kommer successivt att ställa ökade krav på harmonisering i de nationella stödsystemen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/77/EG av den 27 september 2001 om främjande av el producerad från förnybara energikällor på den inre marknaden för el (EGT L 283, 27.10.2001, s. 33, Celex 32001L0077), som bl.a. anger ett indikativt mål för användningen av el från förnybara energikällor inom EU, ger medlemsstaterna möjlighet att bibehålla sina nuvarande stödsystem några år till. Senast i oktober år 2005 skall kommissionen presentera en rapport om erfarenheterna av och samexistensen av de olika stödsystemen. Rapporten ska vid behov åtföljas av ett förslag till ett ramverk på gemenskapsnivå, avseende stödsystem för el producerad från förnybara energikällor. Direktivet innehåller också bestämmelser om att medlemsstaterna senast den 27 oktober 2003 skall se till att el producerad från förnybara energikällor kan garanteras vara producerad från sådana energikällor, i den mening som avses i detta direktiv, i enlighet med objektiva, klara och tydliga samt icke diskriminerande kriterier som har fastställts av respektive medlemsstat. Medlemsstaterna skall se till att det på begäran utfärdas en ursprungsgaranti med detta innehåll. Detta innebär att Sverige, oavsett valet av stödsystem, till oktober 2003 måste utforma ett system för ursprungsmärkning av el från förnybara energikällor.

En utveckling av certifikatsystem pågår i flera länder, bl.a. Belgien, Danmark, Italien, Nederländerna, Storbritannien och Österrike. Det pågår även frivilliga initiativ på internationell

basis där elcertifikat omsätts över ländernas gränser. Andra länder som Frankrike, Spanien och Tyskland har valt fastprissystem för att främja el som är producerad med förnybara energikällor.